

**OCENA STANU
SANITARNEGO
POWIATU
ŻYWIECKIEGO
W 2018 R.**

Głównym celem działania Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobieganie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych, poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska, a także prowadzenie działalności oświatowo-zdrowotnej.

Cele te były realizowane przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu w ramach posiadanych kompetencji i na podstawie obowiązujących przepisów prawnych.

Powiat Żywiecki położony jest bezpośrednio przy granicy Polski w południowej części województwa śląskiego. Zajmuje obszar o powierzchni blisko 1040 km² (co stanowi 8,4% całości powierzchni województwa z liczbą mieszkańców około: 153 187 (tj. 3,3% ludności województwa). Gęstość zaludnienia 147 osób/km². Obejmuje swoim zasięgiem 15 gmin (jedna gmina miejska – Żywiec i czternaście gmin wiejskich).

Jest to region rozległy obejmujący obszar Kotliny Żywieckiej i pasma Beskidów (w tym jezior Żywieckiego i Międzybrodzkiego). Ze względu na swoje górskie położenie i walory krajobrazowe jest regionem o wybitnie turystycznej specyfice, z przewagą zakładów przemysłowych małych i średnich. Rozwijająca się stale baza turystyczno-rekreacyjna umożliwia całoroczny wypoczynek, a bogate dziedzictwo kulturowe - nadal żywe tradycje, zwyczaje i obrzędy górali beskidzkich oraz zabytki świadczące o wspaniałej przeszłości tej ziemi: siedziby rodów magnackich, dworki, drewniane kościółki, przydrożne kapliczki i góralskie chaty, są jego niesamowitym dopełnieniem.

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w Powiecie Żywieckim.

Do najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej należy ochrona zdrowia mieszkańców przed wpływem czynników szkodliwych i uciążliwych, zapobieganie powstawaniu chorób zakaźnych oraz ich zwalczanie.

Ustawa z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 151 z późn. zm.) zobowiązuje lekarzy do ich zgłaszania, a laboratoria przeprowadzające badania do zgłaszania biologicznych czynników chorobotwórczych. Natomiast rolą państwowej inspekcji sanitarnej jest obowiązek ich rejestracji oraz analizowanie bieżącej sytuacji epidemiologicznej.

W 2018r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu prowadził nadzór nad profilaktyką i zwalczaniem chorób zakaźnych, nad działaniami związanymi z wdrażaniem programu zwalczania zakażeń szpitalnych oraz dokonywał analizy zgłoszeń i zachorowań na choroby zakaźne.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa zarówno pacjentów jak i personelu medycznego egzekwowano prawidłowe stosowanie zasad aseptyki i antyseptyki. Ogólnie sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych w minionym roku oceniono jako korzystnie stabilną.

Analizę sytuacji epidemiologicznej powiatu żywieckiego za 2018r. sporządzono na podstawie danych pochodzących z wywiadów epidemiologicznych, formularzy zgłoszeń zachorowań/podejrzeń zachorowań na poszczególne jednostki chorobowe oraz sprawozdań sporządzanych przez pracowników PSSE w Żywcu w nadzorze epidemiologicznym, tj.:

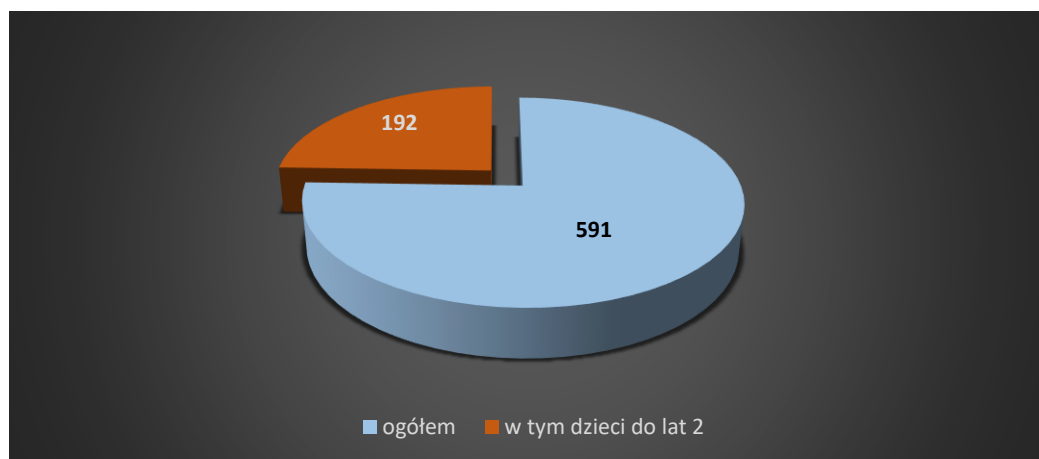
- sprawozdań MZ-56 o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach;
- sprawozdań o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na gripę;
- sprawozdań o zachorowaniach na wybrane choroby zakaźne według stanu zaszczepienia, płci, wieku oraz miejsca zamieszkania;
- raportów o przypadkach ostrych porażeni wiotkich (OPW) lub *poliomyelitis*;
- raportów o zgonach oraz podejrzeniach zgonów z powodu choroby zakaźnej.

Zapadalność zdefiniowano jako liczbę nowo zarejestrowanych jednostek chorobowych w określonym czasie, która przypada na określoną jednostkę populacji. Powyższy współczynnik został obliczony na 100 tys. mieszkańców.

ZAKAŻENIA JELITOWE I ZATRUCIA POKRMOWE

W roku 2018 zarejestrowano łącznie 591 przypadków zatruc i zakażeń pokarmowych, z czego ponad 32% u dzieci do lat 2 (192 przypadków).

Wykres 1. Liczba zatruc i zakażeń pokarmowych w 2018r. na terenie powiatu żywieckiego.

Liczba ta zmniejszyła się w stosunku do roku 2017, kiedy to zarejestrowano ogółem 704 tego rodzaju zachorowań, z czego ponad 30% dotyczyła dzieci do lat 2 (216 przypadków).

Na skutek zatrucia lub zakażenia pokarmowego w minionym roku leczenia szpitalnego wymagały 403 osoby, tj. ponad 68%.

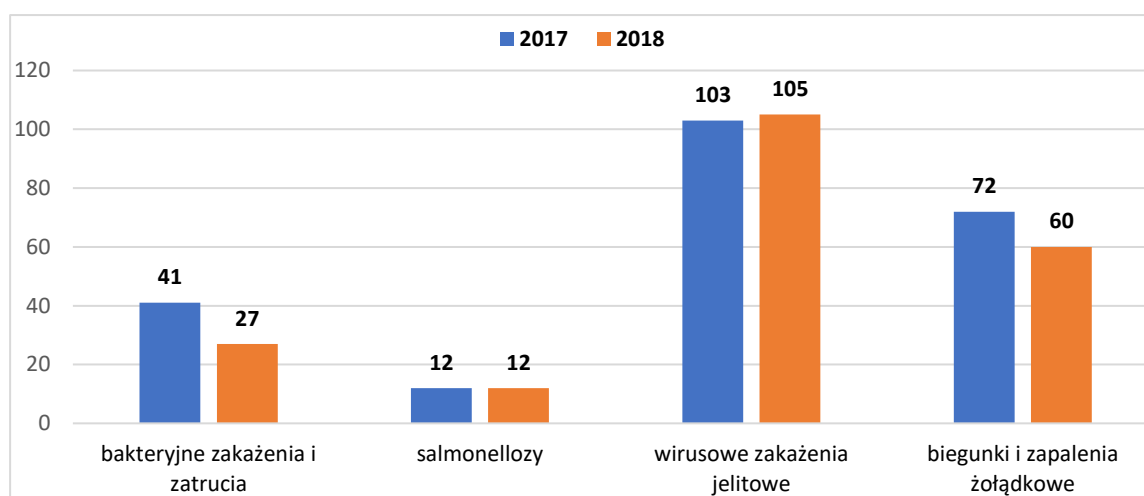
Tabela 1. Liczba zachorowań oraz odsetek hospitalizowanych z powodu zakażeń i zatruc pokarmowych w powiecie żywieckim w 2018 roku

jednostka chorobowa	liczba zachorowań	hospitalizacja
Zakażenia jelitowe i zatrucia o etiologii bakteryjnej	201	190
Zakażenie jelitowe o etiologii pasożytniczej – lamblioza (giardioza)	6	1
Zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej	190	188
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	194	24

Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO (bliżej nieokreślone), o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu stanowiły w 2018r. ponad 32% wszystkich zachorowań, a zatem o 4% mniej niż w roku 2017. Może świadczyć to o niedostatecznie wykonywanej diagnostyce w tym zakresie.

Największy udział w ogólnej liczbie zachorowań miały zakażenia jelitowe i zatrucia o etiologii bakteryjnej – 201 zachorowań (tj. 34,01%), w 2017r. - 249 zachorowań (tj. 35,4%). W omawianym roku dzieci do lat 2 stanowiły 10,2% chorych. Dopiero w następnej kolejności klasyfikowały się zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej – 190 zachorowań (tj. blisko 32%), w tym 105 zachorowań dotyczących dzieci w wieku do lat 2.

Wykres 2. Bakteryjne zakażenia i zatrucia, wirusowe zakażenia jelitowe oraz biegunki i zapalenia żołądkowe u dzieci do lat 2 w powiecie żywieckim w latach 2017 -2018.

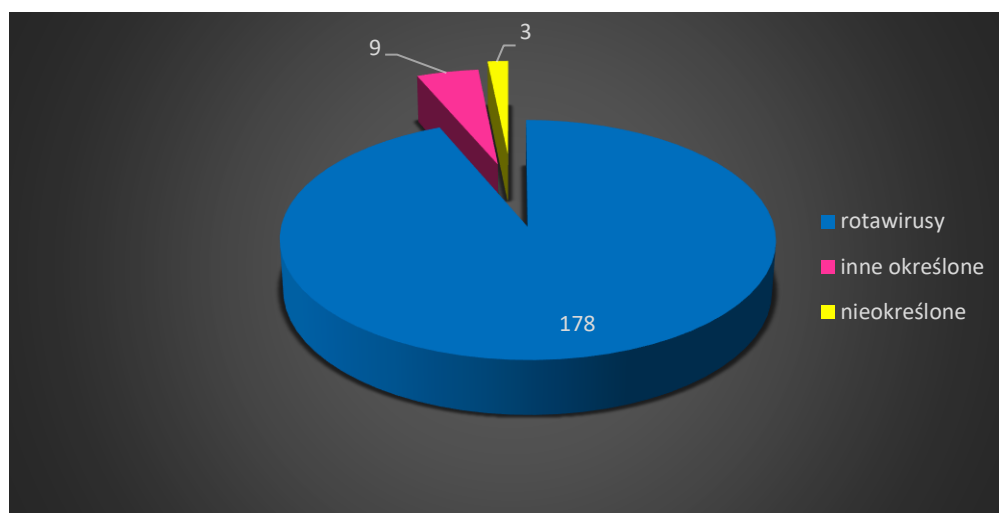
Z prowadzonego nadzoru epidemiologicznego wynika, że liczba wirusowych zakażeń jelitowych w latach 2017 i 2018 utrzymuje się na podobnym poziomie wynoszącym odpowiednio 198 i 190 zachorowań.

Ponad połowa (tj. 55,2%) zarejestrowanych wirusowych zakażeń jelitowych dotyczyła dzieci do lat 2 (105 przypadki na 190), z czego 104 dzieci wymagało hospitalizacji, tj. 99%.

Główną przyczyną choroby były zakażenia rotawirusami - 178 (blisko 93%). Podobnie jak w roku 2017, w omawianym okresie nie zgłoszono żadnego przypadku zachorowania wywołanego przez norowirusy.

Wirusy należące do rodziny *Reoviridae* – rotawirusy, są najczęstszym czynnikiem wywołującym biegunki zakaźne u niemowląt i dzieci do 5 roku życia. U dorosłych osób przebieg infekcji rotawirusowej jest zwykle bezobjawowy, jednak u małych dzieci w przebiegu choroby na ogół występują wymioty i biegunka, co może prowadzić do znacznego odwodnienia. Warto wspomnieć, iż w Polsce dostępna jest doustna szczepionka przeciwko rotawirusom zawierająca żywe, atenuowane wirusy. Szczepienia należy rozpocząć u niemowląt w wieku od 6 do 12 tygodnia życia, u których nie występują przeciwwskazania do podania żywych szczepionek. W powiecie żywieckim z tej formy profilaktyki skorzystało w 2017r. ponad 18% niemowląt.

Wykres 3. Wirusowe zakażenia jelitowe w powiecie żywieckim w 2018 roku.

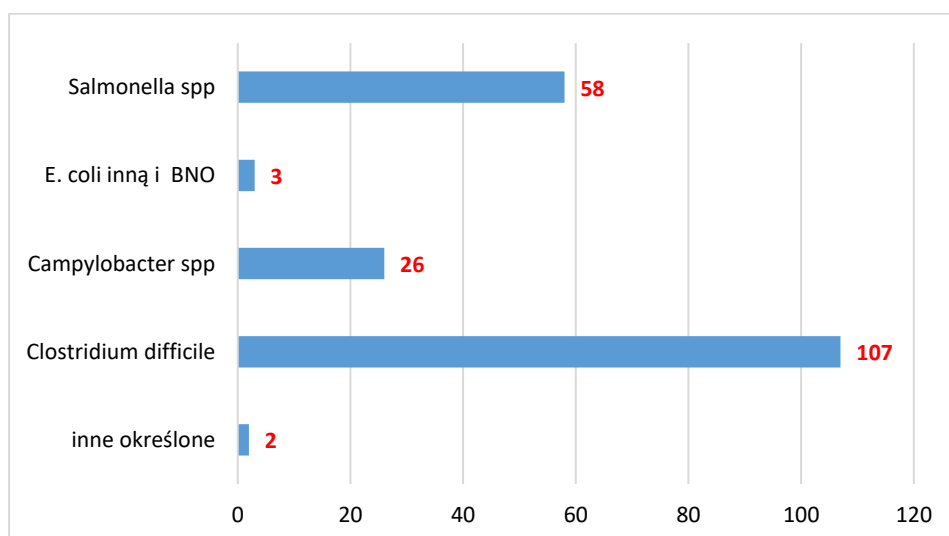
W stosunku do 2017r. o ponad 19,3% zmniejszyła się liczba zatruc pokarmowych i zakażeń jelitowych o etiologii bakteryjnej (z 249 zachorowań w 2017r. do 201 - w 2018r.).

Do czynników etiologicznych, które w minionym roku były główną przyczyną zatruc pokarmowych o podłożu bakteryjnym oraz bakteryjnych zakażeń jelitowych należały:

- ✓ *Salmonella spp.*, które stanowiły ponad 30,8%;
- ✓ *Clostridium difficile*, które stanowiły blisko 53% ogółu zachorowań;
- ✓ *Campylobacter*, które stanowiły ponad 12,9%.

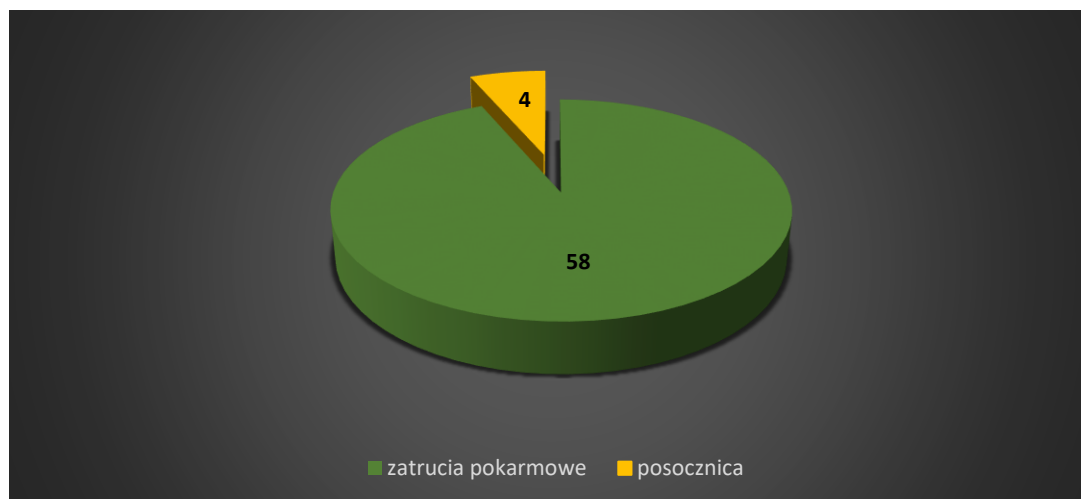
W przeciwieństwie do 2017r. w omawianym okresie nie zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego zachorowań na czerwonkę bakteryjną. W roku 2017 odnotowane zostało ognisko szigelozy, które obejmowało 20 przypadków zachorowań.

Wykres 4. Zatrucia pokarmowe o podłożu bakteryjnym oraz zakażenia jelitowe spowodowane przez czynnik bakteryjny w powiecie żywieckim w 2018 roku.

W stosunku do 2017r. w minionym 2018r. o 16% wzrosła liczba zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie *Salmonella spp.* - z 50 w roku 2017 do 58 w roku 2018. W omawianym okresie 20,7% tych zachorowań dotyczyło dzieci do lat 2 (w roku 2017 - 24%). Podobnie jak w roku ubiegłym najczęściej izolowanym typem tego patogenu była *Salmonella enteritidis* (tj. 89% zachorowań). Ponadto izolowano pojedyncze przypadki bakterii *Salmonella typhimurium*, *Salmonella Newport*, *Salmonella Infantis*, *Salmonella Enterica*, *Salmonella Gallinarum*.

Wykres 5. Postacie kliniczne salmonelloz w powiecie żywieckim w roku 2018.

Według rejestru nosicieli pałeczek *Salmonella* na dzień 31.12.2018 roku na terenie powiatu żywieckiego zamieszkuje 8 nosicieli tego patogenu. Najczęściej izolowanym serotypem powyższej pałeczki patogennej była *Salmonella Enteritidis*.

W roku 2018 nie zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego zachorowań na cholere, dur brzuszny i dury rzekome.

LISTERIOZA

Listerioza jest chorobą zakaźną zazwyczaj spowodowaną spożyciem pokarmu zanieczyszczonego bakteriami *Listeria monocytogenes*, które występują powszechnie w środowisku naturalnym, w wodzie i w glebie. Zwierzęta zwykle przechodzą infekcję bezobjawowo, a jej skutkiem może być skażenie żywności pochodzenia zwierzęcego, głównie mięsa i mleka. Najczęściej choroba rozwija się po spożyciu niepasteryzowanych produktów mlecznych (m.in. serów pleśniowych, sera feta), niedokładnie umytych surowych owoców i warzyw (melony, kielki), surowego mięsa, ryb, owoców morza oraz „dań gotowych”, niepoddanych obróbce cieplnej przed spożyciem.

Cechą charakterystyczną *Listeria monocytogenes* jest zdolność do namnażania w temperaturze lodówki. Choroba dotyczy prawie wyłącznie osób starszych, kobiet w ciąży, noworodków, jak również osób z upośledzeniem odporności spowodowanym, m.in. chorobami nowotworowymi, leczeniem immunosupresyjnym, cukrzycą, przewlekłą chorobą nerek, alkoholizmem,

zakażeniem HIV. U osób z upośledzoną odpornością, osób starszych i noworodków zakażenie prawie zawsze przebiega w sposób inwazyjny.

Podobnie jak w roku poprzedzającym, w 2018r. na terenie powiatu żywieckiego odnotowano 1 potwierdzony przypadek listeriozy.

Na terenie Polski w okresie od 1.01.2018r. do 31.12.2018r. odnotowane zostały 124 przypadki listeriozy, a współczynnik zapadalności wyniósł 0,32 czyli mniej niż w powiecie żywieckim – 0,65

WIRUSOWE ZAPALENIA WĄTROBY

Wirusowe zapalenia wątroby stanowią niejednorodną grupę chorób pod względem czynnika etiologicznego oraz dróg szerzenia.

Wirusowe zapalenie wątroby typu A (potocznie zwane żółtaczką pokarmową lub chorobą brudnych rąk) jest schorzeniem wywoływanym przez wirus A zapalenia wątroby (HAV). Ludzie są jedynym rezerwuarem tego wydalanego z kałem wirusa. Do zakażenia może dojść poprzez:

- spożycie skażonego pożywienia (np. nieumytych owoców) lub skażonej wody (podstawowa droga),
- kontakt bezpośredni z zakażonym człowiekiem (np. przeniesienie wirusa poprzez nieumyte po wyjściu z toalety ręce),
- kontakty seksualne (nie tylko analne), w tym przez bezpośredni kontakt oralno–analny, jak i poprzez kontakt oralny z częściami ciała oraz powierzchniami, na których znajduje się wirus.

Przestrzeganie podstawowych zasad higieny osobistej oraz podczas przygotowywania i spożywania posiłków jest absolutną koniecznością. Brak jest specyficznego leczenia. Dostępna jest natomiast skuteczna szczepionka, która zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych zalecana jest:

- osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności zachorowań na WZW typu A;
- osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności, usuwaniu odpadów komunalnych i płynnych nieczystości oraz przy konserwacji urządzeń służących temu celowi dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym oraz młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A

W 2018r. miał miejsce dynamiczny wzrost zachorowań na WZW A zarówno w całej Polsce, jak i w województwie śląskim. W omawianym okresie na terenie województwa śląskiego zarejestrowano 810 przypadków zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A, w roku 2017 - 545, podczas gdy w 2016r. w całym województwie odnotowano tylko 3 takie zachorowania.

W wyniku prowadzonych dochodzeń epidemiologicznych ustalono, że występowały zarówno zachorowania pojedyncze, jak i ogniska zakażeń (tj. co najmniej dwa przypadki powiązane epidemiologicznie).

Tendencja wzrostowa widoczna była również na terenie powiatu żywieckiego. W roku 2016 nie zarejestrowano żadnego zachorowania na żółtaczkę pokarmową. Natomiast w roku 2017

zarejestrowano 4 zachorowania, a w omawianym 2018r. - 5 przypadków, z czego 4 w ognisku WZW A.

Wszystkie osoby chore były hospitalizowane w oddziałach obserwacyjno-zakaźnych Na WZW A w 2018r. zaszczepiło się 50 osób, tj. o 11 mniej niż w 2017r.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B to choroba zakaźna wywoływana przez HBV, hepatotropowy wirus DNA należący do rodziny *Hepadnaviridae*. Do zakażenia dochodzi podczas przeniesienia z człowieka na człowieka płynów ustrojowych (stosunki seksualne bez zabezpieczenia), drogą wertykalną z matki na płód, przetaczania krwi i preparatów krwiopochodnych, przypadkowego lub świadomego przzerwania ciągłości tkanek przez zakażone igły (zakłucie się przez personel medyczny, stosowanie wielorazowego sprzętu przez narkomanów, piercing, tatuaże, akupunktura). Rezerwuarem patogenów jest człowiek.

W 2018r. ogólna liczba zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu B zmniejszyła się o 60% do poprzedzającego roku, natomiast zapadalność wyniosła 5,2 (w 2017r. – 13,1).

W omawianym roku nie było przypadku wirusowego zapalenia wątroby typu B w ostrej fazie klinicznej. Wszystkie zarejestrowane przypadki były to postaci przewlekłe, a 3 z nich wymagały hospitalizacji.

W 2018r. na WZW B - w ramach szczepień zalecanych - zaszczepiły się 992 osoby.

Tabela 2. Zachorowania oraz odsetek hospitalizowanych osób z powodu wirusowego zapalenia wątroby w powiecie żywieckim w 2017 oraz 2018 roku.

typ wirusowego zapalenia wątroby	2017		2018	
	Ilość zachorowań	Liczba hospitalizowanych	Ilość zachorowań	Liczba hospitalizowanych
wzw typu A	4	4	5	5
wzw typu B	20	8	8	3
wzw typu C (wg def. z 2014 r.)	10	6	10	5
wzw typu B + C (zakażenie mieszane)	1	1	0	0
wzw inne i nieokreślone	0	0	0	0

WZW C - wirusowe zapalenie wątroby typu C jest to choroba zakaźna wywołana wirusem zapalenia wątroby typu C (HCV).

Wirus HCV znajduje się we krwi i innych tkankach osoby zakażonej. Wirus może przenosić się na inne osoby bezpośrednio przez przetoczenie skażonej krwi lub pośrednio, poprzez wspólnie użytkowane przedmioty zanieczyszczone krwią. Warunkiem przeniesienia zakażenia na inną osobę jest naruszenie ciągłości tkanek (przekłucie lub obecność uszkodzenia skóry lub

błony śluzowej), przez które wirus może dostać się do organizmu osoby zdrowej. Do zakażenia innej osoby dochodzi, gdy wirus HCV przedostanie się do krwi:

- podczas zabiegów medycznych i pozamedycznych związanych z naruszeniem ciągłości tkanek, jeśli nie są przestrzegane procedury zapobiegające zakażeniom (zabiegi medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek to np: zastrzyki, pobranie krwi, zabiegi stomatologiczne, operacje chirurgiczne) ;
- podczas wstrzykiwania substancji odurzających (narkotyków) lub innych substancji w celach niemedycznych bez zachowania zasad bezpieczeństwa iniekcji;
- w trakcie zabiegów kosmetycznych wykonywanych z użyciem niesterylnych ostrych narzędzi, zabiegów medycyny estetycznej jak nakłucia kosmetyczne, piercing, tatuaż itp.);
- przy kontakcie z krwią – zawodowo bądź przypadkowo, np. podczas wypadku, bójki, w sportach kontaktowych (np. boks, judo);
- podczas wspólnego używania przyborów kosmetyczno-higienicznych (np. maszynki do golenia i inne ostre narzędzia kosmetyczne).

Na terenie powiatu żywieckiego ogólna liczba zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby typu C w 2017r. i 2018r. była taka sama i wyniosła 10. Współczynnik zapadalności wyniósł 6,5.

W przeciwieństwie do 2017r. w omawianym okresie nie zarejestrowano zakażenia mieszanego - wywołanego wirusem zapalenia wątroby typu B oraz wirusem zapalenia wątroby typu C.

W 2018r. w wyniku zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C hospitalizacji wymagało 5 osób, tj. 50% .

ZACHOROWANIA I PODEJRZENIA ZACHOROWAŃ NA GRYPĘ.

Nadzór epidemiologiczny nad grypą w Polsce – podobnie jak w wielu innych krajach – opiera się na rejestrowaniu zakażeń górnych dróg oddechowych, określanych w Polsce jako „zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę”, a obejmujących (zgodnie z definicją przyjętą na potrzeby nadzoru) zarówno ostre zakażenia dróg oddechowych jak i zachorowania grypopodobne. Rejestracja zachorowań i podejrzeń zachorowań odbywa się na podstawie zgłoszeń zbiorczych dokonywanych przez placówki lecznicze do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych.

Grypa jest jedną z najczęściej występujących wirusowych chorób zakaźnych. Stanowi ona istotną przyczynę zachorowań i śmiertelności w wielu regionach świata, także w Polsce. Powoduje ją wirus grypy, który atakuje drogi oddechowe. Istnieje ponad 200 różnych typów wirusów oddechowych wywołujących podobne objawy do grypy, jednak nie powodują one tak poważnych powikłań. Infekcja spowodowana przez wirus grypy niejednokrotnie powoduje bowiem wielonarządowe powikłania, które mogą prowadzić do inwalidztwa, a nawet zgonu. Najczęściej grypie towarzyszą następujące objawy:

- nagle pojawiająca się wysoka gorączka,
- dreszcze,
- bóle mięśni, gardła i głowy,
- osłabienie,

- ogólne złe samopoczucie i uczucie rozbicia,
- suchy kaszel i nieżyt nosa.

Grypa i jej powikłania są szczególnie groźne dla osób chorych, przemęczonych, z obniżoną odpornością, małych dzieci i osób starszych, jednak zachorować może każdy. Ponad 30% przypadków zakażeń wirusem grypy może przebiegać bezobjawowo co oznacza, że nie zdając sobie sprawy z zakażenia, możemy być źródłem zagrożenia dla osób z otoczenia, w tym naszych najbliższych.

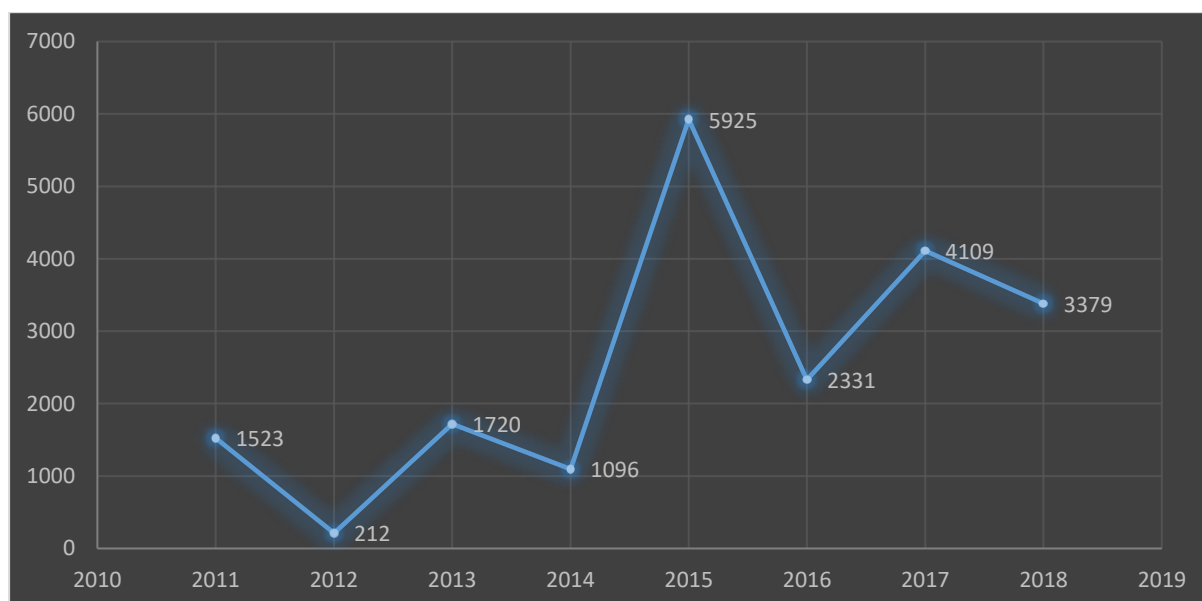
W roku 2018 na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 3 379 zachorowań oraz podejrzeń zachorowań na grypę, tj. o 730 przypadków mniej niż w roku poprzednim, kiedy to odnotowano 4 109 przypadków. Zapadalność wyniosła 2 205,8 i była o 17,8% mniejsza od roku 2017, kiedy to współczynnik zapadalności wyniósł 2 682,2.

W 2017r. na terenie powiatu żywieckiego 12 przypadków wymagało leczenia szpitalnego, natomiast w bieżącym roku 34 osoby wymagały hospitalizacji. Powodem skierowania do szpitala były głównie objawy ze strony układu krążenia.

Zarówno w roku 2017, jak i 2018 nie odnotowano żadnego zgonu z powodu zachorowania i podejrzenia zachorowania na grypę.

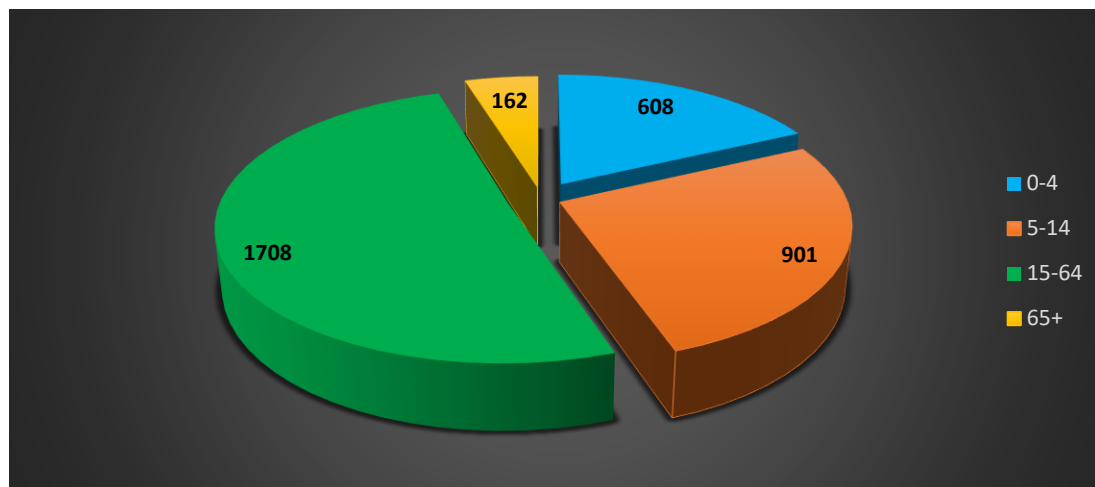
Natomiast na terenie całej Polski w 2018r. odnotowano ponad 5 mln zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, a współczynnik zapadalności wyniósł 13 637,11.

Wykres 6. Zachorowania na grypę i przypadki grypopodobne w powiecie żywieckim w latach 2011-2018.

W 2018r., podobnie jak w roku minionym, najwięcej zachorowań/podejrzeń zachorowań na grypę odnotowano w grupie osób w wieku od 15 do 64 lat – 1 708 przypadków (w 2017r. – 2 265 przypadki), natomiast najmniej w grupie osób po 65 roku – 162 zachorowań (w 2016r. - 257 przypadki).

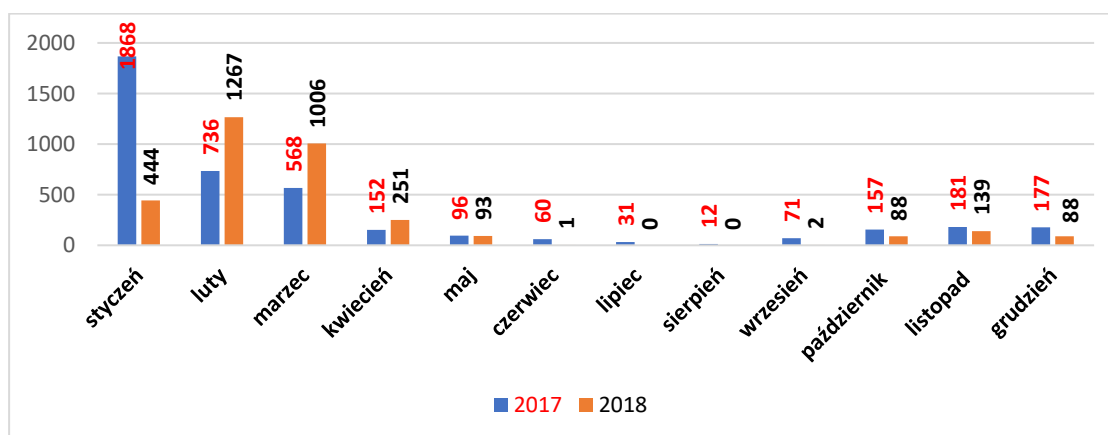
Wykres 7. Zachorowania na grypę i przypadki grypopodobne w powiecie żywieckim w 2018 roku wg grup wiekowych.

Szczyt zachorowań na grypę w Polsce przypada na ogół na okres między styczniem, a marcem. Porównując słupki przedstawiające zachorowania oraz podejrzenia zachorowań na grypę z obu lat obserwujemy, że w sezonie grypowym 2017/2018 szczyt zachorowań przypadł na luty – 1 267 zachorowań, natomiast rok wcześniej najwięcej zachorowań odnotowano styczniu – 1 868 zachorowań.

Szczepienia przeciw grypie są najskuteczniejszą i najtańszą strategią zapobiegania tej chorobie. Zapobiegają zachorowaniom w grupie 70-90% zdrowych osób poniżej 65 roku życia. Ponadto chronią przed powikłaniami pogrypowymi, które mogą pozostawić zdrowotne konsekwencje do końca życia, a nawet zakończyć się zgonem z powodu wielonarządowych powikłań pogrypowych. Zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia oraz Komitetu Doradczego do spraw Szczepień Ochronnych (ACIP) zaszczepić powinny się wszystkie chętne osoby. W 2018 roku z profilaktyki czynnej przeciwko grypie skorzystało 2 321 osób, tj. o 71 osób więcej niż w roku poprzednim (2 244 osób).

Wykres 8. Zachorowanie na grypę oraz zachorowania grypopodobne w powiecie żywieckim poszczególnych miesiącach w roku 2017 oraz 2018.

CHOROBY WIEKU DZIECĘCEGO

Sytuację epidemiczną zachorowań na choroby zakaźne wieku dziecięcego należy w roku 2018 uznać za stabilną. W poniższej tabeli przedstawiono dane liczbowe dotyczące tych chorób za lata 2017 i 2018.

Tabela 3. Zapadalność na choroby wieku dziecięcego w powiecie żywieckim w latach 2017 - 2018.

Jednostka chorobowa	Powiat żywiecki			
	2017 rok		2018 rok	
	liczba zachorowań	zapadalność	liczba zachorowań	zapadalność
Krztusiec	10	6,5	3	1,9
Plonica (szkarlatyna)	107	69,8	68	44,4
Ospa wietrzna	1169	763,1	597	389,7
Odra	0	0,0	3	1,9
Różyczka	6	3,9	3	1,9
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	3	1,9	9	5,9

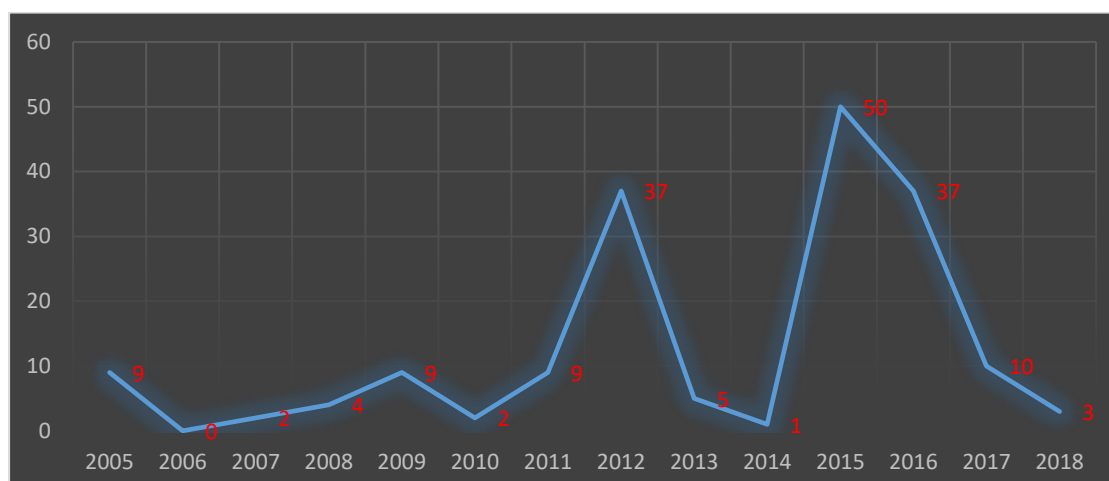
1. KRZTUSIEC

Krztusiec jest chorobą, która atakuje głównie dzieci, jednak sporadycznie może także występować u osób dorosłych z osłabioną odpornością.

Po poprawie sytuacji epidemiologicznej w zakresie zachorowań na krztusiec w roku 2013 i 2014, kiedy to odnotowano pojedyncze zachorowania, w roku 2015 zarejestrowano największą zapadalność na tę chorobę w ciągu dekady. Współczynnik zapadalności na krztusiec wzrósł z 0,7 w roku 2014 do ponad 32 w roku 2015.

W roku 2018 liczba zachorowań na krztusiec w powiecie żywieckim spadła o 7 przypadków w stosunku do roku poprzedzającego, osiągając poziom zbliżony do roku 2010r. Współczynnik zapadalności wyniósł 1,9 i był niższy niż współczynnik zapadalności dla Polski, który wyniósł 4,04. W roku 2017 współczynnik zapadalności na krztusiec w powiecie żywieckim wyniósł 6,5.

Wykres 9. Liczba zachorowań na krztusiec w powiecie żywieckim w latach 2005-2018.

2. PŁONICA (SZKARLATYNA)

W analizowanym roku na terenie powiatu żywieckiego zmniejszyła się liczba zarejestrowanych przypadków płonicy - do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu zgłoszono 68 zachorowań, tj. o 36% mniej niż w roku 2017.

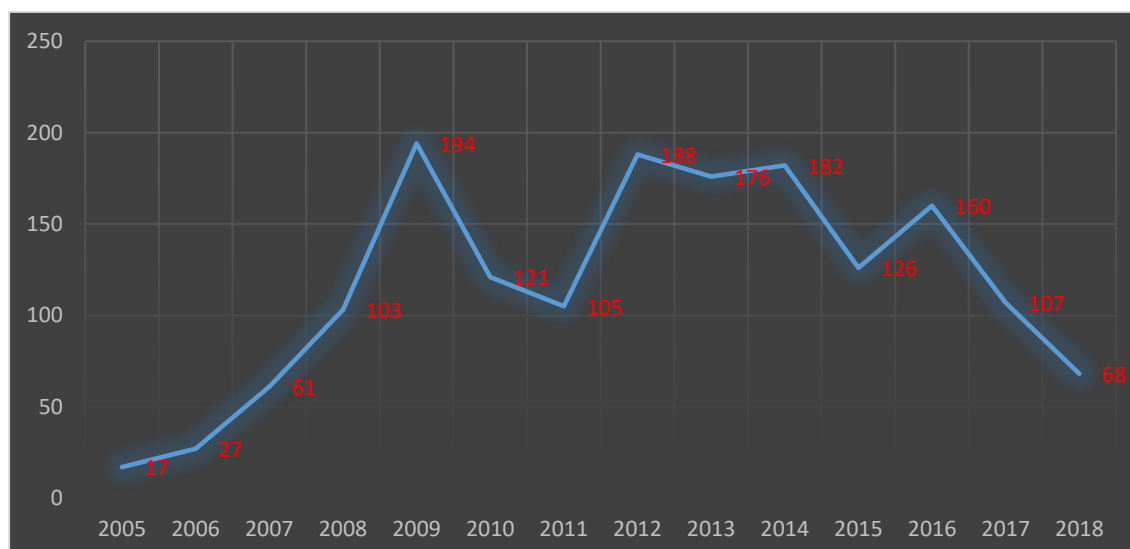
Pomimo tego, iż szkarlatyna jest ostrą, zakaźną chorobą wysypkową, hospitalizacje z jej powodu zdarzają się sporadycznie. W 2018r. 2 osoby chore na płonicę wymagały hospitalizacji, co stanowi 2,9% wszystkich chorych. W 2017r. 2 osoby wymagały leczenia szpitalnego, co stanowiło 1,9% ogółu chorych.

Współczynnik zapadalności na szkarlatynę w powiecie żywieckim wyniósł 44,4.

W przypadku płonicy nie ma możliwości nabycia odporności dzięki zaszczepieniu.

Odporność czynną nabywa się wraz z wiekiem poprzez częste ekspozycje na zakażenie.

Wykres 10 . Liczba zachorowań na płonicę w powiecie żywieckim w latach 2005-2018.

3. OSPA WIETRZNA

Ospa wietrzna i półpasiec są chorobami występującymi na całym świecie, powodowanymi jest przez ten sam wirus *Varicella - zoster virus*. Ospa wietrzna występuje zwykle u dzieci.

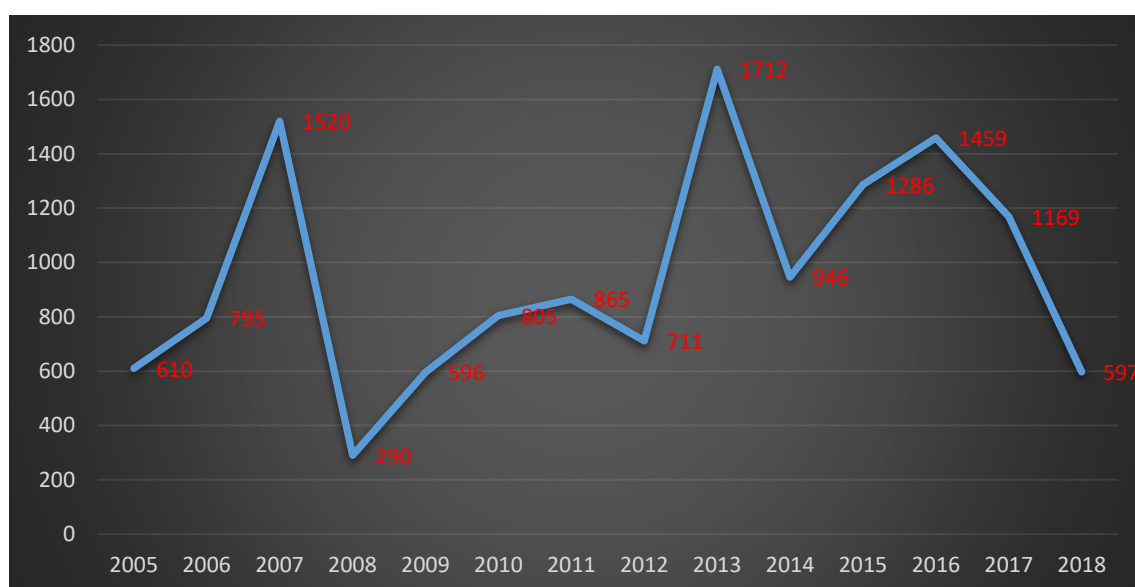
Przebieg ospy wietrznej najczęściej łagodny u dzieci – u młodzieży i dorosłych może charakteryzować się znacznym nasileniem objawów. Ryzyko wystąpienia powikłań po zachorowaniu (np. wtórne zakażenia bakteryjne skóry, bakteryjne zapalenie płuc, zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie serca itp.) wzrasta wraz z wiekiem. Na skutek uaktywnienia się wirusów, które pozostają po przechorowaniu w zwojach nerwowych, mogą pojawić się objawy półpaśca.

Zachorowania na ospę wietrzną utrzymują się od lat na wysokim poziomie. Nie mniej jednak widoczna od 2015r. tendencja wzrostowa wyhamowała. I tak w powiecie żywieckim w roku 2018 zarejestrowanych zostało 597 przypadków, tj. o 572 zachorowania (48,9%) mniej niż w roku 2017 i o 862 (59,1%) mniej niż w roku 2016.

Współczynnik zachorowalności zmniejszył się z 763,1 w 2017r. do 389,7 w roku 2018.

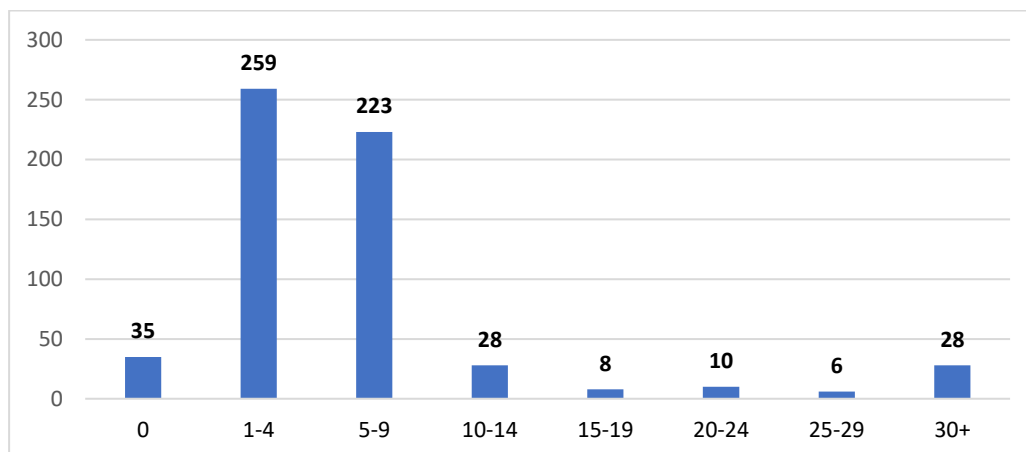
W 2018r. i 2017r. żaden z chorych nie wymagał leczenia szpitalnego.

Wykres 11. Liczba zachorowań na ospę wietrzną w powiecie żywieckim w latach 2005-2018.

Analiza zachorowań na ospę wietrzną w 2018r. wskazuje, że zdecydowanie najwięcej zachorowało dzieci w wieku od 5 do 9 lat oraz po ukończeniu 1 r.ż do 4 r.ż. Zarówno w jednym, jak i drugim przedziale wiekowym było to ok 40% wszystkich zarejestrowanych przypadków.

Wykres 12. Zachorowania na ospę wietrzną z podziałem na poszczególne grupy wiekowe na terenie powiatu żywieckiego w 2018r.

Na krajowym rynku dostępna jest szczepionka przeciwko ospie wietrznej, zawierająca żywe wirusy, ale tak osłabione i zmodyfikowane, że nie wywołują choroby u zdrowych dzieci, a stymulują odporność.

Wirus ospy wietrznej nie jest eliminowany z organizmu, przez wiele lat pozostaje w zwojach nerwowych pnia mózgu i rdzenia kręgowego. Może się on uaktywnić wywołując półpasiec. Zaobserwowano, że u szczepionych osób półpasiec występuje znacznie rzadziej niż u osób, które przechorowały ospę wietrzną.

Przebieg zachorowania na ospę wietrzną u osób szczepionych jest stosunkowo lekki. Skuteczność szczepionki jest bardzo wysoka i przekracza 95%. Szczepionkę przeciw ospie wietrznej można stosować u zdrowych dzieci od 9 miesiąca życia (najlepiej po 12 miesiącu życia). Niestety rodzice nadal sporadycznie sięgają po ten rodzaj profilaktyki dla swoich dzieci. W 2018r. z tego rodzaju profilaktyki na terenie powiatu żywieckiego skorzystało 69 dzieci, tj. o 7 dzieci więcej niż rok wcześniej.

4. ODRA

Odra, podobnie jak *poliomyelitis* oraz różyczka jest chorobą zakaźną podlegającą eradykacji zgodnie z programem ogłoszonym przez Światową Organizację Zdrowia (WHO). W 2018r. w całej Polsce widoczny był niepokojący wzrost przypadków zachorowań na tę chorobę. Zachorowania na odrę w Polsce były związane przede wszystkim z zawlekaniami choroby z zagranicy lub zakażeniem osób, które nie były zaszczepione przeciwko odrze przez osoby nie będące narodowości polskiej. W okresie od 1.01.2018r. do 31.12.2018r. zarejestrowano w Polsce 339 zachorowań na odrę (*współczynnik zachorowalności wyniósł 0,88*).

Odra jest wysoce zaraźliwą chorobą wirusową. Łatwo przenosi się z osoby chorej na osoby nieuodpornione. Człowiek jest jedynym rezerwuarem wirusa. Wirus ten przenosi się drogą kropelkową (kaszel, kichanie osoby chorej na osoby zdrowe) oraz przez bezpośrednią styczność z wydzieliną z nosa, gardła lub moczem osoby chorej. Od momentu zakażenia wirusem odrzy do wystąpienia pierwszych objawów choroby może upłynąć 10-12 dni.

Odra jest groźna z powodu występowania powikłań po zachorowaniu. Przyczyną zgonów są zwykle powikłania po odrze, które występują najczęściej u dzieci poniżej 5 roku życia oraz u dorosłych w wieku powyżej 20 roku życia.

Przez wiele lat nie odnotowywano na terenie powiatu żywieckiego zachorowań na tę chorobę zakaźną. Natomiast w 2018r. odnotowano 3 przypadki zachorowania na odrę w naszym powiecie. Jedna osoba wymagała leczenia szpitalnego, co stanowi 33,3% ogółu chorych. Wszystkie osoby, które zachorowały nie były szczepione. Współczynnik zapadalności na odrę w powiecie żywieckim wyniósł 1,9.

Należy podkreślić, że szczepienie jest jedyną skuteczną metodą pozwalającą na uniknięcie zakażenia i charakteryzuje się bardzo wysoką efektywnością. Po podaniu pierwszej dawki szczepionki odporność uzyskuje ok. 95–98% osób zaszczepionych. Natomiast podanie drugiej dawki szczepionki pozwala osiągnąć odporność u niemalże 100% osób zaszczepionych.

5. RÓŻYCZKA

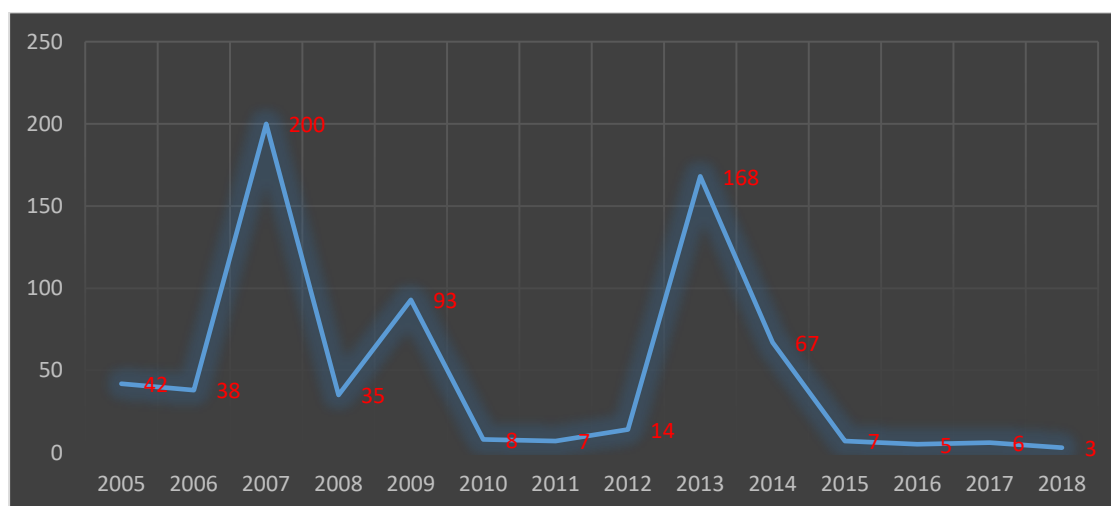
Różyczka jest chorobą zakaźną, wywoływaną przez wirus różyczki, który charakteryzuje się wysoką zakaźnością.

U dzieci choroba najczęściej przebiega łagodnie, a u około 25% do 50% zakażenie jest bezobjawowe. Cięższy przebieg choroby zdarza się u dorosłych, a istotny problem stanowią zakażenia wirusem różyczki w czasie życia płodowego. U kobiet ciężarnych, wirus może zakazić płód, prowadząc do jego obumarcia lub do jego licznych wad rozwojowych.

W analizowanym roku można było zaobserwować znaczącą poprawę sytuacji epidemicznej różyczki na terenie naszego powiatu. Od 2013r. kiedy to zarejestrowano 168 zachorowań można zauważyć tendencję spadkową tej choroby. Współczynnik zapadalności wyniósł wówczas 109,7.

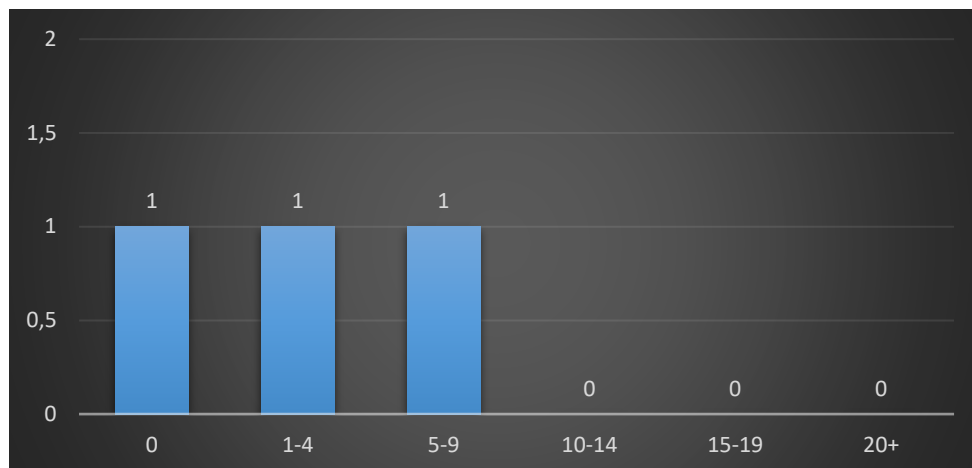
W roku 2018 na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 3 zachorowania na różyczkę, o 3 przypadki mniej niż w roku poprzedzającym. Współczynnik zapadalności w roku 2018 wyniósł 1,9 (w roku 2017 - 3,9)

Wykres 13 . Liczba zachorowań na różyczkę w powiecie żywieckim w latach 2005-2018.

W 2018r. wszystkie zachorowania odnotowano w grupie dzieci od 0 do 9 roku życia. Natomiast w 2017r. po 16% zachorowań, dotyczyło dzieci od 0 do 9 roku życia, natomiast 33% zachorowań odnotowano w grupie wiekowej 10-14 lat.

Wykres 14. Zachorowania na różyczkę w poszczególnych grupach wiekowych na terenie powiatu żywieckiego w 2018r.

6. ŚWINKA

Świnka jest ostrą chorobą zakaźną wywoływaną przez wirus z rodziny *Paramyxoviridae*. Ludzie są jedynym rezerwuarem wirusa, który przenosi się z człowieka na człowieka przez bezpośredni kontakt, drogą kropelkową, czasem przez przedmioty zanieczyszczone śliną osób chorych.

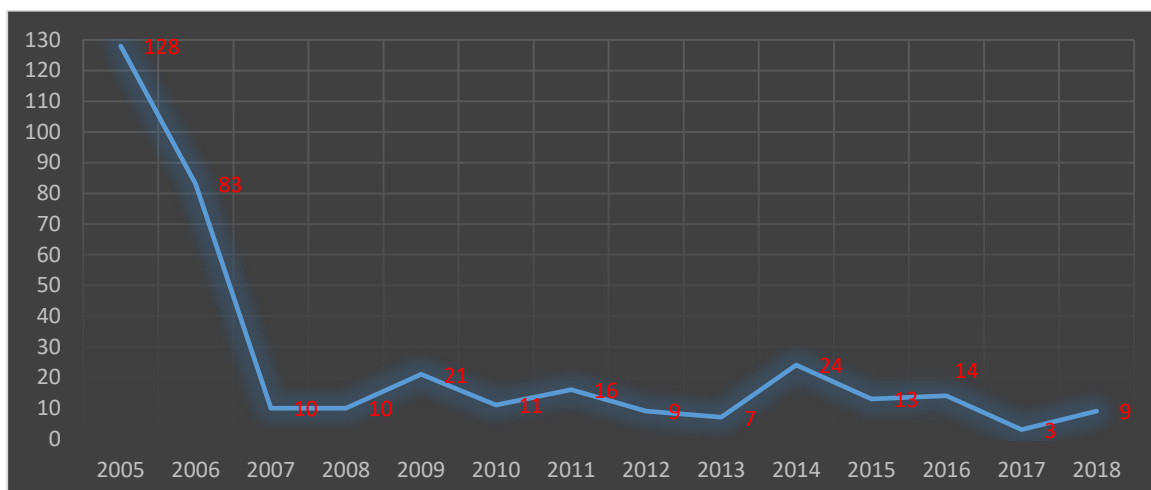
Na ogół przebiega łagodnie, a w 30% przypadków świnka przebiega bezobjawowo. Niekiedy może jednak prowadzić do poważnych powikłań, często wymagających hospitalizacji. Do powikłań po tej chorobie należą m.in. zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie jąder - prowadzące nawet do niepłodności, zapalenie jajników, zapalenie sutków czy głuchota.

Zachorowanie na świnkę uważa się za główną przyczynę wirusowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych u dzieci. Jak dotąd nie opracowano skutecznego leku przeciwko wirusowi świnki. Jedynym sposobem zapobiegania tej chorobie jest szczepienie.

Ogólna liczba zachorowań na świnkę (nagminne zapalenie przyusznic) w powiecie żywieckim w latach 2015 i 2016 utrzymywała się na zbliżonym poziomie i wynosiła odpowiednio 13 i 14 przypadków. Po znacznym spadku zachorowań obserwowanym w 2017r. (o 78,6%), w roku 2018 zarejestrowano 9 przypadków świnki, tj. o 6 przypadków więcej niż w roku poprzedzającym.

W stosunku do roku poprzedniego zapadalność wzrosła z 1,9 do 5,9.

Wykres 15 . Liczba zachorowań na świnkę w powiecie żywieckim w latach 2005-2018.

AKTYWNY NADZÓR NAD OSTRYMI PORAŻENIAMI WIOTKIMI (OPW).

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żywcu kolejny już rok kontynuowała nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi, który ma na celu monitorowanie sytuacji w zakresie występowania zachorowań na *poliomyelitis*, a także globalną eradykację wirusa *polio* z populacji.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku nie odnotowano ostrych porażen wiotkich (OPW) u dzieci poniżej 15 roku życia.

INWAZYJNE CHOROBY BAKTERYJNE

wywołane przez meningokoki (*Neisseria meningitidis*), *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus pneumoniae* oraz *Haemophilus influenzae* typ B.

Za zakażenie inwazyjne uważa się takie zakażenie, w którym szczep bakteryjny izoluje się z krwi, płynu mózgowo-rdzeniowego lub innych fizjologicznie jałowych miejsc organizmu. Choć istnieje wiele postaci pozaszpitalnych bakteryjnych zakażeń inwazyjnych (*zapalenie płuc z bakteriami*, *ropne zapalenie stawów*, *zapalenie tkanki podskórnej*, *zapalenie powięzi*) na ogół określenie inwazyjnej choroby bakteryjnej kojarzy się z postaciami najczęściej występującymi, czyli z zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych oraz z posocznica.

Do najczęstszych czynników etiologicznych tego rodzaju zakażeń w Polsce, w grupie wiekowej powyżej trzeciego miesiąca życia, należą *Neisseria meningitidis*, *Streptococcus pneumoniae* i *Haemophilus influenzae*.

Sytuacja epidemiologiczna inwazyjnych chorób bakteryjnych wywołanych przez meningokoki, *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus pneumoniae* oraz *Haemophilus influenzae* typ B na terenie powiatu żywieckiego w 2018r. uległa pogorszeniu w stosunku do 2017r. W omawianym okresie do PPIS w Żywcu zgłoszonych zostało w sumie 36 takich zachorowań,

natomiast w 2017r. – 27. Zapadalność wyniosła odpowiednio: w 2018r. – 23,5, a w 2017r. – 17,6.

Na skutek zakażenia ww. patogenami w 2018r. leczenia szpitalnego wymagało 66,7% chorych, natomiast w 2017r. – 51,9%.

W 2018r. nie stwierdzono żadnego zgonu z powodu tych zachorowań.

Podobnie jak w 2017r., w omawianym okresie najwięcej zachorowań na bakteryjne choroby inwazyjne spowodowanych było zakażeniem *Streptococcus pyogenes* – 24 przypadki, co stanowiło 66,7%. Połowa chorych wymagała leczenia szpitalnego.

W 2018r. wzrosła natomiast liczba zachorowań na inwazyjną chorobę wywołaną przez *Streptococcus pneumoniae*.

Zakażenia pneumokokowe są jedną z głównych przyczyn zachorowalności i umieralności dzieci na świecie. Zakażenia pneumokokami występują we wszystkich grupach wiekowych, ale najbardziej narażone są małe dzieci do 2 lat i osoby starsze powyżej 65 lat.

W Polsce dostępne są dwa rodzaje szczepionek przeciw pneumokokom. Są to szczepionki skoniugowane stosowane u dzieci od 6 tyg. życia, młodzieży i dorosłych. Skuteczność szczepionki polisacharydowej w ochronie przed Inwazyjną Chorobą Pneumokokową jest oceniana w zakresie 50-80%. Szczepienia te chronią przed zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych, sepsą, bakteriecią, zapaleniem płuc oraz zapaleniem ucha wywoływanym przez serotypy pneumokoków zawartych w danej szczepionce.

W ramach akcji „Wiosna bez pneumokoków” zainicjowanej przez Głównego Inspektora Sanitarnego i Ministerstwo Zdrowia ze szczepień zalecanych przeciwko pneumokokom w 2018r. w naszym powiecie skorzystało 775 dzieci.

Tabela 4. Zachorowania oraz hospitalizacja osób chorych na bakteryjne choroby inwazyjne w powiecie żywieckim w 2017 i 2018 roku.

Jednostka chorobowa	2017			2018		
	Liczba zachorowań	Zapadalność	Hospitalizacja	Liczba zachorowań	Zapadalność	Hospitalizacja
Inwazyjna choroba meningokokowa	1	0,7	1	1	0,7	1
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i>	20	13,1	7	24	15,7	12
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	6	3,9	6	9	5,9	9
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> typ B	0	0	0	2	1,3	2

W 2018r. odnotowano 2 zachorowania na chorobę inwazyjną wywołaną przez *Haemophilus influenzae* typ B, co stanowiło 5,5% ogółu chorych (w 2017r. nie zarejestrowano zakażeń tym czynnikiem patogennym).

Zarówno w roku 2018, jak i w okresie poprzedzającym, zarejestrowano po 1 przypadku zachorowania na inwazyjną chorobę meningokokową (IChM).

W Polsce dostępna jest profilaktyka pod postacią szczepionki przeciwko inwazyjnej chorobie meningokokowej wywołanej serotypami A, C, W135 oraz Y. W 2014 roku na rynku pojawiła się szczepionka białkowa najnowszej generacji, chroniąca przed zakażeniami wywołanym serotypem B. Przenoszenie meningokoków odbywa się drogą kropelkową (podczas kaszlu lub kichania) lub przez kontakt bezpośredni (np. podczas intymnego, głębokiego pocałunku). Inwazyjna choroba meningokokowa stanowi bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia, dlatego osoba z podejrzeniem takiego zakażenia powinna natychmiast trafić do szpitala, Z tej formy profilaktyki w 2018r. w naszym powiecie skorzystało 245 osób, tj. o 154 osoby więcej niż w roku wcześniejszym.

BORELIOZA Z LYME.

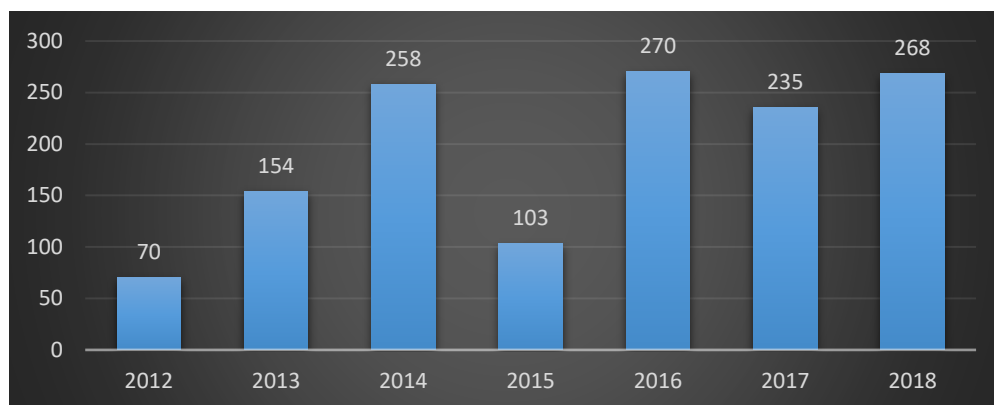
Borelioza jest chorobą odzwierzęcą wywołaną przez krętki z gatunku *Borrelia burgdorferi*. Bakteria ta przenoszona jest przez kleszcze. Do zakażenia człowieka dochodzi na skutek ukłucia przez zakażonego kleszcza. Jest on przenosicielem (wektorem) zarazka – pobierając krew zakażonego zwierzęcia, głównie drobnych gryzoni, zwierząt dzikich i ptaków, sam ulega zakażeniu, a następnie żerując, przekazuje krętki swojemu żywicielowi – np. człowiekowi. Pasożyty te spotkać można w lasach, parkach, a także w ogródkach, co sprzyja zakażeniu.

W 2018r. w powiecie żywieckim o 14% wzrosła liczba zgłoszonych zachorowań na boreliozę. W omawianym okresie zarejestrowano w Powiatowym Rejestrze zgłoszeń podejrzenia lub rozpoznania zakażenia, choroby zakaźnej lub zgonu z powodu zakażenia lub choroby zakaźnej 268 przypadków tej choroby, tj. o 33 więcej niż w roku poprzedzającym i prawie tyle samo co w roku 2016.

Zapadalność wyniosła 174,9 i była wyższa niż w roku 2017 – 153,6. Współczynnik zapadalności na boreliozę w powiecie żywieckim w 2018r. był ponad 3 krotnie wyższy od zapadalności w Polsce - 52,41.

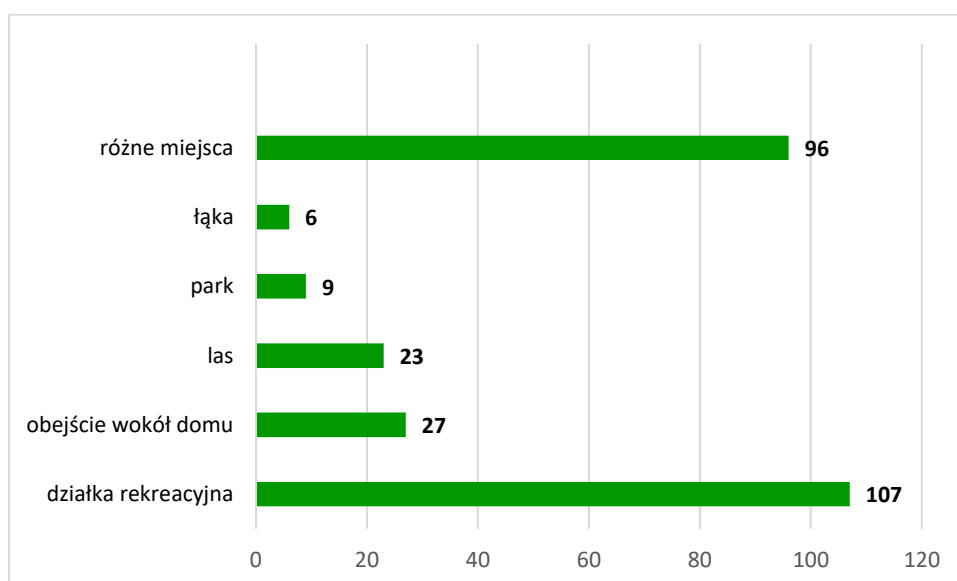
Na skutek zachorowania leczenia szpitalnego wymagało 21 osób, tj. 7,8% ogółu chorych

Wykres 16. Zachorowania na boreliozę w powiecie żywieckim w latach 2012-2018.

Z posiadanych danych uzyskanych podczas przeprowadzanych dochodzeń epidemiologicznych wynika, że najczęściej do ekspozycji dochodziło na terenie rekreacyjnym – ponad 39% oraz w różnych, trudnych do ustalenia miejscach - też 39% zgłoszonych przypadków. W 10% przypadków do ukąszenia kleszcza dochodziło w obejściu koło domu, ponad 8% osób wskazywało, że do zakażenia doszło w lesie. Znacznie rzadziej w parku – 3,3% i na łące – ok. 2%.

Wykres 17. Teren ekspozycji zachorowania na boreliozę w powiecie żywieckim w 2018r.

BĄBLOWICA (ECHINOKOKOZA).

Bąbłowica jest zoonozą (chorobą, która przenosi się ze zwierząt na ludzi), powodowaną przez larwy tasiemca *Echinococcus granulosus* lub *Echinococcus multilocularis*.

Jaja tasiemca uwalnianie są z kałem zakażonych psów i lisów i mogą dostać się do organizmu człowieka zarówno przez bliski kontakt z tymi zwierzętami, przeniesienie jaj do ust za pomocą

brudnych rąk, jak i spożycie skażonej jajami żywności lub wody. Cysty najczęściej umiejscawiają się w wątrobie, ale również mogą występować w płucach, nerkach, śledzionie, ośrodkowym układzie nerwowym, kościach, oku i mogą tam przebywać nawet kilka lat po zjedzeniu jaj pasożyta. Objawy choroby związane są głównie z powiększaniem się cyst, uciskiem na otaczające tkanki i narządy i zależą od miejsca ich lokalizacji (np. cysty w płucach doprowadzają do zmian przypominających nowotwór, a nieleczone doprowadzają do śmierci). Nie przestrzeganie zasad higieny, bliski kontakt z zakażonymi zwierzętami i spożywanie niedogotowanej, niemytej, skażonej jajami tasiemca żywności (np. warzyw, owoców leśnych) stanowią czynniki ryzyka zakażenia.

W 2018r. na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 1 przypadek bąblowicy, który wymagał leczenia szpitalnego. Zapadalność wyniosła 0,7. Dla porównania w 2017r. zarejestrowano 2 zachorowania, oba wymagały leczenia szpitalnego, a zapadalność wyniosła 1,3.

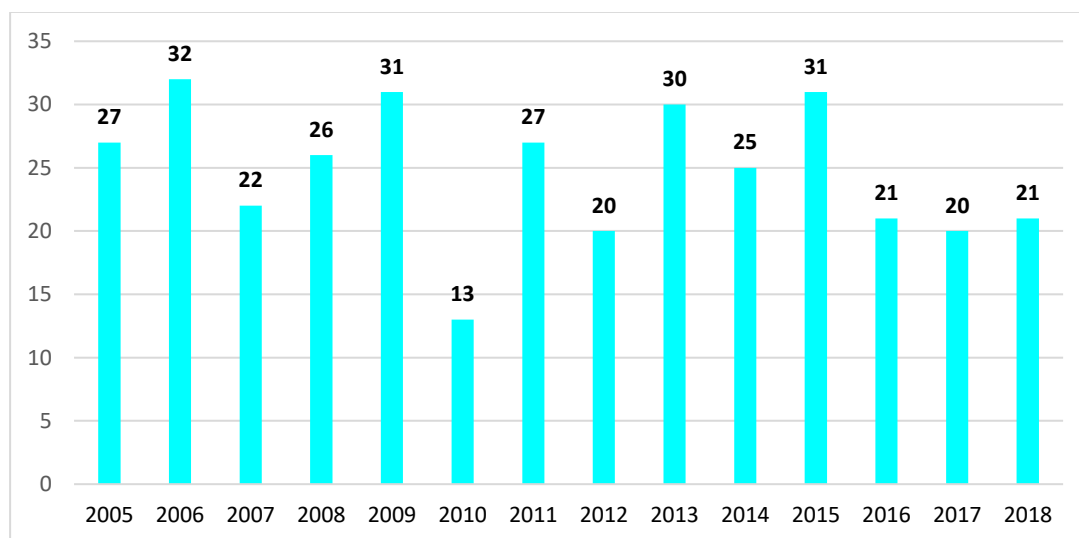
Jest to choroba rzadko występująca – w omawianym okresie na terenie całego kraju zarejestrowano 52 przypadki tej choroby. Dla porównania współczynnik zapadalności wyniósł 0,14.

GRUŻLICA.

Gruźlica jest chorobą bakteryjną wywoływaną przez bakterie *Mycobacterium tuberculosis* (prątki gruźlicy). Przenoszona głównie drogą kropelkową, a najczęstszym źródłem zakażenia są osoby chore na gruźlicę, w fazie prątkowania. Gruźlica atakuje głównie układ oddechowy, ale może także atakować inne narządy.

Sytuacja epidemiologiczna choroby na terenie powiatu żywieckiego od 2015r. ulega sukcesywnej poprawie. Analizując poniższy wykres łatwo zauważyć, że najmniej zachorowań odnotowano w roku 2010 – 13 przypadków. Natomiast w pozostałych latach liczba zachorowań waha się pomiędzy 20 a 32 przypadki rocznie.

Wykres 18. Liczba zachorowań na gruźlicę w powiecie żywieckim w latach 2005-2018.

W roku 2018 odnotowano o 1 zachorowanie na gruźlicę więcej niż rok wcześniej i o 10 zachorowań mniej niż w roku 2015. Zapadalność w tych latach wynosiła odpowiednio: 2018r. – 13,7; 2017 – 13,1; 2016r. – 13,7; 2015r. – 20,2.

Wszystkie 21 zarejestrowane przypadki była to gruźlica płuc. U jednej osoby wystąpiła wznowa zachorowania. W 2 przypadkach zachorowania wystąpiły na skutek kontaktu z osobą chorą (z tzw. styczności z gruźlicą).

W wyniku zachorowania 90% chorych było hospitalizowanych. W poprzednim roku nie odnotowano żadnego zgonu z powodu gruźlicy, natomiast w 2018r. zgłoszono 2 zgony spowodowane tą chorobą zakaźną.

Nadzorem zostały objęte 43 osoby z kontaktu.

Jedno zachorowanie dotyczyło dziecka w wieku 10 lat. Pozostałe zachorowania dotyczyły osób powyżej 19 roku życia, przy czym najczęściej chorych odnotowano wśród osób w grupie wiekowej 45-64, tj. 85%. Wśród chorych 85% stanowili mężczyźni.

W 2018r. wśród chorych największą grupę, tj. 38% stanowiły osoby pracujące; w 23% zachorowania dotyczyły emerytów i rencistów; 14% chorych stanowiły osoby bezrobotne, 9,5% - osoby bezdomne. Sytuacja ta kształtuje się odmiennie niż w roku 2017, kiedy to największą grupę wśród chorych, tj. 50% stanowili bezrobotni.

Specyficzną odmianą choroby jest gruźlica wielolekooporna (MDR), w której stwierdza się oporność drobnoustrojów na co najmniej dwa najważniejsze leki stosowane w leczeniu skojarzonym, czyli izoniazyd i rifampicynę. Ponadto występuje też tzw. gruźlica XDR – gruźlica wielolekooporna o rozszerzonej lekooporności. Zwalczanie gruźlicy opiera się głównie na wykrywaniu osób, które mogą stanowić źródło zakażenia dla innych osób i wdrożeniu leczenia z zastosowaniem długotrwałej kuracji z użyciem antybiotyków i chemioterapeutyków.

W przeciwieństwie do 2016r. i 2017r. w omawianym okresie nie stwierdzono – w wyniku przeprowadzonej diagnostyki - gruźlicy wielolekoopornej MDR.

ZAKAŻENIA HIV ORAZ ZACHOROWANIA NA AIDS.

W porównaniu do roku poprzedzającego w 2018r. na terenie powiatu żywieckiego dwukrotnie wzrosła liczba zgłoszonych przypadków nowo wykrytego zakażenia ludzkim wirusem niedoboru odporności (HIV) – z 4 w 2017r. do 8 w 2018r. Nie odnotowano natomiast zespołu nabytego niedoboru (upośledzenia) odporności – AIDS.

W związku ze stygmatyzacją choroby przez społeczeństwo oraz dyskryminacją chorych, zgodnie z aktualnie obowiązującym prawodawstwem osoby zakażone wirusem HIV oraz chore na AIDS mogą zastrzec swoją tożsamość. Powyższa sytuacja niestety wpływa niekorzystnie na monitorowanie sytuacji epidemiologicznej zakażeń oraz zachorowań.

Na terenie województwa śląskiego można bezpłatnie oraz anonimowo wykonać test w kierunku zakażenia wirusem HIV. Powyższe punkty konsultacyjno-diagnostyczne mieszczą

się przy Górnośląskim Stowarzyszeniu „Wspólnota” w Chorzowie przy ul. Zjednoczenia 10 oraz w Poradni Profilaktyki Uzależnień MONAR w Częstochowie przy Alei Wolności 44/19

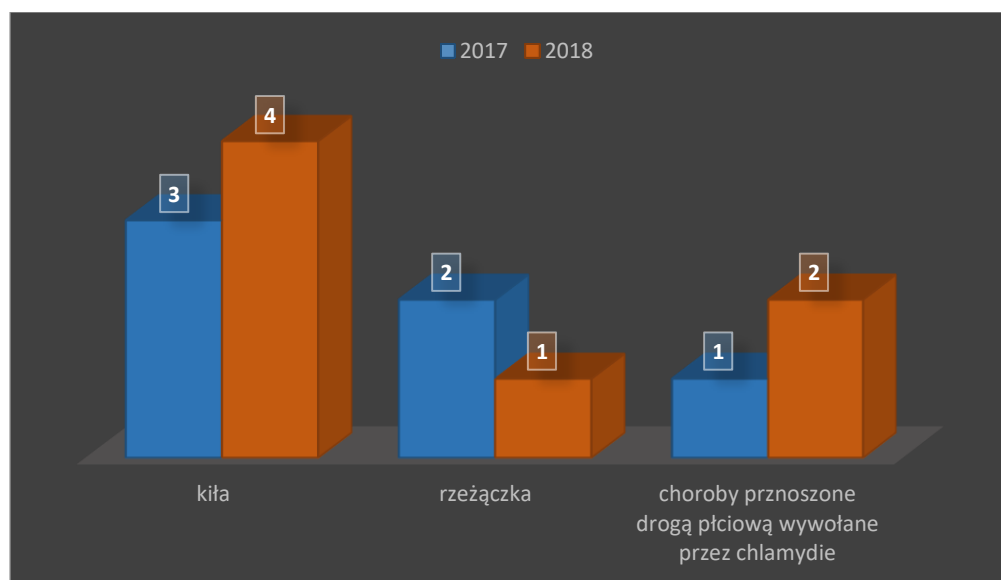
WYBRANE CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ PŁCIOWĄ (kiła, rzeżączka oraz chlamydiozy).

W 2018r. PPIS w Żywcu zarejestrował 7 zachorowań na choroby przenoszone drogą płciową, o 1 więcej niż w roku poprzednim.

Zanotowano 3 zachorowania na kiłę wczesną oraz 1 zachorowanie na kiłę późną (żaden przypadek nie wymagał leczenia szpitalnego). Do PPIS w Żywcu zgłoszono również 1 przypadek zachorowań na rzeżączkę oraz 2 przypadki zachorowania wywołane przez *Chlamydie*.

W omawianym roku, podobnie jak w roku 2017 nie odnotowano przypadków kiły wrodzonej i kiły noworodków.

Wykres 19. Zachorowania na kiłę, rzeżączkę oraz choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez chlamydie w powiecie żywieckim w 2017 i 2018 roku.

NADZÓR PPIS W ŻYWCU NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI – SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA.

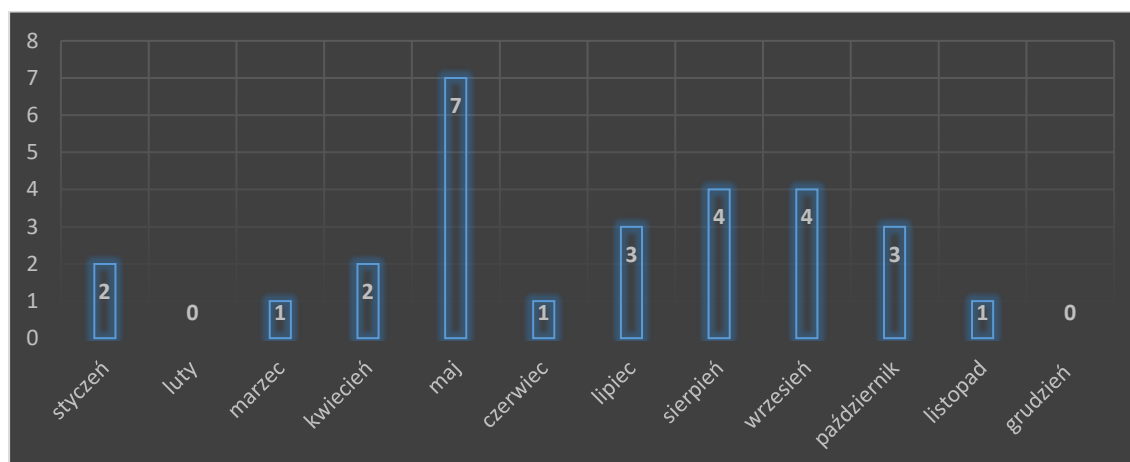
Państwowa Inspekcja Sanitarna powołana jest do realizacji zadań w celu ochrony zdrowia ludzkiego, w tym zagrożenia zdrowia publicznego stwarzanego przez środki zastępcze. Zgodnie z ustawą z dnia 29.07.2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 1030 z późn. zm.) środek zastępczy to produkt zawierający substancję o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może być użyty w takich samych celach jak środek odurzający, substancja psychotropowa lub nowa substancja psychoaktywna, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych.

Ponadto w związku ze zmianą wprowadzoną od dnia 21.08.2018r. art. 30a w/w ustawy podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz podmioty przeprowadzające badanie pośmiertne są obowiązane zgłosić państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu właściwemu ze względu na siedzibę tego podmiotu wystąpienie zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną albo podejrzenie wystąpienia takiego zatrucia albo zgonu, którego przyczyną mogło być albo było zatrucie środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną. Zgłoszenia dokonuje się w postaci elektronicznej niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 48 godzin od chwili wystąpienia tych okoliczności.

W związku z dynamicznym rozwojem zjawiska wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych oraz znacznym wzrostem negatywnych skutków zdrowotnych po ich użyciu, PSSE w Żywcu prowadziła cotygodniowy monitoring zatruc i ich podejrzeń. Przedmiotowe raporty, na podstawie informacji otrzymywanych od podmiotów prowadzących działalność leczniczą, przesyłane były do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W 2018r. na terenie powiatu żywieckiego zgłoszonych zostało o 6 przypadków zatruc/podejrzeń zatruc spowodowanych zażyciem środków zastępczych więcej niż w roku poprzedzającym, kiedy to odnotowano 22 takie zdarzenia. Najwięcej zgłoszeń odnotowano w miesiącu maju (tj. 25%)

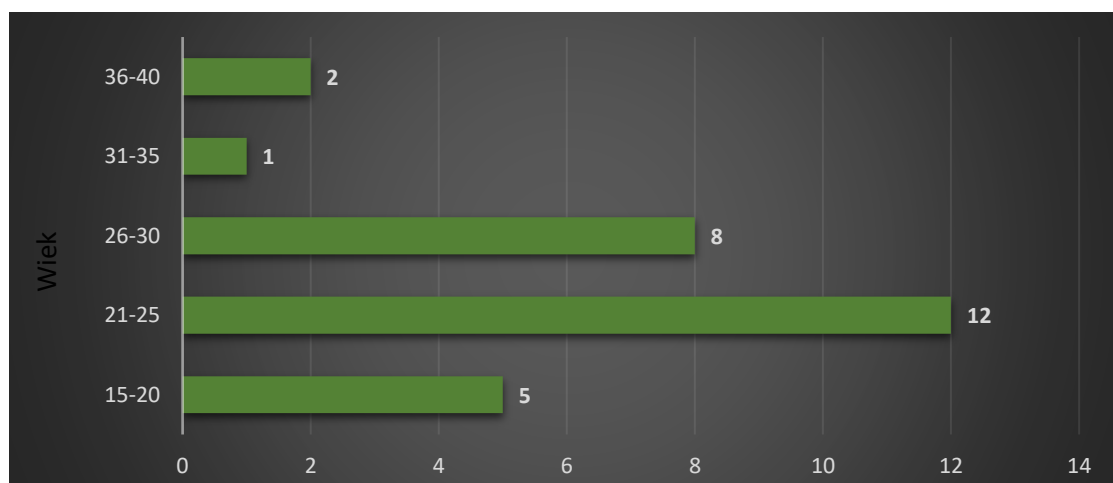
Wykres 20. Zgłoszenia zatruc/podejrzeń zatruc środkami zastępczymi w powiecie żywieckim w 2018r.

Ponad 96% zgłoszeń dotyczyło mężczyzn. Jeden przypadek dotyczył dziecka w wieku 15 lat. Najwięcej przypadków zatruc/podejrzeń zatruc spowodowanych zażyciem środków zastępczych – 42,9% - dotyczyło osób pomiędzy 21 a 25 r.ż., 5 przypadków - wśród młodzieży pomiędzy 15 a 20 rokiem życia (tj. 17,9%), 8 zdarzeń – dotyczyło osób pomiędzy 26 a 30 r.ż. (tj. 28,6%), natomiast w przedziale wiekowym 31-40 odnotowano 3 przypadki.

Również w roku 2017 najwięcej przypadków zatruc/podejrzeń zatruc spowodowanych zażyciem środków zastępczych, tj. 68% - dotyczyło osób pomiędzy 20 a 29 r.ż.

Wykres 21. Liczba zatruc środkami zastępczymi w powiecie żywieckim w 2018r. według wieku.

Podsumowanie i wnioski:

Sytuację epidemiologiczną zachorowań na choroby zakaźne w powiecie żywieckim w 2018r. należy uznać za stabilną. W okresie tym nie odnotowano przypadków chorób tropikalnych. Niestety zarejestrowano przypadki chorób związanych z nieprzestrzeganiem higieny takich jak WZW A czy bąblowica, które nie występowały przed 2017r. Zarejestrowane zostały także zachorowania na odrę, której nie było w powiecie żywieckim już wiele lat.

Należy zauważyć, że nadzór epidemiologiczny jest coraz czulszy, a związana z tym poprawa zgłaszalności zakażeń i chorób zakaźnych jest m.in. wynikiem działań edukacyjnych prowadzonych w trakcie kontroli sanitarnych podmiotów prowadzących działalność leczniczą. W oparciu o zgłoszenia dokonane od lekarzy, w przypadku wybranych jednostek chorobowych, prowadzone są dochodzenia epidemiologiczne w środowiskach domowych. W minionym 2018r. roku pracownicy Sekcji Epidemiologii przeprowadzili 834 dochodzenia epidemiologiczne.

HIGIENA LECZNICTWA

Celem nadzoru nad placówkami ochrony zdrowia sprawowanego przez pracowników Sekcji Epidemiologii była między innymi:

- ✓ ocena opracowania i stosowania procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych, mających na celu zapobieganie szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych.
W tym miejscu należy zauważyć, że wszystkie gabinety zabiegowe na terenie powiatu żywieckiego są wyposażone w autoklawy;
- ✓ ocena postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich wytwarzania.
Wszystkie placówki posiadały umowy z zakładami zajmującymi się odbieraniem i transportem odpadów medycznych;
- ✓ ocena bieżącego stanu sanitarno-technicznego.

NADZÓR NAD STACJONARNYMI PLACÓWKAMI LECZNICZYMI

W 2018 roku na terenie powiatu żywieckiego znajdowało się 5 podmiotów prowadzących działalność leczniczą w systemie stacjonarnym, w tym stacja dializ, nadzorowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu oraz 2 nadzorowane przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Żywcu oraz SPZOL w Rajczy).

W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano 100% w/w podmiotów leczniczych przeprowadzając 9 kontroli sanitarnych, w tym jedną interwencyjną dotyczącą zakażenia świeżowcem wśród pacjentów zakładu opiekuńczo-leczniczego.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

OGNISKA ZAKAŻEŃ SZPITALNYCH

Zgodnie z art. 2 pkt 33) Ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 151 z późn. zm.) zakażenie szpitalne to zakażenie, które wystąpiło w związku z udzieleniem świadczeń zdrowotnych, w przypadku gdy choroba:

- a) nie pozostawała w momencie udzielania świadczeń zdrowotnych w okresie wylegania albo
- b) wystąpiła po udzieleniu świadczeń zdrowotnych, w okresie nie dłuższym niż najdłuższy okres jej wylegania.

W/w/ ustawa nakłada na kierowników podmiotów leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne obowiązek wdrożenia i zapewnienia funkcjonowania systemu zapobiegania i zwalczania zakażeń szpitalnych oraz zgłaszania w ciągu 24 godzin potwierdzonego epidemicznego wzrostu liczby zakażeń szpitalnych właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu.

Efektywnie prowadzony nadzór nad zakażeniami szpitalnymi służy do zidentyfikowania zagrożeń oraz powinien prowadzić do zmniejszenia liczby zakażeń szpitalnych, a tym samym zmniejszenia kosztów leczenia.

Zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest m.in. kontrola prawidłowości działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych podejmowanych przez Komitety i Zespoły kontroli zakażeń szpitalnych.

W 2018r. do PPIS w Żywcu nie zostało zgłoszone żadne ognisko zakażeń szpitalnych.

NADZÓR NAD PODMIOTAMI PROWADZĄCYMI DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W RODZAJU AMBULATORYJNE ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE ORAZ PRYWATNYMI GABINETAMI ŚWIADCZĄCYMI USŁUGI MEDYCZNE

Na terenie powiatu żywieckiego w 2018 roku nadzorem objęte były 54 placówki lecznictwa otwartego (ambulatoryjnego) oraz 9 filii zamiejscowych – wszystkie to podmioty lecznicze niepubliczne. Skontrolowano 27 podmiotów prowadzących działalność leczniczą oraz 3 filie (ponad 47%), przeprowadzając 49 kontroli sanitarnych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W omawianym roku w ewidencji PSSE w Żywcu znajdowało się 161 prywatnych gabinetów lekarskich, 11 praktyk pielęgniarek i położnych oraz 20 innych prywatnych placówek prowadzących działalność leczniczą. Skontrolowano 29 podmiotów prowadzących działalność leczniczą (ponad 15%), przeprowadzając 32 kontrole sanitarne.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami dotyczącymi:

- braku umywalki do mycia rąk w gabinecie stomatologicznym;
- braku prawidłowego ciągu technologicznego do sterylizacji narzędzi wielokrotnego użytku;
- złego stanu sanitarno - techniczny podłogi i ścian w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych dla personelu i pacjentów

wydano 2 decyzje administracyjne nakazujące ich usunięcie.

DEZYNFEKCJA I STERYLIZACJA

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że ponad 33% skontrolowanych podmiotów wykonujących działalność leczniczą w zakresie leczenia ambulatoryjnego (tj. 9 placówek) stosuje, poza sprzętem jednorazowym, sprzęt medyczny wielokrotnego użytku prowadząc sterylizację wyłącznie we własnym zakresie.

W 19 skontrolowanych prywatnych gabinetach przeprowadzane są procesy sterylizacji z wykorzystaniem autoklawów, natomiast w pozostałych skontrolowanych prywatnych praktykach (34,5%) do wykonywania procedur medycznych stosuje się wyłącznie jednorazowy sprzęt medyczny.

W wyniku kontroli stacjonarnych podmiotów leczniczych stwierdzono, że tylko 1 (tj. szpital jednodniowy) prowadzi sterylizację we własnym zakresie przy wykorzystaniu autoklawu, pozostałe stosują wyłącznie sprzęt jednorazowego użytku.

W ramach prowadzonego nadzoru, w trakcie kontroli sanitarnych, oceniano procedury dotyczące sterylizacji narzędzi i sprzętu wielokrotnego użytku oraz dekontaminacji wyrobów medycznych jednokrotnego użytku stosowanych w gabinetach lekarskich, ze szczególnym uwzględnieniem gabinetów ortodontycznych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli w 1 gabinecie stomatologicznym stwierdzono, że nie został zachowany ciąg technologiczny do sterylizacji narzędzi wielokrotnego użytku. Na powyższą nieprawidłowość wydana została decyzja administracyjna nakazująca jej usunięcie. Ponadto przeprowadzone kontrole wykazały, że pakiety sterylizacyjne posiadały aktualne terminy przydatności, prowadzona była kontrola wewnętrzna prawidłowości przebiegu procesów sterylizacji, zapewnione zostały właściwe warunki do przechowywania materiałów sterylnych.

Nie stwierdzono przypadków resterylizacji wyrobów medycznych jednokrotnego użytku.

Dezynfekcja stanowi istotny element profilaktyki przeciwepidemicznej w podmiotach prowadzących działalność leczniczą. W ramach prowadzonego nadzoru oceniano procedury dezynfekcyjne z uwzględnieniem prawidłowości doboru i stosowania środków

dezynfekcyjnych oraz prawidłowości sporządzania roztworów roboczych - zgodnie z zaleceniami producenta.

W 2018r. nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie dezynfekcji.

Zabezpieczenie w preparaty dezynfekcyjne i środki ochrony indywidualnej w skontrolowanych placówkach pod względem ilościowym i asortymentowym było wystarczające.

NADZÓR NAD SZCZEPIENIAMI OCHRONNYMI

Korzystna sytuacja epidemiologiczna większości chorób zakaźnych jest głównie wynikiem skutecznych działań zapobiegawczych. Najskuteczniejszą metodą profilaktyczną w zwalczaniu chorób jest realizacja szczepień ochronnych w ramach Programu Szczepień Ochronnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2019r., poz. 59), do zakresu działania Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych należy między innymi sprawowanie nadzoru nad realizacją szczepień ochronnych.

Obowiązek szczepień wiąże się z dążeniem do uzyskania maksymalnej ochrony przed zakażeniem, a w dalszej perspektywie do zlikwidowania (eradykacji) danej choroby zakaźnej. Tylko uodpornienie wysokiego odsetka osób, najczęściej ponad 95% uruchamia mechanizm odporności zbiorowiskowej, który gwarantuje zahamowanie krążenia drobnoustroju i ochronę osób nie tylko zaszczepionych lecz również tych, które z jakichkolwiek powodów nie zostały zaszczepione. W populacji dzieci zawsze będzie kilka procent chorujących przewlekle, które nie mogą być szczepione, bo dla nich niektóre szczepienia byłyby niebezpieczne lub są u nich nieskuteczne. Są także dzieci, które ze względu na swój wiek są za małe, aby je zaszczepić. Jeżeli szczepienia są prowadzone na masową skalę, to te dzieci mają ochronę pośrednią wynikającą właśnie z odporności zbiorowiskowej. Jeżeli liczba wykonanych szczepień spadnie poniżej pewnego poziomu, właściwego dla danej choroby, to ta ochrona nie będzie skuteczna. I to właśnie zjawisko odporności zbiorowiskowej stanowi społeczne uzasadnienie obowiązku szczepień.

W 2018r. Program Szczepień Ochronnych był realizowany w oparciu o ustawę z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t. j. Dz. U. z 2018r., poz. 151 z późn. zm.), Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 753) oraz Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 31 października 2017r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2017 (Dz. Urz. MZ z 2017r., poz. 108).

Program Szczepień Ochronnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych jest aktualizowany każdego roku.

W 2018r. do grupy szczepień obowiązkowych należały:

- szczepienie przeciwko gruźlicy;
- szczepienie przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi;
- szczepienie przeciwko *Haemophilus influenzae* typu B;
- szczepienie przeciwko *poliomyelitis*;
- szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce;

- szczepienie przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B;
- szczepienia przeciwko pneumokokom;
- szczepienia przeciwko ospie wietrznej;
- szczepienia przeciwko pneumokokom szczepienia przeciwko ospie wietrznej dla dzieci z określonych grup ryzyka;
- szczepienia przeciwko błonicy – szczepienia poekspozycyjne;
- szczepienia przeciwko tężcowi – szczepienia poekspozycyjne;
- szczepienia przeciwko wścieklicznie – szczepienia poekspozycyjne

Obowiązkowe i zalecane szczepienia ochronne dzieci, młodzieży i dorosłych wykonywane były w 46 punktach szczepień, z których 8 znajduje się pod nadzorem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Szczepienia ochronne na terenie Powiatu Żywieckiego w 2018r. prowadzone były w:

- 33 placówkach Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Oddziale Noworodkowym Szpitala Powiatowego ZZOZ w Żywcu (*szczepienie BCG, WZW B noworodków*);
- Izbie Przyjęć Szpitala Powiatowego ZZOZ w Żywcu (*tężec*);
- Stacji Dializ w Żywcu (*WZW B*);
- przychodniach przyzakładowych (Delfi ASP w Jeleśni, Browar Żywiec S.A.), Terenowej Poradni Medycyny Pracy w Żywcu, w Psychiatrycznym Zakładzie Opiekuńczo Leczniczym w Międzybrodziu Bialskim, w Zakładzie Pielęgnacyjno Opiekuńczym „Medicus” w Złatnej, w Zakładzie Opiekuńczo Leczniczym w Rajczy (*m.in. szczep. p/grypie, WZW B, WZW A, p/durowi brzuszemu*).

W minionym roku skontrolowano 28 punktów szczepień, przeprowadzając 29 kontroli. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE

Z oceny stanu zaszczepienia dzieci i młodzieży na terenie powiatu żywieckiego wynika, iż realizacja szczepień na nadzorowanym terenie odbywa się zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych i utrzymuje się na wysokim poziomie. Odnotowane zaległości w szczepieniach wynikają z przeciwwskazań lekarskich, migracji oraz narastającego zjawiska tzw. „rodziców opornych”, którzy świadomie rezygnują ze szczepień swoich dzieci.

Z analizy wykonania szczepień w poszczególnych rocznikach dzieci i młodzieży wynika, że profilaktyka przeciw chorobom zakaźnym na naszym terenie osiąga zadowalający poziom wynoszący około 98 % całości populacji.

Na początku 2018r. zarejestrowano 210 dzieci rodziców uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, natomiast na koniec 2018 roku liczba ich wzrosła do 320.

Biorąc pod uwagę liczbę dzieci i młodzieży objętych nadzorem w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych, tj. 30 617 wykazana liczba osób uchylających się od szczepień stanowi 1,05% ogółu.

Aby ograniczyć ilość osób uchylających się od tego obowiązku w 2018r.:

- wystosowano 67 pism informujących rodziców o spoczywających na nich obowiązkach dotyczących realizacji PSO i edukujących o szczepieniach jako profilaktyce przeciw chorobom zakaźnym oraz wzywających do Punktów Szczepień;
- przeprowadzono 68 rozmów indywidualnych z rodzicami uchylającymi się od szczepień;

SZCZEPIENIA ZALECANE

Do szczepień zalecanych, za które muszą zapłacić rodzice/osoby zainteresowane szczepieniem, należą szczepionki przeciw: wirusowemu zapaleniu wątroby typu A (wzw A), wzw B (osoby narażone na zakażenie), ospie wietrznej, grypie, rotawirusom, pneumokokom (dla urodzonych przed 1 stycznia 2017), meningokokom, ludzkiemu wirusowi brodawczaka (HPV), kleszczowemu zapaleniu mózgu, cholera, durowi brzuszemu, wścieklicznie, żółtej gorączce.

Szczepienia zalecane to takie szczepienia, które umożliwiają szerszą ochronę przed chorobami zakaźnymi. W Polsce są to szczepienia płatne, natomiast w wielu krajach UE i USA są to szczepienia obowiązkowe (bezpłatne).

Uzupełnienie szczepieniami zalecanymi, stanowi optymalne zabezpieczenie dziecka oraz osoby dorosłej przed chorobami zakaźnymi.

Kolejny istotny problem epidemiologiczny stanowi z roku na rok coraz większa grupa ludzi podróżujących, którzy powinni być odpowiednio zabezpieczeni przed powszechnie występującymi chorobami zakaźnymi w krajach Afryki, Ameryki Południowej czy Azji.

W 2018r. pracownicy PSSE w Żywcu przeprowadzili wiele rozmów telefonicznych związanych z zapytaniami o szczepienia w przypadku wyjazdów do takich krajów. Osoby te informowano, że w przypadku wyjazdu w rejony zagrożone zwiększonym ryzykiem zachorowania, należy skonsultować się z lekarzem, sprawdzić stan zaszczepienia z listą obowiązkowych oraz zalecanych szczepień, sprawdzić zalecenia dla podróżujących do danego kraju, zabrać apteczkę podróżną z lekami przeciwbiegunkowymi, przygotować odpowiednią odzież, zaopatrzyć się w preparaty odstrasżające owady, ubezpieczyć się od kosztów leczenia oraz w razie potrzeby zastosować profilaktykę przeciwmalaryczną.

Informowano, że zakres szczepień przed wyjazdem za granicę powinien określić lekarz w punkcie szczepień POZ lub lekarz medycyny podróży, gdyż rodzaj szczepienia zależy to od wielu czynników m.in. od trasy wyjazdu, terminu, długości, charakteru oraz warunków podróży (*inne zagrożenia czekają na wycieczce z pobytem w dużym mieście i hotelu kilku gwiazdkowym a inne w czasie pobytu „z plecakiem”*).

NIEPOŻĄDANE ODCZYNY POSZCZEPIENNE (NOP)

Niepożądany odczyn poszczepienny (NOP) jest zaburzeniem stanu zdrowia, które wystąpiło w okresie 4 tygodni po podaniu szczepionki. Wyjątek stanowią odczyny po szczepieniu BCG – w tych wypadkach kryterium czasowe jest znacznie wydłużone, co wynika ze specyfiki szczepionki.

W Polsce w tym zakresie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010r. w sprawie niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz kryteriów ich rozpoznawania (Dz. U. 2010r. Nr 254, poz. 1711).

Każde zaburzenie stanu zdrowia, które może mieć związek ze szczepieniem podlega zgłoszeniu przez lekarza. W związku z tym każdy (lub rodzic/opiekun w przypadku dziecka) powinien niezwłocznie skontaktować się z lekarzem i zgłosić wszelkie niepokojące objawy. Lekarz na podstawie objawów klinicznych, badania lekarskiego oraz na podstawie nabytej wiedzy i doświadczenia podejmuje decyzję o zasadności zgłoszenia danego przypadku do nadzoru jako podejrzenie NOP, kierując się listą NOP wymienioną w załączniku do w/w Rozporządzenia Ministra Zdrowia.

Każdy NOP zgłoszony na formularzu jest analizowany i kwalifikowany na podstawie kryteriów opracowanych przez ekspertów. Wyniki są ostatecznie gromadzone, rejestrowane, analizowane i weryfikowane w Zakładzie Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny - Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego.

Źródłem analizowanych informacji jest Rejestr Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych prowadzony przez PPIS w Żywcu na podstawie zbioru formularzy zgłoszeń NOP prowadzony od roku 2003.

Właściwie od roku 2010 obserwowany jest sukcesywny wzrost zgłaszanych przypadków NOP. Niewielki spadek ich ilości nastąpił w 2015r. (17 odczynów), po czym od 2016r. z roku na rok wzrasta liczba NOP zgłoszonych do PPIS w Żywcu.

W 2018r. zarejestrowano 28 niepożądanych odczynów poszczepiennych.

Wykres 22: Ilość NOP zgłoszonych do PPIS w Żywcu w latach 2003r – 2018.

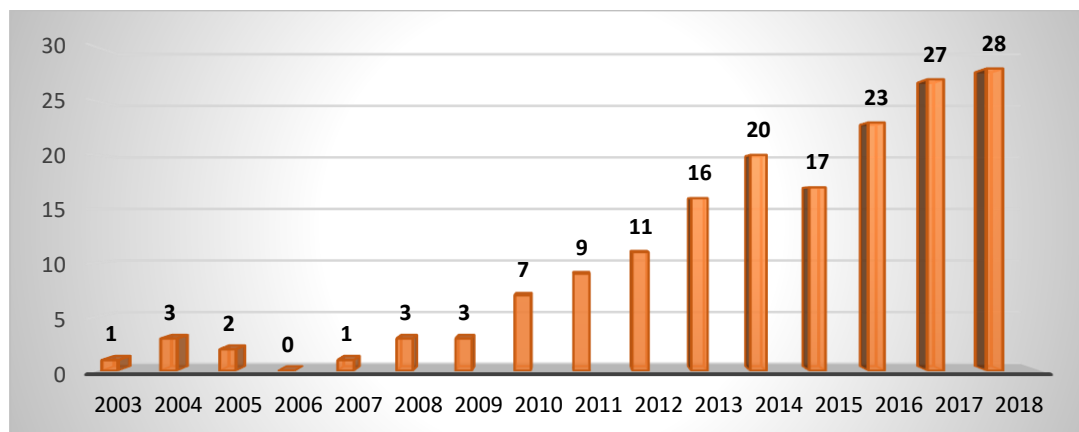

Tabela 5. Analiza wieku dzieci, u których wystąpił niepożądany odczyn poszczepienny w 2018r.

Wiek dziecka	Liczba NOP	%wszystkich NOP
0 -12 miesięcy	8	28,57 %
13 - 24 miesięcy	11	39,28 %
25 - 31 miesięcy	4	14,28 %
3 lat	1	3,57 %
6 lat	4	14,28 %

Większość odczynów poszczepiennych (19) wystąpiła u dzieci do drugiego roku życia, tj. 67,9 % wszystkich NOP. Wiąże się to z intensywnością szczepień najmłodszych dzieci.

Do najliczniejszych objawów Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych można zaliczyć:

- nasilony odczyn w miejscu wstrzyknięcia – 15 NOP, tj. 53,5% wszystkich zgłoszonych;
- podwyższona temperatura $\geq 38^{\circ}\text{C}$ - w 14 przypadkach, tj. 50,0% ;

Ponadto stwierdzano także pojedyncze przypadki innych objawów, które przedstawione zostały w poniżej tabeli.

Tabela 6. Charakter i ilość objawów NOP po szczepieniu innym niż BCG (reakcja ogólna).

Charakter objawów NOP po szczepieniu innym niż BCG (reakcja ogólna)	Ilość NOP*
Wysypka różyczkopodobna	5
Drgawki gorączkowe 1 epizod	1
Ciągły płacz	2
Biegunka	1
Wymioty	2

*ilość NOP nie sumuje się do ogólnej liczby przypadków NOP , ponieważ odczyny ze względu na ich charakter mogły zostać wykazane w więcej niż jednej kategorii.

Podsumowanie i wnioski.

W 2018 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu obejmował nadzorem w zakresie szczepień ochronnych 30 617 dzieci i młodzieży w wieku od pierwszego dnia życia do 19 r.ż. U dwudziestu ośmiu zaszczepionych dzieci stwierdzono wystąpienie Niepożądanego Odczynu Poszczepiennego (tj. 0,09% całej populacji dzieci i młodzieży).

Wszystkie Niepożądane Odczyny Poszczepienne zgłoszone w 2018 roku zostały zakwalifikowane jako łagodne i wszystkie skończyły się pełnym powrotem do zdrowia zaszczepionych dzieci.

Ocena stanu sanitarnego powiatu żywieckiego w zakresie Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku.

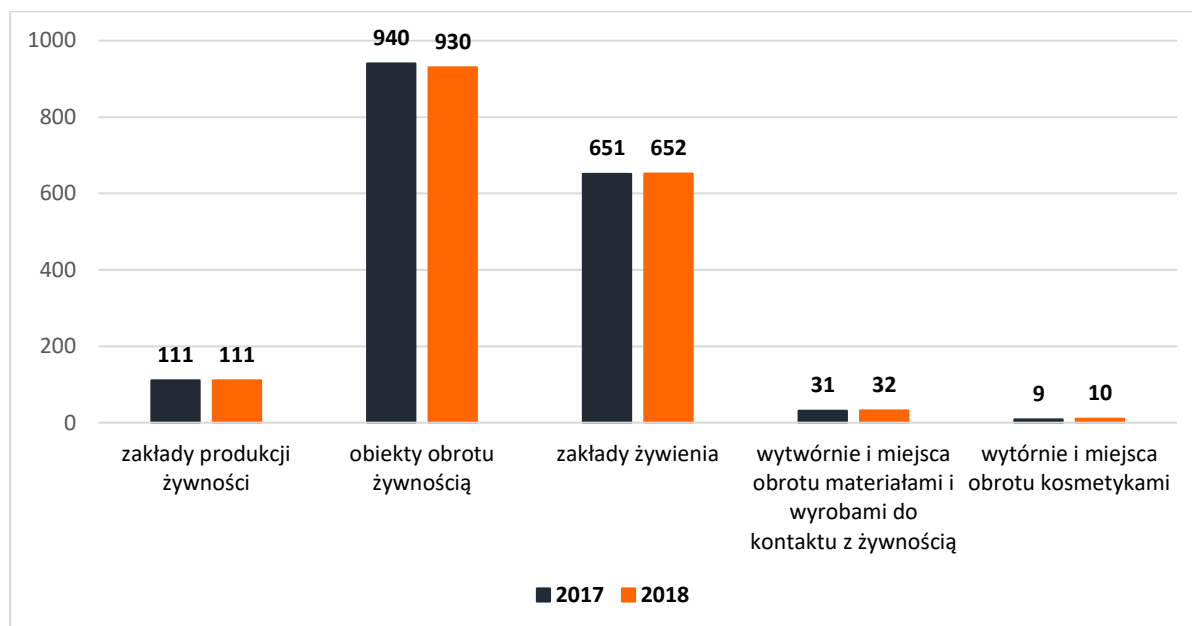
OGÓLNA OCENA STANU SANITARNEGO W/W GRUPY ZAKŁADÓW

W roku 2018 w Rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności prowadzonym przez PPIS w Żywcu znajdowało się 1693 zakłady, z czego skontrolowano 710 (prawie 42 %), oraz 4 wytwórnie i 28 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (skontrolowano 4 miejsca obrotu).

Ponadto nadzorem objęte były 2 zakłady produkujące/konfekcjonujące kosmetyki i 1 zakład odpowiedzialny za wprowadzanie kosmetyków do obrotu (produkcja na zlecenie w innych zakładach na terenie Polski), z których skontrolowano 2 oraz 7 miejsc obrotu kosmetykami, z czego skontrolowano 5.

We wszystkich obiektach objętych nadzorem przeprowadzono w sumie 876 kontroli sanitarnych, w tym 4 kontrole w miejscach obrotu przedmiotami użytku oraz 8 kontroli sanitarnych w miejscach produkcji i obrotu kosmetykami.

Wykres 23. Liczba obiektów objętych nadzorem w latach 2017-2018

W trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 601 próbek, w tym:

- a) w ramach urzędowej kontroli żywności:
  - 382 próbki żywności;
  - 20 próbek sanitarnych – 20 próbek zmiotek i wytrzepów z koszyków pobranych w piekarniach i ciastkarniach na obecność zanieczyszczeń biologicznych;
  - 9 próbek wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
  - 8 próbek kosmetyków;
- b) w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu:
  - 161 próbek żywności;
- c) w ramach monitoringu:
  - 21 próbek żywności

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zakwestionowano 0,35% zbadanych środków spożywczych (2 próbki) oraz 30% próbek zmiotek i wytrzepów (6 próbek).

Tabela 7. Działania kontrolne w latach 2017 - 2018.

Rok	Liczba obiektów nadzor.	Liczba obiektów skontrol.	%	Liczba przepr. kontroli	Liczba decyzji merytor.	Liczba mandatów	Na kwotę	Liczba decyzji płat.	Na kwotę	Próby zbadane	Próby kwest.	%
2018	1 735	721	41,6	876	248	33	7 600	135	11 029	601	8	1,3
2017	1 742	692	39,7	856	191	50	6 650	170	13 314	592	16	2,7

Ocena stanu sanitarnego zakładów przeprowadzona była na podstawie jednolitych kryteriów, zgodnie z arkuszem oceny stanowiącym załącznik do Procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ocenę negatywną otrzymują te zakłady, w których stwierdzane są odstępstwa od wymagań istotnych dla zapewnienia bezpieczeństwa żywności. W oparciu o te kryteria w 2018r. żaden z zakładów nie został oceniony negatywnie (*podobnie jak w roku 2017*).

W wyniku prowadzonej działalności kontrolno-represyjnej wydano 248 decyzji merytorycznych, w tym 64 decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień, z czego:

- 2 decyzje nakazujące unieruchomienie zakładu lub jego części, w związku ze stwierdzeniem niewłaściwej jakości zdrowotnej wody z wodociągu lokalnego obiektu;
- 2 decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu środka spożywczego ze względu na niewłaściwą jakość zdrowotną

oraz 135 decyzji płatniczych na łączną kwotę 11 029 zł.

Winnych uchybień natury higieniczno-sanitarnej ukarano 33 mandatami karnymi na łączną kwotę 7 600,- PLN.

Stan sanitarny i techniczny obiektów każdego roku ulega nieznacznym wahaniom. Generalnie, dzięki prowadzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej kontrolom i postępowaniom administracyjnym będących ich wynikiem oraz coraz większej świadomości przedsiębiorców w zakresie obowiązujących wymagań oraz wdrażaniu i stosowaniu zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), a także wprowadzaniu systemu HACCP, można uznać, że ulega on systematycznej poprawie. W skali całego powiatu zasady GHP/GMP wdrożyło 1 459 zakładów, co stanowi 84,6% wszystkich obiektów wpisanych do Rejestru. Pozostałe zakłady są w trakcie wdrażania i opracowywania stosownej dokumentacji. Natomiast system HACCP wprowadziło 1 372 nadzorowanych obiektów, czyli 79,5% zakładów. Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach, w części zakładów spożywczych przestrzeganie zasad GHP i GMP uznano za wystarczające dla kontroli najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa żywności, co dotyczy zwłaszcza punktów małej gastronomii, bazujących na półproduktach i produktach gotowych.

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOŚCI

W roku 2018 w Rejestrze zakładów znajdowało się 111 zakładów z tej grupy obiektów, z czego skontrolowano 70 (*ponad 63 %*), przeprowadzając 102 kontrole sanitarne. Żaden z zakładów produkcji żywności nie został oceniony negatywnie (*podobnie jak w roku 2017*). Natomiast w wyniku nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli wydano 19 decyzji administracyjnych.

Za usterki natury sanitarnej nałożono 4 mandaty karne na kwotę 1 250zł.

Najczęściej stwierdzane uchybienia to:

- zły stan techniczny ścian, sufitów, podłóg, drzwi w halach produkcyjnych, w magazynach oraz w pomieszczeniach zaplecza (*szatnie, WC, przejścia komunikacyjne*);
- zły stan techniczny urządzeń i sprzętu produkcyjnego (*np. szaf na odzież ochronną i własną, urządzeń chłodniczych*);
- nieprawidłowe warunki do mycia rąk;
- nieprawidłowy sposób gromadzenia odpadów;
- brak badań właścicielskich produkowanych wyrobów.

Kolejny już rok w piekarniach i ciastkarniach na terenie powiatu żywieckiego kontynuowana była akcja „Mklik próchniczek”, w trakcie której pobierano do badań laboratoryjnych próbki sanitarne (*zmiotki i wytrzepty z koszyków produkcyjnych*) w kierunku zanieczyszczeń biologicznych, tj. szkodników i ich pozostałości.

Przedmiotową akcją w 2018r. objęto 10 piekarni (*co stanowi ponad 28,6 % obiektów z grupy piekarnie*), w których przeprowadzono w sumie 13 kontrole sanitarnych, w tym 3 sprawdzające. Ogółem pobrano do badań laboratoryjnych 20 próbek, w tym 10 próbek wytrzepek z koszyków produkcyjnych oraz 10 próbek zmiotków z hal produkcyjnych. W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zdyskwalifikowano 6 próbek, co stanowi 30% pobranych.

W związku ze stwierdzeniem obecności szkodników i ich pozostałości w wytrzepekach z koszyków i w zmiotkach z hal produkcyjnych pobranych w 3 piekarniach, poinformowano telefonicznie ich właścicieli o obowiązku wstrzymania produkcji oraz przeprowadzenia stosownych zabiegów w celu wyeliminowania nieprawidłowości. O podjętych działaniach, tj. przeprowadzonych zabiegach dezynsekcji (*oraz innych zabiegach dodatkowych jak czyszczenie i prażenie koszyków*) przedsiębiorcy pisemnie informowali PPIS w Żywcu.

Za niewłaściwy stan sanitarny obiektów (*potwierdzony kwestionowanymi wynikami badań laboratoryjnych*) nałożono 3 mandaty karne na kwotę 850 ,- zł.

Tabela 8. Działania w ramach Akcji „Mklik próchniczek” w latach 2013 – 2018.

Rok	Liczba zakładów objętych akcją	% zakładów objętych akcją	Liczba kontroli	Liczba pobranych prób	Liczba prób kwestion.	%	Liczba nałożonych mandatów	Na kwotę
2018	10	29,4	13	20	6	30,0	3	850
2017	10	28,6	12	20	4	20,0	2	400
2016	10	28,6	12	20	4	20,0	2	500
2015	10	20	11	20	1	5,0	1	150
2014	9	16,4	17	19	2	10,5	1	200
2013	12	24	18	22	10	45,4	7	1350

Analizując powyższą tabelę nie sposób nie zauważyć, że po dwóch latach poprawy warunków sanitarnych w tym zakresie, od roku 2016 zwiększa się procent prób, w których stwierdzana jest obecność szkodników i ich pozostałości. Fakt ten wynika z niewystarczającej kontroli wewnętrznej prowadzonej przez właścicieli w tym zakresie.

Na terenie nadzorowanego powiatu w 2018r. znajdowało się 8 obiektów produkujących wody źródlane i napoje bezalkoholowe – wszystkie zostały skontrolowane. Jak każdego roku zakłady te, szczególnie w sezonie letnim, ze względu na zwiększony popyt na produkowane wyroby znajdowały się pod szczególnym nadzorem.

W 2018r. przeprowadzono w tych obiektach 13 kontroli sanitarnych (w tym 5 kontroli interwencyjnych), w trakcie których pobrano ogółem 37 próbek wód źródlanych do badań mikrobiologicznych, fizykochemicznych, organoleptycznych oraz w kierunku znakowania. W wyniku przeprowadzonych badań nie zakwestionowano żadnej próbki.

Wydano 3 decyzje administracyjne, w tym 2 zmieniające termin wykonania obowiązków (dotyczące zapewnienia dobrego stanu sanitarno-technicznego ścian w magazynie wyrobu gotowego - magazyn wolnostojący; ścian i sufitów w magazynie opakowań - zlokalizowanego w przyziemiu budynku rozlewni; ścian i sufitów w hali produkcyjnej; ścian w magazynie wyrobu gotowego). Ponadto wydano 1 decyzję nakazującą wycofanie z obrotu wody źródlanej w opakowaniach jednostkowych oraz przekazanie do tut. Organu dokumentacji dotyczącej sposobu jego utylizacji w związku ze stwierdzeniem bakterii *Pseudomonas aeruginosa* w 250 ml wody w ilości > 100 jtk.

Tabela 9. Działania nadzorowe w zakładach produkujących wody źródlane i napoje bezalkoholowe w latach 2013 - 2018.

Rok	Liczba zakładów w Rejestrze	% zakładów skontrolow.	Liczba kontroli	Liczba pobranych prób	Liczba prób kwest.		% kwest. ogółem	Liczba wydanych decyzji admin.
					ogółem	w tym mikrobiol.		
2018	8	100	13	37	0	0	0	4
2017	9	89	16	34	2	1	5,9	1
2016	10	80	11	23	0	0	0	2
2015	9	100	12	48	0	0	0	2
2014	8	100	16	26	0	0	0	6
2013	8	100	20	27	0	0	0	4

W 2018 roku w nadzorowanych zakładach produkujących żywność pobrano do badań mikrobiologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych oraz w kierunku znakowania 85 próbek żywności. Żadna z próbek nie została zakwestionowana, w przeciwieństwie do 2017r. kiedy to zakwestionowano 11,7% próbek pobranych w tej grupie zakładów.

Ponadto pobrano 20 próbek sanitarnych w kierunku obecności zanieczyszczeń biologicznych, z czego zdyskwalifikowano 6, co stanowi 30 %.

Do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego skierowano 1 wniosek o wymierzenie kary pieniężnej za nieprawidłowe znakowanie suplementu diety wprowadzające konsumenta w błąd, na podstawie art. 103 ust.1 pkt 1 Ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 1541 z późn. zm.).

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ

Do obiektów obrotu żywnością nadzorowanych przez PPIS w Żywcu zaliczamy zarówno małe kioski i obiekty tymczasowe prowadzące działalność na targowiskach czy podczas imprez masowych, jak również sklepy spożywcze łącznie z supermarketami oraz magazyny hurtowe. Na nadzorowanym terenie powiatu żywieckiego brak sklepów wielkopowierzchniowych – hipermarketów.

W roku 2018 skontrolowano 341 obiektów z 930 prowadzących działalność handlową (tj. blisko 37 %), przeprowadzając 413 kontroli, z czego 50 kontroli w 26 supermarketach. Ponadto skontrolowano 3 zakłady transportu żywności z 42 będących pod nadzorem.

W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 30 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Winnych zaniedbań natury sanitarnej ukarano 13 mandatami karnymi na łączną kwotę 2 500,- zł.

Żaden obiekt z tej grupy nie został oceniony negatywnie.

Do uchybień najczęściej występujących w zakresie stanu technicznego należały:

- zły stan techniczny ścian, sufitów, podłóg oraz wyposażenia w salach sprzedaży (np. urządzeń chłodniczych, regałów, blatów), w magazynach, na zapleczu sanitarnym, w pomieszczeniach zaplecza sanitarnego;
- brak zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem ekspozowanego do sprzedaży pieczywa;

Nieprawidłowości natury higienicznej (w dużej mierze zależne od zachowań personelu) to głównie:

- brak czystości w pomieszczeniach;
- brak środków myjąco-dezynfekujących;
- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych;
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia;
- brak zapisów prowadzonych w ramach GHP;
- niewłaściwe przechowywanie środków spożywczych (w temperaturze niezgodnej z zaleceniami producenta, bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem);

Od 2011 r. na terenie naszego powiatu prowadzona jest akcja dotycząca oceny stanu sanitarnego wózków i koszyków w sklepach spożywczych.

W 2018 r. przeprowadzono 70 kontroli w 70 sklepach działających w systemie samoobsługowym. Przeprowadzone kontrole wykazały zadawalający stan sanitarno-higieniczny sprzętu używanego przez klientów do transportu środków spożywczych.

Natomiast w trakcie kontroli informowano personel sklepów o zwracanie uwagi tym klientom, którzy wykorzystują wózki nie zgodnie z ich przeznaczeniem (tj. jako środek transportu dla dzieci).

Ogółem w miejscach obrotu pobrano do badań laboratoryjnych 460 próbek żywności oraz 3 próbki wyrobów do kontaktu z żywnością oraz 2 próbki kosmetyków.

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zdyskwalifikowano 2 próbki środków spożywczych (jaja z chowu ściółkowego oraz kasztany jadalne).

Obrót żywnością w systemie targowiskowym, obnośnym i obwoźnym.

W roku 2018 skontrolowano 23 obiekty tymczasowe prowadzące działalność w zakresie małej gastronomii i obrotu środkami spożywczymi w systemie targowiskowym, obnośnym i obwoźnym. W tej grupie obiektów przeprowadzono ogółem 23 kontrole.

W trakcie trwania imprez masowych przeprowadzono 16 kontroli stoisk handlowych i gastronomicznych. W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości nałożono 1 mandat karny na kwotę 200 zł za brak czystości w obrębie obiektu, brak do wglądu dokumentacji sanitarno-epidemiologicznej, brak możliwości mycia rąk oraz niewłaściwie przechowywane środki spożywcze.

Ponadto w trakcie zorganizowanego na Rynku w Żywcu Jarmarku Św. Wita przeprowadzono, przy współudziale przedstawiciela Inspekcji Weterynaryjnej, 2 kontrole stoisk handlowych, w trakcie których stwierdzono: brak zabezpieczenia wędlin przed owadami latającymi oraz

przechowywanie wędlin w niewłaściwych warunkach temperaturowych (31°C.). W związku z powyższym nałożono 2 mandaty karne na kwotę 500 zł.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO

W 2018 roku skontrolowano blisko 46% zakładów żywienia zbiorowego (299 obiektów z 652), w których przeprowadzono w sumie 359 kontroli, z czego:

- 79 zakładów żywienia zbiorowego otwartego – przeprowadzając 100 kontroli;
- 103 zakłady małej gastronomii – przeprowadzając 117 kontroli;
- 117 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego – przeprowadzając 142 kontroli.

W wyniku nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli wydano 15 decyzji administracyjnych, w tym 2 decyzje nakazujące unieruchomienie zakładu lub bloku żywienia w związku z niewłaściwą jakością zdrowotną wody z wodociągu lokalnego obiektu.

Za usterki natury sanitarnej nałożono 16 mandatów karnych na kwotę 3 850 zł, w tym w zakładach małej gastronomii 3 mandaty na kwotę 1 000 zł., a w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego 2 mandaty na kwotę 350 zł.

Żaden z obiektów tej grupy nie uzyskał oceny negatywnej.

Najczęstsze uchybienia dotyczyły:

- złego stanu technicznego ścian, sufitów, podłóg, drzwi, stolarki okiennej oraz wyposażenia (*stolów produkcyjnych, regałów, półek, urządzeń chłodniczych, naczyń*) w pomieszczeniach produkcyjnych, w magazynach, w pomieszczeniach zmywalni, w bufetach, w pomieszczeniach zaplecza;
- braku segregacji w urządzeniach chłodniczych;

W ramach nadzoru, w obiektach tej grupy, pobrano do badań laboratoryjnych 18 próbek żywności. Żadnej próbki nie zdyskwalifikowano.

OGÓLNA OCENA SPOSOBU ŻYWIENIA.

W roku 2018 przeprowadzono 6 teoretycznych analiz sposobu żywienia na podstawie dekadowych wypisów magazynowych z 5 przedszkoli oraz 1 żłobka.

Obliczenia teoretyczne w/w jadłospisów wykazały:

- w 4 próbkach nieprawidłowe wartości energetyczne posiłków;
- w 2 próbkach nieprawidłowe wartości % energii z białka;
- w 2 próbkach nieprawidłowe wartości % energii z tłuszczu;
- w 5 próbkach zbyt niską podaż wapnia - nie pokrywającą zapotrzebowania na ten makroelement;
- w 6 próbkach nieprawidłową zawartość żelaza (*w 1 próbce zbyt niska, natomiast w 5 próbkach przekraczająca zalecane wartości*);
- w 5 próbkach nieprawidłową zawartość witaminy C (*w 2 próbkach przekraczającą zalecane wartości, w 3 próbkach – zbyt niską*).

Ponadto przeprowadzono badanie laboratoryjne posiłku obiadowego pobranego w żłobku, które wykazało:

- obniżoną wartość kaloryczną posiłku;
- zawyżoną zawartość białka w masie posiłku;
- obniżoną zawartość tłuszczu i węglowodanów;

W roku 2018 skontrolowano bloki żywienia w 32 przedszkolach i w 28 szkołach oraz 7 sklepików szkolnych.

W trakcie 46 kontroli sanitarnych bloków żywienia w jednostkach systemu oświaty oraz w 5 sklepikach szkolnych analizowano sposób żywienia w kontekście rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

W 1 bloku żywienia w przedszkolu stwierdzono nieprawidłowości, tj. brak dodatków owoców/warzyw w 3 śniadaniach z dekady oraz stosowania koncentratu zawierającego glutaminian sodu. Odstąpiono od wnioskowania o ukaranie, natomiast zastosowano pouczenie.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH.

W 2018r. przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu pobrali do badań laboratoryjnych u producentów oraz w miejscach obrotu hurtowego i detalicznego 564 próbki środków spożywczych, w tym w ramach:

- ✓ urzędowej kontroli żywności – 382 próbki;
- ✓ monitoringu - 21 próbek;
- ✓ urzędowej kontroli i monitoringu – 161 próbek.

Próbki te przebadane zostały w następujących kierunkach: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mykotoksyn, zanieczyszczeń azotanami, substancji dodatkowych dozwolonych, znakowania, zanieczyszczeń biologicznych, zanieczyszczeń fizycznych i organoleptycznie.

Za niezgodne z wymaganiami uznano 2 próbki, co stanowi 0,35 %.

Tabela 10. Jakość zdrowotna środków spożywczych: lata 2017 - 2018.

Rok	Próbki zbadane	Próbki zdyskw. %	w tym					
			krajowe		UE		importowane	
			zbadane	zdyskw. %	zbadane	zdyskw. %	zbadane	zdyskw. %
2018	564	0,35	513	2,53	27	0	24	0
2017	550	2,18	474	2,53	56	0	20	0

Przyczynami kwestionowania środków spożywczych były:

- ✓ stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella* na powierzchni skorupki jaj;

- ✓ stwierdzenie niewłaściwych cech organoleptycznych kasztanów jadalnych (oznaki zapleśnienia).

Nadzór nad importem / eksportem.

W ramach granicznej kontroli sanitarnej w 2018r. przeprowadzono 2 kontrole (w tym 2 kontrole środka transportu). Skontrolowano 2 partie środków spożywczych oraz 1 partię wyrobów i materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. PPIS w Żywcu wydał 3 świadectwa jakości zdrowotnej. Nie wydawano decyzji o zakazie wprowadzenia produktu na terytorium RP z uwagi na złą jakość zdrowotną.

Wydano 2 decyzje płatnicze, a łączna kwota odprowadzona do budżetu państwa z tytułu nadzoru nad importem wyniosła 241 zł.

RASFF (*Rapid Alert System for Food and Feed*) - System wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i paszach.

System RASFF stał się ważnym elementem polityki ochrony zdrowia ludności, opierającym się na zbieraniu i szybkim przekazywaniu informacji o produktach żywnościowych, materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością i środkach żywienia zwierząt mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumentów. Ma on również na celu ochronę konsumenta przed ryzykiem wystąpienia ewentualnych zachorowań.

W ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach istnieją trzy typy powiadomień, które na potrzeby sieci krajowej, zgodnie z propozycją Krajowego Punktu Kontaktowego RASFF w Głównym Inspektoracie Sanitarnym, definiowane są w następujący sposób:

- ✓ powiadomienie alarmowe – oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które wymaga lub może wymagać natychmiastowego działania przez innego krajowego członka sieci RASFF;
- ✓ powiadomienie informacyjne - oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które nie wymaga natychmiastowego działania przez innego krajowego członka sieci RASFF. Powiadomienie informacyjne może być związane z produktem, w którym wykryto poważne ryzyko, jednak znajduje się on jedynie w obrocie lokalnym, na ograniczonym terenie, nie został wprowadzony do obrotu lub nie znajduje się już w obrocie;
- ✓ powiadomienie o odrzuceniu produktu na granicy - oznacza powiadomienie o odrzuceniu partii, kontenera lub ładunku żywności lub paszy, o czym mowa w art. 50 ust. 3 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 178/2002.

W roku 2018 do PSSE w Żywcu wpłynęły w tym systemie 23 powiadomienia, w tym 21 powiadomień alarmowych (19 dotyczących żywności i 2 dot. przedmiotów użytku) oraz 2 powiadomienia informacyjne (dotyczące żywności).

Zgłoszenia przesyłane były drogą elektroniczną. Po otrzymaniu powiadomienia sprawdzana była dokumentacja (w tym listy dystrybucyjne, celem ustalenia czy dany produkt znajdował się w obrocie na terenie powiatu). W ramach kontroli interwencyjnych lub kontroli bieżących

planowanych i nieplanowanych pracownicy PPIS w Żywcu dokonywali sprawdzenia czy dany produkt znajduje się w obrocie w zakładach na nadzorowanym terenie. W ramach powiadomień w systemie RASFF w omawianym okresie przeprowadzono 42 kontrole, w tym 41 w związku z powiadomieniami alarmowymi oraz 1 w ramach powiadomień informacyjnych.

Tabela 11. Powiadomienia alarmowe i informacyjne przesłane do PPIS w Żywcu w 2018r.

Kategorie produktów	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
<i>Orzechy i bakalie</i>	4	0
<i>Przetwory zbożowo-mączne</i>	1	1
<i>Ziarna roślin oleistych</i>	1	0
<i>Przyprawy</i>	1	0
<i>Warzywa i przetwory</i>	1	0
<i>Wody źródlane i napoje bezalkoholowe</i>	3	0
<i>Mięso i przetwory mięsne</i>	1	1
<i>Przetwory mleczne</i>	1	0
<i>Suplementy diety</i>	4	0
<i>Żywność bezglutenowa</i>	1	0
<i>Substancje dodatkowe</i>	1	0
<i>Wyroby do kontaktu z żywnością</i>	2	0

Prawie 48% otrzymanych powiadomień alarmowych i informacyjnych dotyczyła zagrożeń chemicznych, w tym m.in.:

- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów mykotoksyn, głównie ochratoksyny A;
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu benzo(a)pirenu oraz sumy WWA;
- przekroczenia zawartości metali ciężkich;
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych pozostałości pestycydów;

Zagrożenia mikrobiologiczne, które stanowiły ponad 30%, dotyczyły obecności bakterii chorobotwórczych w żywności. Ponad 17% powiadomień dotyczyło niewłaściwego (wprowadzającego konsumentów w błąd) znakowania środków spożywczych.

PPIS w Żywcu w 2018r., w ramach funkcjonowania systemu RASFF przesłał do ŚPWIS w celu weryfikacji dokumentację dotyczącą środka spożywczego zakwalifikowanego do powiadomienia alarmowego – alert notification - Nr 2018.01 z dnia 19.06.2018. Przedmiotem powiadomienia były jaja z chowu ściółkowego pobrane do badań w ramach urzędowej kontroli żywności, w których na powierzchni skorupki stwierdzono pałeczki *Salmonella spp.* (z grupy D).

NADZÓR NAD MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ.

W Rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS prowadzonym przez PPIS w Żywcu w 2018r. znajdowały się 4 wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i 28 miejsc obrotu tymi produktami.

W minionym roku skontrolowano 4 miejsca obrotu tymi materiałami przeprowadzając 4 kontrole sanitarne. W trakcie kontroli pobrano do badań laboratoryjnych 9 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Próbki nie zostały zakwestionowane.

NADZÓR NAD KOSMETYKAMI.

Pod nadzorem PPIS w Żywcu w 2018r. znajdowały się 3 zakłady produkujące i konfekcjonujące kosmetyki (w tym 2 znajdujące się przy wytwórniach suplementów diety) oraz 7 miejsc obrotu kosmetykami.

W miejscach produkcji i obrotu kosmetykami przeprowadzono w sumie 8 kontroli sanitarnych, w trakcie których pobrano do badań laboratoryjnych 8 próbek kosmetyków. Żadna z próbek nie została kwestionowana.

INTERWENCJE

W 2018r. do PPIS w Żywcu wpłynęło 41 interwencji, z czego 35 rozpatrzono bezpośrednio, natomiast 2 interwencje zostały przekazane zgodnie z właściwością do organów kompetentnych, w 2 przypadkach wezwano interweniującego do uzupełnienia informacji – pisma pozostały bez odpowiedzi. Nie rozpatrzono 2 z 8 anonimowych interwencji.

Wśród rozpatrywanych interwencji :

- 13 dotyczyło niewłaściwej jakości zdrowotnej zakupionych środków spożywczych (*głównie przeterminowane środki spożywcze, żywność z oznakami widocznych zanieczyszczeń lub złe samopoczucie po spożyciu zakupionej żywności*);
- 22 dotyczyły złych warunków sanitarnych w zakładach produkcji i obrotu żywnością oraz w zakładach żywienia zbiorowego.

W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego 15 interwencji uznano za zasadne, co stanowi 42,8%.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w związku z interwencjami nałożono 11 mandatów karnych na kwotę 2 650,- zł.

W związku z interwencjami na niewłaściwą jakość zdrowotną środków spożywczych, pobrano do badań laboratoryjnych 9 próbek środków spożywczych, z których jedna została zakwestionowana co stanowi niewiele ponad 11%.

Podsumowanie i wnioski.

Analizując sytuację lokalną należy stwierdzić, że w stosunku do roku poprzedzającego w 2018r. poprawie uległ stan sanitarny zakładów, o czym świadczy mniejsza liczba mandatów karnych. Natomiast uznać należy, że nie uległ zmianie stan techniczny obiektów – w obu latach żadnego zakładu nie oceniono jako niezgodny.

Zmniejszyła się także liczba próbek środków spożywczych ocenionych jako nie spełniające wymagań obowiązującego prawa żywnościowego z 2,18% w 2017r. do 0,35% w roku 2018.

Ocena stanu sanitarnego powiatu żywieckiego w zakresie Higieny Komunalnej i Środowiska.

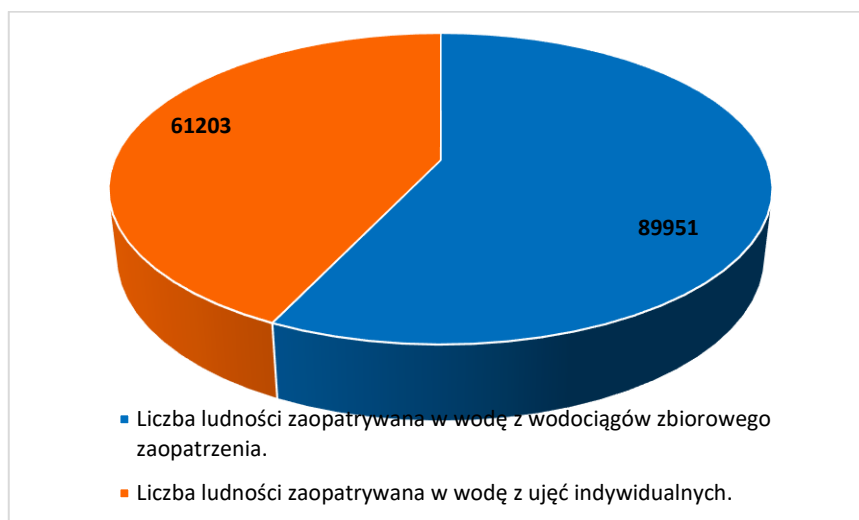
Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Mieszkańcy powiatu żywieckiego zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi przez:

- wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe, zakłady gospodarki komunalnej lub zarejestrowane spółki wodne,
- prywatne wodociągi, które nie posiadają zarządcy odpowiedzialnego za jakość produkowanej wody,
- studnie indywidualne.

W 2018r. wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 1152 z późn. zm.) dostarczały wodę do około 59,5 % mieszkańców powiatu.

Wykres 24. Zaopatrzenie ludności powiatu żywieckiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w 2018r.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.) oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 1152 z późn. zm.) zbiorowe zaopatrzenie ludności w wodę jest zadaniem własnym gminy.

Niestety na terenie powiatu żywieckiego są gminy, tj. Koszarawa i Ujsoly, w których brak jest wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. W gminie Rajcza poniżej 10% mieszkańców zaopatrywanych jest przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Są również takie gminy, w których powyżej 85% mieszkańców zaopatrywanych jest z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Do gmin tych należą:

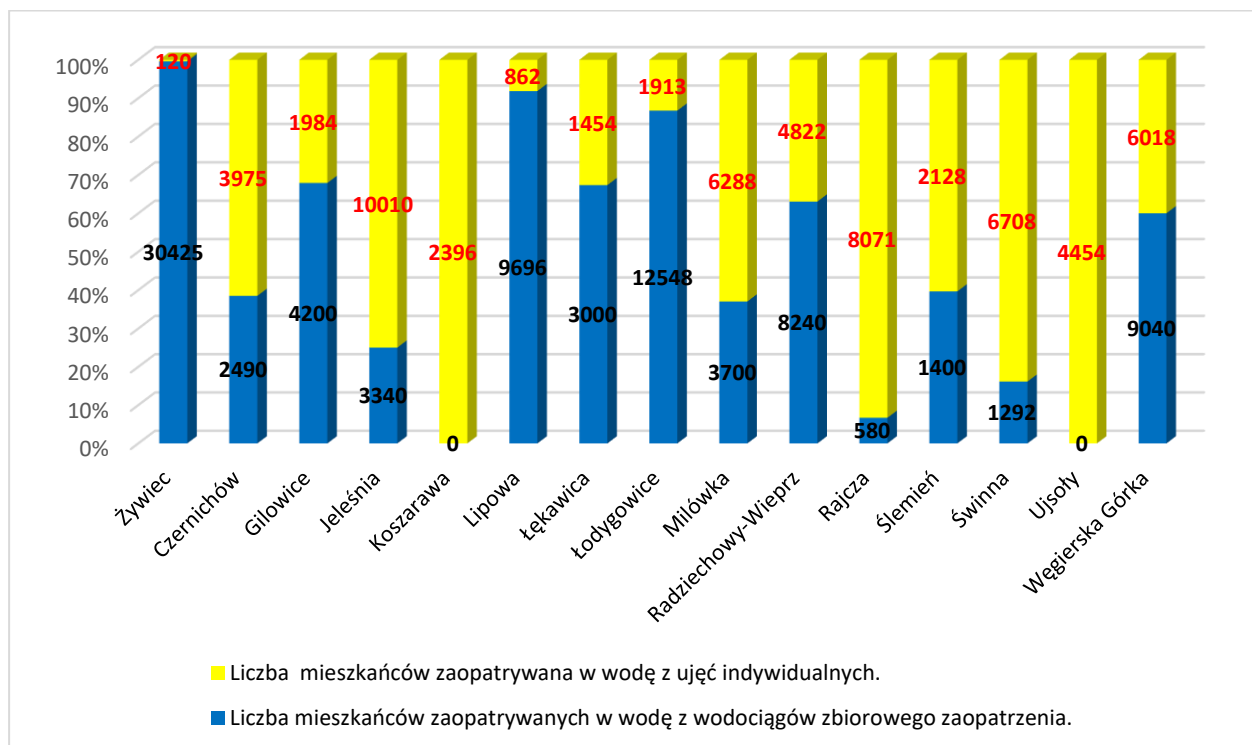
- Łodygowice - powyżej 86% mieszkańców;
- Lipowa - 91% mieszkańców;
- Żywiec - prawie 100% mieszkańców

zaopatrywanych jest z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Tabela 12. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin w % zaopatrywana w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2018r.

<i>gminy powiatu żywieckiego</i>	<i>% mieszkańców gminy zaopatrywanych w wodę przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę</i>
<i>Żywiec</i>	99,6
<i>Czernichów</i>	38,5
<i>Gilowice</i>	67,9
<i>Jeleśnia</i>	25,0
<i>Koszarawa</i>	0,0
<i>Lipowa</i>	91,8
<i>Łękawica</i>	67,4
<i>Łodygowice</i>	86,8
<i>Milówka</i>	37,0
<i>Radziechowy - Wieprz</i>	63,1
<i>Rajcza</i>	6,7
<i>Ślemień</i>	39,7
<i>Świnna</i>	16,2
<i>Ujsoly</i>	0,0
<i>Węgierska Górka</i>	60,0

Wykres 25. Zaopatrzenie mieszkańców gmin powiatu żywieckiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w 2018r.

W 2018r. pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu było 27 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w tym:

- produkujących $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$ wody – 15
- produkujących od 101 do $1000 \text{ m}^3/\text{d}$ wody – 11
- produkujących od 1001 do $10000 \text{ m}^3/\text{d}$ wody - 1

Wodociągi te rozprowadziły około $10\,947 \text{ m}^3/\text{d}$ wody do spożycia. Jakość wody dostarczana przez te wodociągi była na bieżąco monitorowana w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządców tych wodociągów oraz przez PPIS w Żywcu.

Skontrolowano jakość wody w 27 wodociągach. W ramach nadzoru sanitarnego pobrano do badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych z ww. wodociągów 163 próbki wody. Natomiast dysponenci tych wodociągów w ramach realizowanej kontroli wewnętrznej przeprowadzili badania 172 próbki wody.

A zatem w sumie z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę przebadanych zostało 335 próbek wody.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że jakość wody w 332 próbkach spełniała wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r poz. 2294) i była przydatna do spożycia przez ludzi.

Zakwestionowano jakość wody w 3 próbkach, tj. 0,9% zbadanych:

- 2 próbkach pobranych w ramach prowadzonego nadzoru przez PPIS w Żywcu w:

- ✓ Wodociągu Czernichów 2 – próbka wody pobrana bezpośrednio ze zbiornika wody uzdatnionej, stwierdzono ponadnormatywną liczbę bakterii grupy coli w 100 ml wody (>100 jtk/100ml). *Decyzją PPIS w Żywcu unieruchomiono wodociąg i zobowiązano Spółkę do doprowadzenia wody do wymagań sanitarnych.*
  - ✓ Wodociągu Węgierska Górka – w próbce wody pobranej w wyznaczonym punkcie zgodności stwierdzono wysoką mętność - 2,8 NTU (zalecany zakres wartości do 1,0 NTU), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia. Po działaniach naprawczych wodę doprowadzono do właściwej jakości.
- 1 próbce pobranej w ramach kontroli wewnętrznej przez dysponenta Wodociągu Łodygowice – stwierdzono podwyższoną wartość mętności - 3,9 NTU (zalecany zakres wartości do 1,0 NTU), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia. Po działaniach naprawczych wodę doprowadzono do właściwej jakości.

Wykres 26. Liczba próbek wody pobranych do badań laboratoryjnych na poszczególnych wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2018r. w ramach nadzoru sanitarnego i kontroli wewnętrznej.

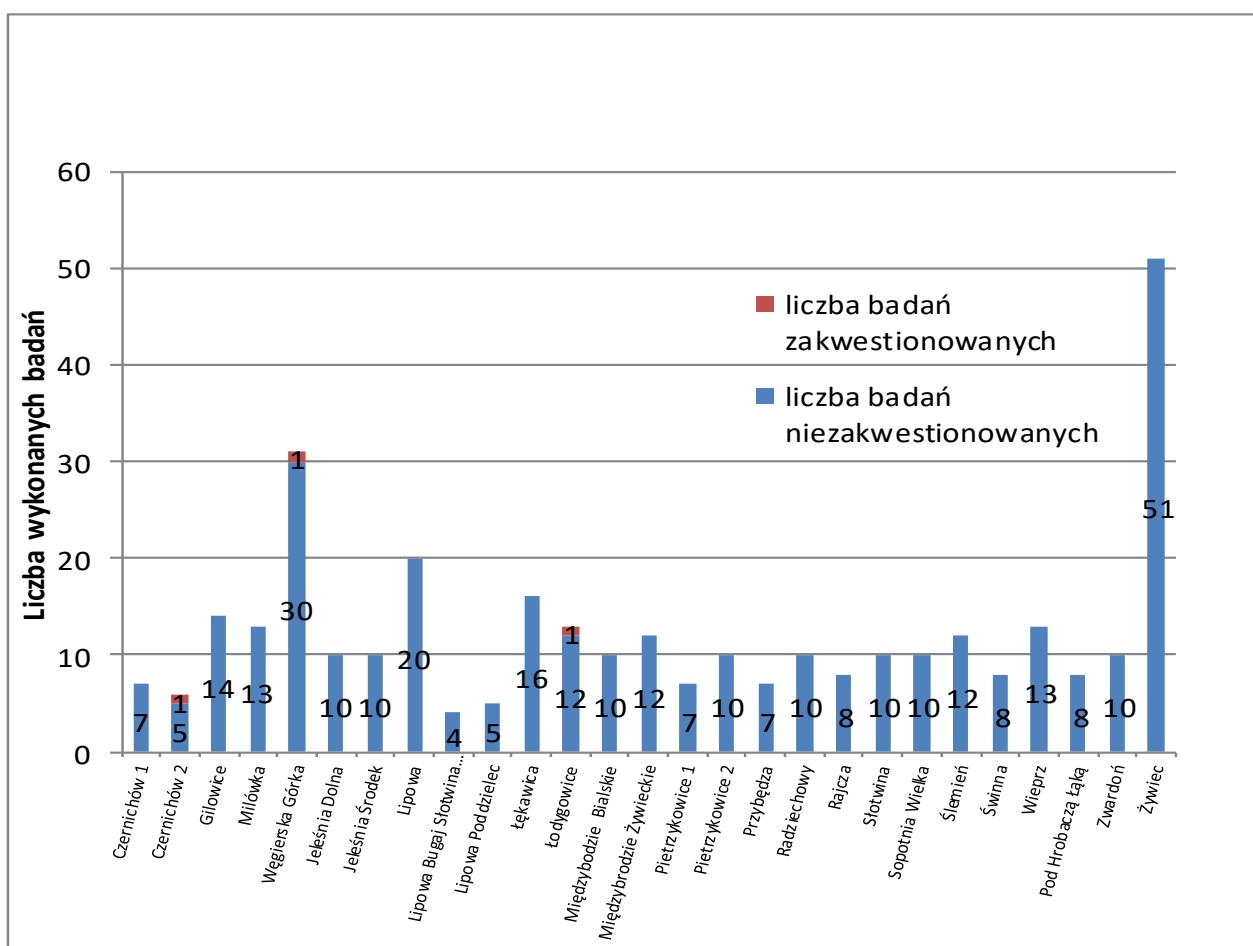

Tabela 13. Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie powiatu żywieckiego w 2018r.

Lp	Nazwa wodociągu	Zarządca wodociągu	Adres zarządcy		Liczba zaopatrywanej ludności	Produkcja wody m ³ /d
1	Żywiec	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	Żywiec	Bracka 66	30 425	6 500,0
2	Węgierska Górka	Beskid EKO SYSTEM Sp. z o. o	Cięcina	Graniczna 1	9 040	510,0
3	Czernichów 1	Spółka Wodociągowa Czernichów	Czernichów	Strażacka 6	420	30,0
4	Gilowice	Gminny Zakład Usług Wodnych w Gilowicach	Gilowice	Krakowska 40	4 200	360,0
5	Jeleśnia Dolna	Spółka Wodociągowa „Jeleśnia Dolna”	Jeleśnia	Starowiejska 69	1 200	90,0
6	Sopotnia Wielka	Zakład Gospodarki Komunalnej w Jeleśni	Jeleśnia	Plebańska 5	1 640	180,0
7	Jeleśnia Środek	Spółka Wodna „Jeleśnia Środek”	Jeleśnia	Jana Kazimierza 92	500	80,0
8	Lipowa Podzielec	Spółka Wodociągowa „Lipowa Podzielec”	Lipowa	877	400	26,0
9	Lipowa	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipowej	Lipowa	Wiejska 44	8 326	600,0
10	Lipowa Bugaj Słotwina Wandzle	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipowej	Lipowa	Wiejska 44	320	6,0
11	Łękawica	Zakład Usług Komunalnych	Łękawica	Żywiecka 3	3 000	250,0
12	Łodygowice	Eco Team Service Sp. z o. o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	10 630	620,0
13	Pietrzykowice I	Eco Team Service Sp. z o. o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	728	40,0
14	Pietrzykowice II	Eco Team Service Sp. z o.o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	1 190	74,0
15	Międzybrodzie Bialskie	Zakład Usługowo-Produkcyjny Gospodarki Wodno-Ściekowej Isepnica	Międzybrodzie Bialskie	Energetyków 2	450	85,0
16	Międzybrodzie Żywieckie	Zakład Usługowo-Produkcyjny Gospodarki Wodno-Ściekowej Isepnica	Międzybrodzie Bialskie	Energetyków 2	1 100	316,9
17	Pod Hrobaczą Łąką	Spółka Wodno-Wodociągowa "Pod Hrobaczą Łąką"	Międzybrodzie Bialskie	Alojzego Koniora 23	400	60,0
18	Milówka	Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Milówce	Milówka	Jana Kazimierza 123	3 700	160,0
19	Przybędza	Spółka Wodno - Ściekowa w Przybędzy	Przybędza	3-Maja 75	800	63,0
20	Radziechowy	Spółka Wodno - Ściekowa w Radziechowach	Radziechowy	Św. Marcina 23	3 800	300,0
21	Rajcza	Zakład Usług Komunalnych w Rajczy	Rajcza	Górska 1	240	20,0
22	Zwardoń	Zakład Usług Komunalnych w Rajczy	Rajcza	Górska 1	340	40,0
23	Słotwina	Spółka Wodociągowa w Słotwinie	Słotwina	Rudzika 8	650	95,0
24	Ślemień	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. Ślemień	Ślemień	Za rzeką 5	1 400	15,0
25	Czernichów 2	Spółka Wodna nr 1 w Czernichowie	Tresna	Żywiecka 2	120	16,0
26	Wieprz	Spółka Wodno - Ściekowa w Wieprzu	Wieprz	Żywiecka 355	3 640	270,0
27	Świnna	Urząd Gminy Świnna	Świnna	Wspólna 13	1 292	140,4
Razem					89 951	10 947

W roku 2018 skontrolowano 12 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę (tj. 44,4%) przeprowadzając 14 kontroli sanitarnych. W ich trakcie oprócz stanu sanitarno - technicznego przeanalizowano prawidłowość realizacji harmonogramów badań w ramach kontroli wewnętrznej jakości wody prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowe. W 1 przypadku za niewłaściwie prowadzoną kontrolę wewnętrzną na zarządcę wodociągu nałożono mandat karny w wys. 500 zł.

INNE PODMIOTY ZAOPATRUJĄCE W WODĘ

W związku z tym, że obowiązujące Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) określało także wymagania dla wody pobieranej z indywidualnych ujęć wody zaopatrujących co najmniej 50 osób lub dostarczających co najmniej średnio 10 m³ wody na dobę oraz bez względu na ilość dostarczanej wody, jeżeli woda ta służyła do działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej, w 2018r. skontrolowano również jakość wody w 56 na 231 takich wodociągów (24%). Do tej grupy należą wodociągi takich obiektów jak: placówki nauczania i wychowania, obiekty żywieniowe, ośrodki czasowe czy placówki służby zdrowia, które ujmują wodę z indywidualnych ujęć wody.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że na koniec 2018r. wszystkie skontrolowane wodociągi tej grupy produkowały wodę dobrej jakości.

Z w/w urządzeń wodociągowych przedstawiciele PPIS w Żywcu pobrali do badań laboratoryjnych 56 próbek wody, a ich dysponenti w ramach kontroli wewnętrznej 127 próbek. W sumie w ciągu 2018r. zakwestionowano jakość wody w 6 próbkach, tj. 10,7% pobranych w ramach nadzoru sanitarnego, ze względu na odchylenia od wymagań mikrobiologicznych. Przekroczenia parametrów mikrobiologicznych stwarzających ryzyko dla zdrowia i życia człowieka każdorazowo skutkowały wydaniem orzeczenia o braku przydatności wody do spożycia na podstawie § 21 ust. 1 pkt 4 cytowanego powyżej rozporządzenia.

W przypadku stwierdzenia braku przydatności wody do spożycia Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu nakazywał w terminie natychmiastowym unieruchomienie takiego wodociągu oraz podjęcie przez dysponenta/właściciela działań naprawczych określając termin ich realizacji. We wszystkich tych przypadkach podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej unieruchamiały wodociąg i podejmowały w tym czasie działania mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości. A ich prawidłowość potwierdzali wynikami badań laboratoryjnych.

Natomiast żadna z próbek pobranych przez dysponentów wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej nie była kwestionowana.

Z § 7 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) wynika konieczność ustalania harmonogramu pobierania próbek wody do badań w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym, tak aby terminy badania były równomiernie rozłożone w czasie. W/w obowiązek dotyczy zarówno przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych jak

i podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej. Ponadto realizacja badań w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym harmonogramem jest jednym z elementów na podstawie którego organy PIS wydawały okresowe i obszarowe oceny jakości wody (§ 22 i § 23 rozporządzenia).

W roku 2018 za nie wypełnianie obowiązku wykonywania badań w ramach kontroli wewnętrznej PPIS w Żywcu nałożył na dysponenta jednego wodociągu mandat karny w wysokości 300 zł.

UJĘCIA POWIERZCHNIOWE.

Wymagania, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. (Dz. U. Nr 204, poz. 1728).

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2018r. znajdowało się 26 ujęć wód powierzchniowych, z których woda ujmowana była do celów wodociągowych. W ramach nadzoru sanitarnego przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu skontrolowali jakość wody w 20 ujęciach powierzchniowych pobierając 23 próbki do badań laboratoryjnych. Natomiast dysponentci wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej dokonali oceny jakości wody w 18 ujęciach.

Badana woda odpowiadała następującym kategoriom:

- 6 ujęć kategorii A1;
- 13 ujęć kategorii A2;
- 1 ujęć kategorii A3.

W omawianym okresie jakość wody w ujęciach powierzchniowych uległa znacznej poprawie w stosunku do 2017r., kiedy to w żadnym przypadku badana woda nie odpowiadała wymaganiom kategorii A1.

Zgodnie z § 2 w/w rozporządzenia ustalone zostały trzy kategorie jakości wody, w zależności od wartości granicznych wskaźników jakości wody, które z uwagi na ich zanieczyszczenie muszą być poddane standardowym procesom uzdatniania, w celu uzyskania wody przeznaczonej do spożycia:

- ✓ kategoria A1 - woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji;
- ✓ kategoria A2 - woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji (chlorowania końcowego);
- ✓ kategoria A3 - woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowania, chlorowania końcowego).

Na podstawie przeprowadzonych badań oceniono, że w 9 ujęciach woda odpowiadała wymaganiom żądanej kategorii czystości wód powierzchniowych (*co stanowi 45% skontrolowanych ujęć*). Były to:

- 1) Potok Leśnianka w Żywcu – ujęcie powierzchniowe wodociągu zakładowego Browaru w Żywcu - kategoria A3;
- 2) Rzeka Koszarawa w Żywcu – ujęcie wodociągu sieciowego Miasta Żywiec – kategoria A2;
- 3) Potok Cięcinka w Cięcinie – ujęcie powierzchniowe nr 1 wodociągu sieciowego Gminy Węgierska Górka – kategoria A2;
- 4) Potok Kocierzanka w Kocierzu Moszczanickim – ujęcie wodociągu sieciowego Gminy Łękawica – kategoria A1;
- 5) Dopływ Potoku Kalonka w Słotwinie – ujęcie wodociągu sieciowego Słotwina - kategoria A2;
- 6) Potok Bystra w Kamesznicy – ujęcie wodociągu sieciowego Gminy Milówka - kategoria A2;
- 7) Potok Frydziowski w Ślemieniu – ujęcie wodociągu sieciowego Ślemień - kategoria A2;
- 8) Zbiornik Tresna (Jezioro Żywieckie) w Tresnej – ujęcie alternatywne wodociągu zakładowego Browaru w Żywcu - kategoria A3;
- 9) Potok Malinowski w Lipowej – ujęcie wodociągu sieciowego Lipowa – kategoria A2

Sytuacja ta uległa poprawie w stosunku do 2017r., kiedy to w 7 ujęciach woda odpowiadała wymaganiom żądanej kategorii.

W minionym roku w 11 ujęciach, tj. ponad 55% oceniono wodę jako nie spełniającą wymagań żądanej kategorii, w tym:

- ✓ 8 ujęć ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów mikrobiologicznych,
- ✓ 3 ujęcia ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych.

Były to:

- 1) Potok Wieśnik w Radziechowach – ujęcie nr 1 wodociągu sieciowego Radziechowy - wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli w 100 ml wody*);
- 2) Potok Przybędza w Przybędzy – ujęcie nr 2 wodociągu sieciowego Radziechowy - wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli w 100 ml wody*);
- 3) Potok „Łękawka Mała” w Gilowicach – ujęcie nr 1 wodociągu sieciowego Gminy Gilowice - wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, coli typu kałowego i paciorkowców kałowych w 100 ml wody*);
- 4) Potok Romanka w Żabnicy - ujęcie powierzchniowe nr 2 wodociągu sieciowego Gminy Węgierska Górka – wymagana kategoria A2, oceniono mikrobiologicznie jako A3 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, coli typu kałowego i paciorkowców*

- kałowych w 100 ml oraz stwierdzona obecność bakterii z rodzaju Salmonella w 1.000 ml wody);*
- 5) Potok Pierlaków w Sopotni Wielkiej – ujęcie wodociągu sieciowego Sopotnia Wielka – wymagana kategoria A1, oceniono fizyko-chemicznie jako A3 i mikrobiologicznie jako A2 (*ponadnormatywna zawartość fenoli oraz przekroczona liczba bakterii grupy coli w 100 ml wody);*
  - 6) Potok Roztoka w Zwardoniu – ujęcie nr 1 wodociągu sieciowego Zwardoń - wymagana kategoria A2, oceniono mikrobiologicznie jako A3 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli w 100 ml wody);*
  - 7) Potok Czarny w Lalikach – ujęcie nr 2 wodociągu sieciowego Zwardoń - wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2, a mikrobiologicznie jako A3 (*podwyższona barwa, ponadnormatywna zawartość żelaza i manganu oraz przekroczona liczba bakterii grupy coli, coli typu kałowego i paciorkowców kałowych w 100 ml wody oraz stwierdzona obecność bakterii z rodzaju Salmonella w 5.000 ml wody);*
  - 8) Dopływ Potoku „Łękawka Mała” w Gilowicach – ujęcie nr 2 wodociągu sieciowego Gminy Gilowice - wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, coli typu kałowego i paciorkowców kałowych w 100 ml wody);*
  - 9) Potok Bartoszowiec w Łodygowicach – ujęcie wodociągu sieciowego – Łodygowice - wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli w 100 ml);*
  - 10) Dopływ Potoku Roztoka w Czernichowie – ujęcie wodociągu sieciowego nr 2 Czernichów - wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli i coli typu kałowego w 100 ml wody);*
  - 11) Potok Kalonka w Łodygowicach – ujęcie wodociągu sieciowego Łodygowice - wymagana kategoria A1, oceniono fizyko-chemicznie i mikrobiologicznie jako A2 (*podwyższone fenole, przekroczona liczba bakterii grupy coli, coli typ kałowy i paciorkowców kałowych w 100 ml wody);*

Tabela 14. Ocena jakości wody w ujęciach powierzchniowych w 2018r.

L.p.	Nazwa ciekę wodnego.	Ocena jakości wody			Wymagana kategoria	Ocena
		Liczba próbek	Fch	Mb		
1	Potok Leśnianka w Żywcu	3	3xA1	3xA2	A3	spełnia
2	Rzeka Koszarawa w Żywcu	8	8xA1	6xA2;	A2	spełnia
3	Potok Cięcinka w Cięcinie	2	2xA1	2xA2	A2	spełnia
4	Potok Kocierzanka w Łękawicy	2	2xA1	2xA1;	A1	spełnia

5	Potok Wieśnik w Radziechowach	2	2xA1	1xA1; 1xA2	A1	nie spełnia
6	Potok Przybedza w Przybedzy	2	2xA1	1xA1; 1xA2	A1	nie spełnia
7	Potok „Łękawka Mała” ujęcie nr 1 w Gilowicach	2	2xA1	2xA2	A1	nie spełnia
8	Dopływ Potoku Kalonka w Słotwinie	2	2xA1	1xA1; 1xA2	A2	spełnia
9	Potok Romanka w Żabnicy	2	2xA1	1xA2; 1xA3	A2	nie spełnia
10	Potok Bysta w Kamesznicy	2	2xA1	2xA2	A2	spełnia
11	Potok Pierlaków w Sopotni Wielkiej	2	1xA1; 1xA3	1xA1; 1xA2	A1	nie spełnia
12	Potok Roztoka w Zwardoniu	2	2xA1	1xA2; 1xA3	A2	nie spełnia
13	Potok Czarny w Lalikach	2	2xA2	2xA3	A1	nie spełnia
14	Dopływ Potoku Łękawka ujęcie nr 2 w Gilowicach	2	2xA1	2xA2	A1	nie spełnia
15	Potok Stachurski w Zarzeczcu	0			A1	nie badano
16	Potok Bez Nazwy w Tresnej Małej	0			A1	nie badano
17	Potok Kamienny w Ślemieniu	0			A1	nie badano
18	Jezioro Żywieckie w Zarzeczcu	0			A1	nie badano
19	Potok Frydziowski w Ślemieniu	2	2xA1	2xA2	A2	spełnia
20	Potok Glinne w Korbielowie	0			A1	nie badano
21	Potok Bartoszowiec w Łodygowicach	2	2xA1	2xA2	A1	nie spełnia
22	Zbiornik Tresna (Jezioro Żywieckie) w Tresnej Małej	3	3xA1	3xA2;	A3	spełnia
23	Dopływ potoku Roztoka w Czernichowie	1	1xA1	1xA2	A1	nie spełnia
24	Potok Kalonka w Łodygowicach	2	1xA1; 1xA2	2xA2	A1	nie spełnia
25	Potok Malinowski w Lipowej	2	2xA1	1xA1; 1xA2	A2	spełnia
26	Potok Buczynka w Korbielowie	0			A1	nie badano

Głównymi przyczynami kwestionowania wody ze względów mikrobiologicznych były przekroczona liczba bakterii grupy coli i coli typu kałowego oraz paciorkowców kałowych w 100 ml wody, natomiast pod względem fizyko-chemicznym – podwyższone fenole.

Nie przeprowadzono badań laboratoryjnych z 6 ujęć powierzchniowych wodociągów obiektów, ponieważ obiekty działają okresowo.

Ponadto w ramach uzupełnienia kontroli wewnętrznej wykonany został wstępny monitoring substancji promieniotwórczych w 4 ujęciach powierzchniowych. W jednym ujęciu ponowiono badanie radonu w związku z jego podwyższoną zawartością. Ponowne badanie nie wykazało nieprawidłowości.

UJĘCIA PODZIEMNE

W 2018r. ocena jakości wody w ujęciach podziemnych dokonywana była w oparciu o wymagania określone w obowiązującym Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

W 2018r. w ewidencji PSSE w Żywcu znajdowały się 222 ujęcia podziemne. Skontrolowano pod względem sanitarno – technicznym 8 ujęć, a jakość wody bezpośrednio z ujęcia oceniono dla 12 ujęć - 11 wodociągów sieciowych oraz dla 1 wodociągu obiektu (12 próbek pobranych zostało przez przedstawicieli PPIS w Żywcu i również 12 próbek przez dysponentów wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej).

Na podstawie badań przeprowadzonych zarówno w ramach urzędowej kontroli, jak i w ramach kontroli wewnętrznej w 2 ujęciach podziemnych, tj.:

- ✓ wodociągu sieciowego „Pod Hrobaczą Łąką” w Międzybrodziu Bialskim – Żarnówka Duża;

- ✓ wodociągu sieciowego w Gminy Węgierska Górka (ujęcie na ul. Kościuszki) – woda w stanie surowym była przydatna do spożycia przed uzdatnianiem, natomiast w pozostałych 10 ujęciach woda ma bardzo zmienną mikrobiologię i dlatego zalecono zwrócić szczególną uwagę na uzdatnianie mikrobiologiczne wody.

Ponadto w ramach uzupełnienia kontroli wewnętrznej dysponenti wodociągów przeprowadzili wstępny monitoring substancji promieniotwórczych w 3 ujęciach podziemnych, w tym w 2 ujęciach wodociągów sieciowych i 1 ujęciu wodociągu obiektu. Również w 2018r. dysponenti 3 wodociągów sieciowych ponowili badania radonu w ujęciach wód podziemnych, ze względu na przekroczenie tego pierwiastka promieniotwórczego w badaniach wykonanych w 2017r.

KĄPIELISKA

W 2018r. w ewidencji tutaj Stacji nie było kąpielisk zorganizowanych, prowizorycznych oraz miejsc tradycyjnie wykorzystywanych do kąpielii.

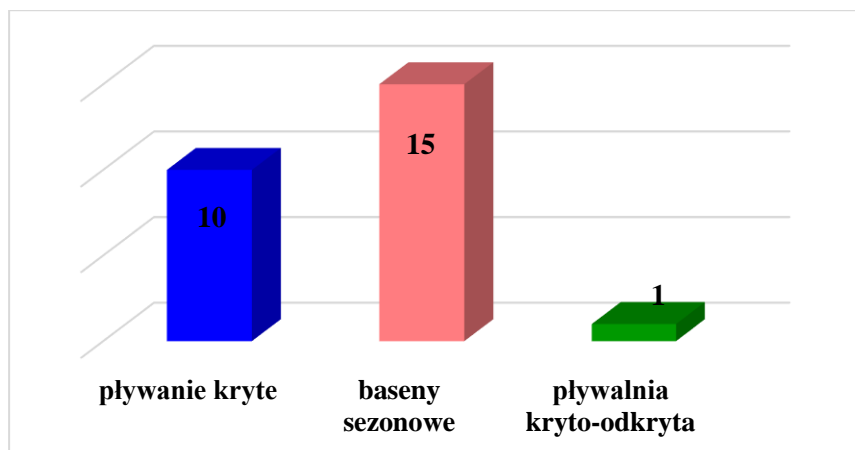
BASENY KĄPIELOWE

W omawianym roku nadzorem PSSE w Żywcu objętych było 26 pływalni, w tym:

- 10 krytych całorocznych, tj. Pływalnia Miejska zlokalizowana w Żywcu oraz 9 basenów zlokalizowanych na terenie wsi w obiektach świadczących usługi turystyczne;
- 15 odkrytych sezonowych, tj. 12 basenów kąpielowych zlokalizowanych na terenie obiektów wczasowych, 2 baseny usytuowane przy placówkach szkolnych i 1 basen kąpielowy znajdujący się na terenie rekreacyjnym;
- 1 pływalnia kryto-odkryta, tj. Aqua Park w Leśnej.

Wykres 27. Liczba pływalni na terenie powiatu żywieckiego w 2018r.

Skontrolowano 2 baseny działające przez cały rok, 2 baseny sezonowe oraz 1 pływalnię kryto - odkrytą.

W sumie w obiektach tych przeprowadzono 5 kontroli, z czego:

- 2 kontrole w basenach całorocznych;
- 2 kontrole basenów sezonowych;
- 1 kontrolę pływalni kryto-odkrytej

Na podstawie przeprowadzonych kontroli 1 pływalnia kryta oceniona została jako zła pod względem sanitarno-technicznym.

Zgodnie z harmonogramem poboru próbek na wszystkich czynnych basenach kąpielowych pobierano do badań próbki wody z systemu cyrkulacji, z niecek basenowych i natrysków przy basenie. Ocena jakości wody dokonywana była w oparciu o wymagania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. poz. 2016).

Z w/w pływalni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu pobrali do badań laboratoryjnych ogółem 64 próbki wody, z czego 37 (tj. 57,8%) ocenionych zostało jako nieprzydatna do kąpieli, w tym:

- ✓ 2 pod względem mikrobiologicznym,
- ✓ 3 pod względem fizykochemicznym i mikrobiologicznym;
- ✓ 32 ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizykochemicznych.

Najczęściej kwestionowanymi parametrami były: ogólna liczba mikroorganizmów w $36 \pm 2^\circ\text{C}$ po 48 h w 1 ml wody, mętność, chlor wolny i chlor związany.

PPIS w Żywcu na podstawie sprawozdań z badań PIS wydał 1 decyzję nakazującą wyłączenie z eksploatacji nieckę basenową wraz z systemem cyrkulacji oraz wyłączenie z eksploatacji natrysku przy basenie kąpielowym ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii *Legionella sp.* i przekroczonego chloroformu w badanych próbkach. Na skutek podjętych natychmiastowych działań naprawczych przez zarządcę basenu jakość wody uległa poprawie i basen został dopuszczony do działalności.

Z dokumentacji przekazanej do tut. Organu przez zarządzających pływalniami wynika, że w ramach kontroli wewnętrznej przebadali oni 302 próbki, z czego PPIS w Żywcu jako wodę nieprzydatną do kąpiei ocenił wodę w 80 próbkach (tj. 26,5%), w tym:

- ✓ 12 pod względem mikrobiologicznym;
- ✓ 5 pod względem fizykochemicznym i mikrobiologicznym;
- ✓ 63 ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizykochemicznych.

Najczęściej kwestionowanymi parametrami były: mikrobiologicznie - ogólna liczba mikroorganizmów w 36±2°C po 48 h w 1 ml wody, natomiast fizykochemicznie – mętność, chlor wolny i chlor związany.

Nadzór nad obiektami użyteczności publicznej.

W 2018r. pod nadzorem PSSE w Żywcu znajdowało się 716 obiektów użyteczności publicznej.

Skontrolowano 228 obiektów i 5 środków transportu do przewozu zwłok i szczątków (*co stanowi ponad 32,5%*), przeprowadzając w sumie 245 kontroli sanitarnych i 5 kontroli w/w samochodów.

Wydano 11 decyzji administracyjnych, a za usterki natury sanitarnej nałożono 3 mandaty karne na kwotę 900 zł. Ponadto w związku z nie wykonaniem w terminie obowiązków nałożonych decyzją PPIS w Żywcu wystosowano 1 upomnienie.

Tabela 15. Działania kontrolno-represyjne w obiektach użyteczności publicznej w latach 2015-2018.

Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrol.	%	Obiekty uznane za złe	%	Liczba przepr. kontroli	Liczba decyzji admin.	Liczba upomnień	Liczba mandatów	Na kwotę
2018	716	233	32,5	6	0,8	250	11	1	3	900
2017	709	313	44,1	9	2,9	327	18	1	2	200
2016	695	281	40,4	5	1,8	295	9	2	2	200
2015	678	388	57,2	11	2,8	414	23	3	2	200

W 2018r. zmniejszyła się liczba obiektów, które na koniec roku ocenione zostały jako złe ze względu na stan sanitarno-techniczny z blisko 3% w 2017r. na 0,8%.

W 2018r. do obiektów o złym stanie sanitarno-technicznym zakwalifikowano :

- pływalnię krytą;
- dom pomocy społecznej;
- 2 inne obiekty, w których są świadczone usługi turystyczne;
- zakład fryzjerski;
- zakład odnowy biologicznej.

Przyczyny negatywnej oceny wymienionych powyżej obiektów na koniec 2018r.:

1) Pływalnia kryta:

W czasie przeprowadzonej kontroli sanitarnej w ww. obiekcie stwierdzono szereg usterek natury sanitarno – technicznej:

- brudne ściany i sufity w pomieszczeniach: szatni, klatki schodowej, hali basenowej, natryskach, ubikacji oraz w pomieszczeniu stacji uzdatnienia wody basenowej;
- zły stan techniczny podłogi w pomieszczeniu stacji uzdatniania wody (podłoga betonowa trudna do utrzymania w czystości);
- zniszczone drzwi wejściowe;
- zniszczone krzesła;
- skorodowane grzejniki centralnego ogrzewania.

W związku z powyższym stosunku do dysponenta obiektu wszczęto postępowanie administracyjne i wydano decyzję administracyjną.

2) Dom pomocy społecznej:

W czasie przeprowadzonej kontroli sanitarnej w obiekcie stwierdzono nieprawidłowości w związku z którymi została wydana decyzja nakazująca zapewnić:

- dobry stan sanitarno – techniczny ścian i sufitów w gabinecie medycznej pomocy doraźnej, świetlicy oraz w pokojach mieszkalnych zlokalizowanych na I piętrze;
- dobry stan sanitarno – techniczny drzwi do łazienek ogólnodostępnych na I piętrze;
- dobry stan sanitarno – techniczny podłogi w magazynie bielizny czystej;
- właściwy sposób przechowywania odzieży pracowników.

Przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie obowiązków określonych w pierwszym terminie decyzji. Natomiast nadal obowiązują nakazy dotyczące zapewnienia dobrego stanu sanitarno – technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniach na I piętrze

3) Inne obiekty świadczące usługi turystyczne:

W obiektach tych obowiązują decyzje PPIS w Żywcu nakazujące poprawę stanu sanitarno-technicznego:

- ścian, sufitów i podłóg w pokojach mieszkalnych, łazienkach, sali zabaw dla dzieci, pralni i ciągach komunikacyjnych;
- umywalek w łazienkach;
- wyposażenia pralni;
- drzwi wejściowych;
- pojemników na odpady komunalne we wszystkich pomieszczeniach obiektu.

Ponadto w wydanych decyzjach nakazano:

- zapewnić właściwą wentylację mechaniczną w łazienkach;

4) Zakład fryzjerski

Na stwierdzone podczas kontroli usterki sanitarno – techniczne w ww. obiekcie została wydana decyzja administracyjna, w której nakazano zapewnić:

- dobry stan sanitarno - techniczny ścian w pomieszczeniu mycia i dezynfekcji narzędzi;
- łatwozmywalne powierzchnie regału do przechowywania kosmetyków w pomieszczeniu mycia i dezynfekcji narzędzi;
- właściwy sposób przechowywania odzieży pracowników.

5) Zakład odnowy biologicznej

Kontrola sanitarna wykazała liczne nieprawidłowości skutkujące wydaniem decyzji administracyjnej nakazującej zapewnić:

- dobry stan sanitarno - techniczny sufitu w ubikacji przy sali ćwiczeń, ścian w pomieszczeniu masażu i szatni prowadzącej do jacuzzi;
- właściwe warunki do przechowywania odzieży wierzchniej i roboczej masażystki;
- wystarczającą ilość odzieży roboczej dla masażystki;
- dobry stan sanitarno - techniczny progu i drzwi wejściowych do grotty solnej;
- w pomieszczeniu masażu i pomieszczeniu kąpielii perełkowej do rąk kosze na odpady komunalne;
- pojemnik na ręczniki jednorazowe i mydło w płynie przy umywalce do mycia rąk w pomieszczeniu masażu oraz pomieszczeniu kąpielii perełkowej do rąk oraz uchwyt na papier toaletowy w ubikacji przy pomieszczeniu kąpielii perełkowej do rąk.
- wystarczającą ilość preparatów dezynfekcyjnych wysokiego poziomu o szerokim spektrum działania;
- sprawną wentylację w pomieszczeniu ubikacji przy sali ćwiczeń, w pomieszczeniu masażu i w ubikacji przy pomieszczeniu kąpielii perełkowej do rąk.

Natomiast powodem nałożenia mandatów karnych był zły stan sanitarno-higieniczny obiektów, tj.:

- ✓ brudno utrzymane przyrządy oraz maszyny siłowe;
- ✓ składowanie bielizny pościelowej bezpośrednio na podłodze
- ✓ brak prowadzenia dezynfekcji oczek ustępowych,
- ✓ brudno utrzymane pomieszczenie usługowe,
- ✓ brudna odzież robocza personelu,
- ✓ brudne szafki i obudowa sprzętu wykorzystywanego do zabiegów kosmetycznych,
- ✓ brak lub niewystarczająca ilość preparatów dezynfekcyjnych,
- ✓ brudne pojemniki na odpady;

Ponadto w ramach prowadzonych działań ustawowych wydano:

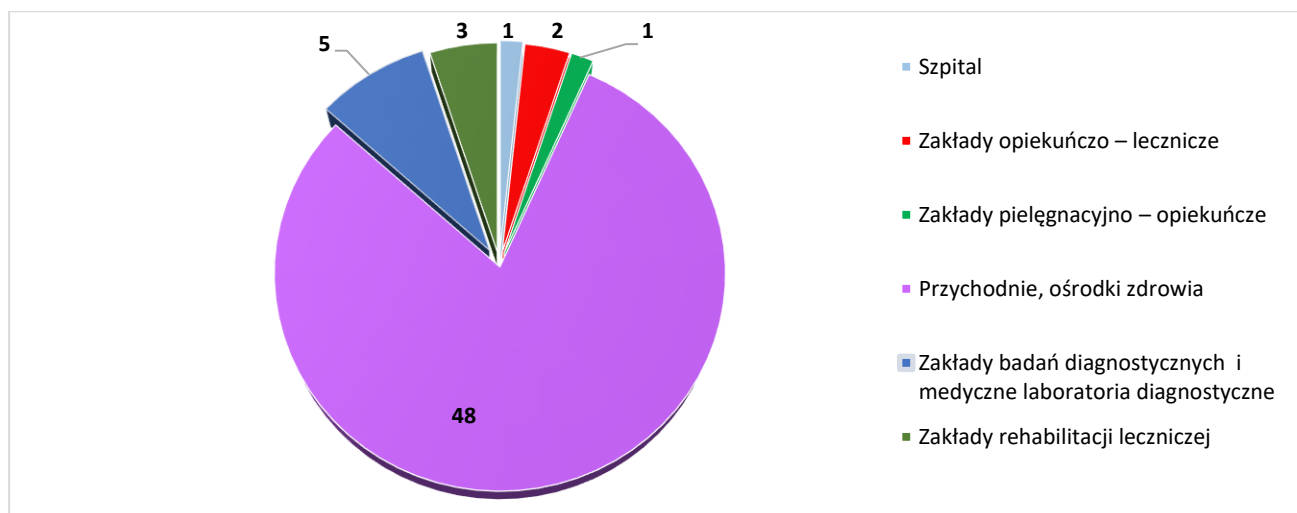
- 8 decyzji dotyczących ekshumacji zwłok,
- 34 postanowienia, w tym: sprowadzenia zwłok z zagranicy (12), imprez masowych (16) oraz inne, tj. o spełnieniu wymagań sanitarno – higienicznych w obiektach hotelarskich i podmiotach leczniczych (6)
- 21 decyzji – oceny jakości wody dla pływalni.

Nadzór nad podmiotami prowadzącymi działalność leczniczą.

W ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu w 2018r. znajdowało się 60 podmiotów prowadzących działalność leczniczą oraz 8 filii zamiejscowych podmiotów leczniczych (m.in. stacja dializ).

Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska sprawowała w tych obiektach nadzór nad warunkami udzielania świadczeń zdrowotnych pod kątem spełnienia przez nie wymagań względem pomieszczeń i urządzeń w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r., poz. 739) oraz w zakresie postępowania z odpadami medycznymi.

Wykres 28. Struktura podmiotów wykonujących działalność leczniczą objętych nadzorem w 2018r.

W 2018r. skontrolowane zostały w tym zakresie w sumie 33 podmioty prowadzące działalność leczniczą (w tym 4 filie zamiejscowe), tj. ponad 48,5%. Przeprowadzono 35 kontroli sanitarnych, w wyniku których wydano 4 decyzje administracyjne nakazujące zapewnienie dobrego stanu sanitarno - technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniach.

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2018r. znajdowały się:

- ✓ 2 zakłady opiekuńczo - lecznicze, tj.:
  - 1) PZOL Sp. z o.o. w Międzybrodziu Bialskim;
  - 2) Niepubliczny Zakład Opiekuńczo-Leczniczy o profilu psychogeriatrycznym "Inter-Med" w Czernichowie.
- ✓ 1 zakład pielęgnacyjno - opiekuńczy, tj. Zakład Pielęgnacyjno - Opiekuńczy „Medicus” w Złatnej. ;
- ✓ 1 szpital jednodniowy, tj. NZOZ "Medicus" Spółka Jawna, Żywiec ul. Dworcowa 22, który został skontrolowany.

Natomiast funkcjonujący na terenie naszego powiatu Szpital Powiatowy w Żywcu, ul. Sienkiewicza 52 oraz Samodzielny Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Rajczy ul. Ujsolska 35 i Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Żywcu, ul. Żwirowa 20 znajdują się od 2010r. pod pierwszoinstancyjnym nadzorem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

POSTĘPOWANIE Z BIELIZNĄ.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w podmiotach prowadzących działalność leczniczą nie stwierdzono nieprawidłowości dotyczących prania bielizny brudnej oraz przechowywania bielizny czystej i brudnej.

Zakłady opiekuńczo-lecznicze oraz zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy posiadają własne pralnie, o dobrym stanie sanitarno - technicznym. Natomiast w skontrolowanym szpitalu oraz przychodniach odzież wielokrotnego użytku prana była w pralniach zewnętrznych.

Bielizna czysta oraz bielizna brudna przechowywana była w wydzielonych pomieszczeniach lub miejscach. Transport bielizny brudnej do pralni odbywał się w pojemnikach zamykanych, natomiast bielizna czysta z pralni transportowana była w sposób zabezpieczający ją przed zanieczyszczeniem.

Nie mniej jednak brak przepisów prawnych dotyczących wymagań dla pralni, w których powinna być prana bielizna z placówek służby zdrowia, utrudnia prawidłowy nadzór nad tymi placówkami.

POSTĘPOWANIE Z ODPADAMI KOMUNALNYMI I MEDYCZNYMI.

W skontrolowanych obiektach gospodarka odpadami medycznymi prowadzona była w sposób zapewniający bezpieczeństwo pracowników i pacjentów, zgodnie z opracowanymi procedurami. Podmioty lecznicze posiadały umowy na odbiór odpadów medycznych podpisane ze specjalistycznymi firmami upoważnionymi do transportu ww. odpadów oraz karty przekazania odpadów.

Odpady medyczne zakaźne były okresowo gromadzone w urządzeniach chłodniczych ustawionych w składzikach porządkowych lub pomieszczeniach przeznaczonych wyłącznie do tego celu.

W skontrolowanych placówkach nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie postępowania z odpadami medycznymi.

Odpady komunalne były gromadzone w pojemnikach zamykanych na odpady umieszczonych na zewnątrz budynków.

INTERWENCJE

W 2018 roku do Sekcji Higieny Komunalnej i Środowiska PSSE w Żywcu wniesiono ogółem 9 interwencji, z których:

- ✓ 7 zostało w całości rozpatrzonych przez PPIS w Żywcu (2 uznano za zasadne, 5 – niezasadnych);

- ✓ 1 interwencję w całości przekazano innym organom do załatwienia zgodnie z kompetencjami;
- ✓ 1 interwencja po wstępnym rozpoznaniu i przeprowadzeniu kontroli została przekazana innym organom do załatwienia zgodnie z kompetencjami, o czym poinformowano strony;

W wyniku prowadzonych postępowań wyjaśniających przeprowadzono 7 kontroli i wydano 1 decyzję nakazującą usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Mandatów karnych nie nałożono.

Wniesione i rozpatrzone interwencje dotyczyły:

- ✓ w 4 przypadkach - niewłaściwego stanu sanitarnego pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi.;
- ✓ w 1 przypadku – pogryzienia przez pluskwy podczas pobytu w schronisku;
- ✓ w 1 przypadku - niewłaściwego postępowania ze zwłokami;
- ✓ w 1 przypadku - uciążliwości powodowanych przez hałas.

Podsumowanie i wnioski.

Kontrole sanitarne przeprowadzane w terenie wykazują, że stan sanitarny miejscowości i obiektów użyteczności publicznej systematycznie ulega poprawie. Dotacje pieniężne z Unii Europejskiej powodują znaczną poprawę infrastruktury miasta i terenów wiejskich.

Systematycznie poprawia się stan sanitarno-techniczny nadzorowanych obiektów oraz poziom świadczonych usług. Obserwowana poprawa jest wprost proporcjonalna do rozwoju sektora prywatnego gospodarki. Ma to swoje uzasadnienie w istnieniu ogromnej konkurencji na rynku wszelkich usług, która pozytywnie wpływa na ciągłe podnoszenie standardu świadczonych usług.

Wiele podmiotów gospodarczych w ramach własnych remontów dąży do poprawy funkcjonalności pomieszczeń, zmiany wystroju wnętrz, wyposaża swoje obiekty w nowoczesne, dobrej jakości materiały, sprzęty i urządzenia.

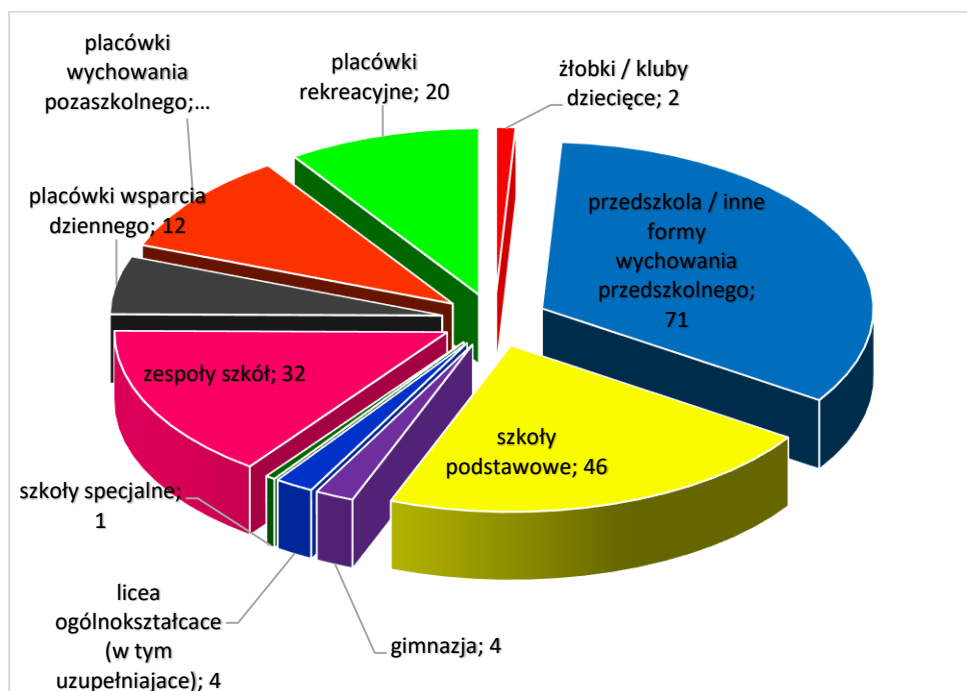
Warunki sanitarne w szkołach i innych placówkach oświatowo – wychowawczych.

W 2018r. na terenie powiatu żywieckiego bieżącym nadzorem sanitarnym objęto 820 placówek oświatowo wychowawczych, z czego 213 to obiekty stałe, natomiast 607 to placówki sezonowe (turnusy wypoczynkowe).

Tabela 16. Placówki oświatowo-wychowawcze objęte nadzorem w 2018r.

<i>Rodzaje placówek</i>	<i>Liczba placówek</i>	<i>Liczba kontroli</i>	<i>Uwagi</i>
<i>stałych</i>	213	139	
<i>sezonowych</i>	607	72	
<i>uczelnii wyższych</i>	0	0	

Wykres 29. Placówki stałe objęte nadzorem PPIS w Żywcu w 2018r.

W ramach prowadzonego nadzoru skontrolowanych zostało 75 placówek stałych, tj. 35,2 % placówek nauczania i wychowania będących w ewidencji PSSE w Żywcu, w których przebywało 7 622 dzieci i młodzieży oraz blisko 12% turnusów wypoczynku dzieci i młodzieży zgłoszonych w bazie MEN na terenie powiatu żywieckiego (71 turnusów), w których z wypoczynku korzystało 3 215 uczestników.

W sumie w 2018r. przeprowadzono 211 kontroli, z czego 139 kontroli w placówkach stałych i 72 kontrole w sezonowych.

Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni, żłobki, przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, placówki pracy pozaszkolnej oraz placówki rekreacyjne takie jak domy wczasów dziecięcych, schroniska młodzieżowe i tzw. „zielone/białe szkoły”.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w placówkach nauczania, wychowania i wypoczynku była ocena warunków sanitarno-technicznych obiektów oraz terenów rekreacyjnych, w tym:

- 1) infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego,
- 2) warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież,
- 3) dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii,
- 4) sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy,
- 5) higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych,
- 6) dożywiania dzieci i młodzieży,
- 7) zapewnienie uczniom możliwości pozostawienia w szkołach części podręczników i przyborów szkolnych,

- 8) warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami,
- 9) ocena warunków sanitarno-higienicznych dla dzieci 6-letnich w tzw. oddziałach „zerowych” w placówkach oświatowych,
- 10) ocena organizacji i przebiegu akcji wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

W wyniku przeprowadzonych kontroli w 2 placówkach stałych stwierdzono zły stan techniczny, co stanowi 2,7% skontrolowanych. Natomiast w obiektach tych nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego.

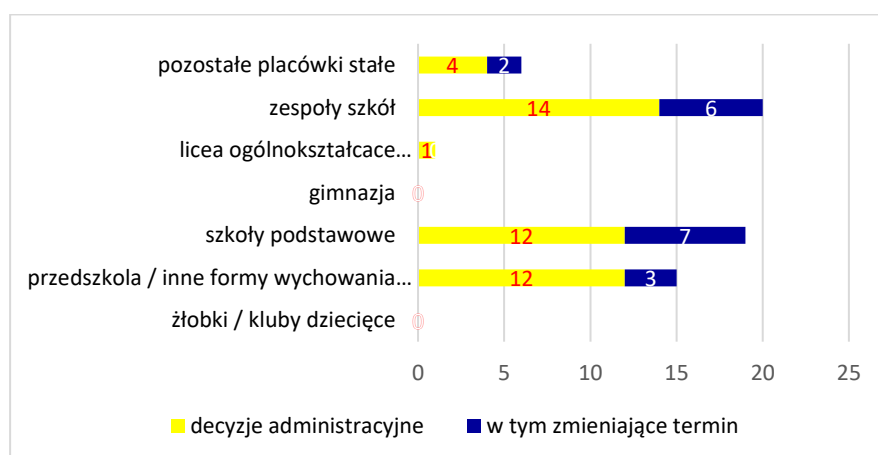
W trakcie kontroli placówek wypoczynku w 3 nie zapewniono właściwych warunków sanitarno-higienicznych, co stanowi 4,2% skontrolowanych turnusów.

W wyniku nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli placówek nauczania i wychowania w 2018r. wydano 43 decyzje administracyjnych i 37 decyzji płatniczych.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości, których usunięcie nakazano decyzjami administracyjnymi należały:

- zły stan techniczno-sanitarny ścian, sufitów i podłóg w salach zajęć, szatniach, na korytarzach i w pomieszczeniach bloku sportowego;
- zły stan techniczno-sanitarnych podłóg i glazury ściennej oraz wyposażenia pomieszczeń sanitarnych;
- brak właściwej wentylacji zarówno w salach zajęć, jak i w pomieszczeniach sanitarnych;
- niedostosowane do wymagań ergonomii lub będące w złym stanie technicznym meble edukacyjne i/lub nieposiadanie certyfikowanych mebli oraz sprzętu sportowego;

Wykres 30. Liczba wydanych decyzji administracyjnych w placówkach nauczania i wychowania w 2018 roku

Ponadto w celu poprawy warunków sanitarno-technicznych wystosowano również 29 wystąpień pokontrolnych kierowanych do organów prowadzących placówki nauczania i wychowania lub do ich dyrektorów.

Wystąpienia dotyczyły w szczególności:

- stwierdzonego zagęszczenia sal zajęć w przedszkolach oraz w pomieszczeniu szatni,

- braku odpowiedniej infrastruktury do funkcjonowania oddziałów dla dzieci 5 i 6 - letnich,
- nie zachowanych standardów dostępności do urządzeń sanitarnych,
- niewystarczających warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach,
- higienicznej oceny rozkładów zajęć lekcyjnych,
- niekompletnego ogrodzenia terenu szkoły,
- brak funkcjonalności pomieszczeń przedszkola i krzyżowania się ciągów komunikacyjnych z drogami uczniów szkoły podstawowej.

Dodatkowo wystosowano 7 wystąpień skierowanych do organizatorów wypoczynku dzieci i młodzieży dotyczące: złego stanu sanitarno-technicznego pokoi mieszkalnych, braku zachowania wymaganego wskaźnika powierzchni przypadającej na jednego uczestnika w części pokoi mieszkalnych; nieodpowiedniego stanu bielizny pościelowej (*uszkodzona, nie posiadająca zapięć*); niekompletnego wyposażenia pokoi mieszkalnych, złego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i znajdujących się w nich urządzeń.

Tabela 17. Liczba nadzorowanych placówek oświatowo-wychowawczych w latach 2017 - 2018r.

Rok	Rodzaj placówki	Liczba placówek	Liczba placówek skontrol.	Liczba kontroli	Liczba mandatów	Na kwotę	Liczba decyzji	Liczba wystąpień
2018	stałych	213	75	139	1	200	43	22
	sezonowych (wypoczynek dzieci i młodzieży)	607	71	72	2	400	0	7
2017	stałych	252	87	163	0	0	51	21
	sezonowych (wypoczynek dzieci i młodzieży)	526	69	69	0	0	0	1

W 2018r. Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży rozpatrzyła 7 interwencji, z czego 6 dotyczyło wypoczynku dzieci i młodzieży.

Jedna interwencja dotyczyła złego stanu technicznego oraz zagęszczenia w salach lekcyjnych jednej ze szkół podstawowych. Przeprowadzona w związku z tym kontrola potwierdziła jedynie część zarzutów, tj.

- zły stan sanitarno-techniczny ścian i sufitów: w korytarzu i w 3 salach lekcyjnych; w przebieralni i w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych stanowiących zaplecze sanitarne sali gimnastycznej oraz w pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym dla dziewcząt

W związku z powyższym wszczęte zostało postępowanie administracyjne i wydana decyzja.

Podczas wypoczynku dzieci i młodzieży w 2018r. rozpatrzono 5 interwencji, z których 4 zostały uznane za zasadne. Wszystkie interwencje dotyczyły wypoczynku zorganizowanego w obiektach hotelarskich, w tym:

- 1) dwie interwencje dotyczyły złego samopoczucia dzieci i młodzieży przebywających na turnusach wypoczynkowych i nie udzielenia pomocy lekarskiej;
- 2) dwie dotyczyły złego stanu sanitarno-technicznego obiektów;
- 3) jedna dotyczyła występowania wszawicy wśród dzieci na turnusie wypoczynkowym.

STAN SANITARNO-HIGIENICZNY ŻŁOBKÓW I KLUBÓW DZIECIĘCYCH.

W roku 2018 na terenie działalności PPIS w Żywcu funkcjonowały 2 żłobki/kluby dziecięce i obie placówki zostały skontrolowane (100%). Opiekę w nich otrzymało 97 dzieci. Podczas kontroli nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego oraz technicznego. W 2018 roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu nie wpłynął żaden wniosek o wydanie opinii sanitarnej o zapewnieniu bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w tego typu placówce.

STAN SANITARNO-TECHNICZNY PRZEDSZKOLI.

W roku sprawozdawczym 2018r. spośród 101 przedszkoli/innych form wychowania przedszkolnego funkcjonujących samodzielnie lub w zespołach skontrolowano 42 placówki (41,6%) przeprowadzając 61 kontroli. W placówkach tych opiekę otrzymało 1 995 dzieci. W żadnej z nich nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego oraz technicznego. W porównaniu z rokiem 2017 stan w tym zakresie uległ poprawie. Wówczas spośród 106 przedszkoli będących w ewidencji skontrolowano 42 placówki (40%) i w dwóch z nich (4,8%) stwierdzono zły stan techniczny.

W omawianym okresie w 1 przedszkolu (wchodzącym w skład zespołu) stwierdzono zły stan czystości i porządku w salach zajęć (*zabrudzone zabawki oraz pojemniki na przechowywanie zabawek, zabrudzone grzejniki co, regały stanowiące wyposażenie sal oraz podłogi*), za co został nałożony mandat karny w wysokości 200zł. Przeprowadzono 2 kontrole sprawdzające w tym zakresie i stwierdzono poprawę stanu sanitarno-higienicznego.

Niezachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych stwierdzono w 1 przedszkolu, w związku z czym zostało wystosowane w tym zakresie wystąpienie pokontrolne skierowane do organu prowadzącego. We wszystkich kontrolowanych placówkach przedszkolnych zapewniona była bieżąca ciepła woda przy umywalkach.

Ergonomia mebli w przedszkolach

W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2018 roku dokonano oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w wybranych placówkach przedszkolnych. Dostosowanie mebli do wzrostu dzieci oceniono ogółem w 32 placówkach - w 64 oddziałach,

(w tym w 23 przedszkolach funkcjonujących samodzielnie - w 44 oddziałach oraz w 9 przedszkolach funkcjonujących w zespołach - w 20 oddziałach). Zmierzone łącznie 949 stanowisk, z których 93 (9,8%) było niezgodnych z Polską Normą (PN-EN 1729-1:2007 „Meble. Krzesła i stoły do instytucji edukacyjnych. Wymiary funkcjonalne”).

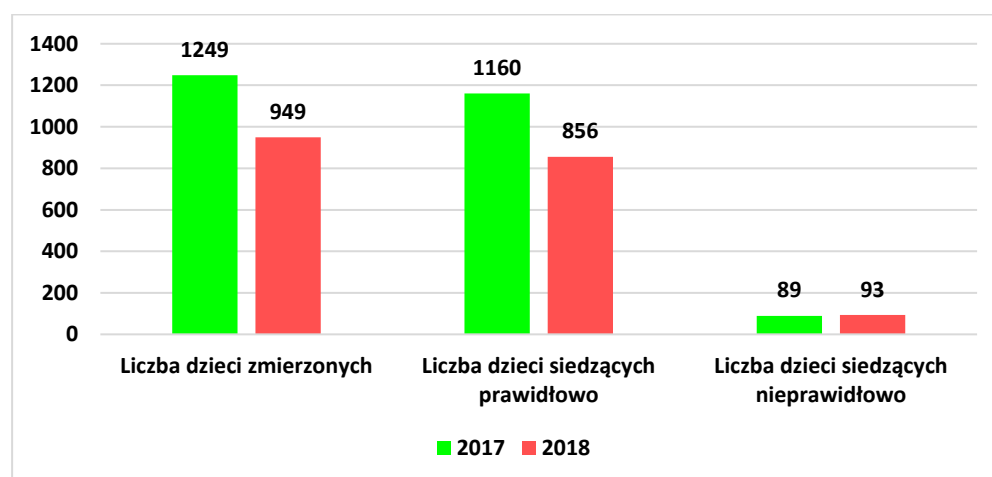
Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- nieodpowiedniego zestawienia stolików i krzesełek,
- niewłaściwego doboru stanowisk do wzrostu dziecka – za wysokie o jeden rozmiar.

W większości placówek meble oznakowane były kolorami lub numerami, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie.

W ubiegłym roku sprawozdawczym 2017 pomiary przeprowadzono w 38 placówkach (w 26 przedszkolach samodzielnych i w 12 przedszkolach w zespołach), gdzie oceniono 1 249 stanowisk, z których 89 (7,1 %) było niezgodnych z Polską Normą.

Wykres 31. Wyniki badań dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w latach 2017 -2018.

Z analizy wyników przeprowadzonych pomiarów wynika, że w porównaniu do roku 2017 odsetek dzieci siedzących w niedostosowanych meblach edukacyjnych uległ nieznacznemu zwiększeniu. Pogorszenie stanu w tym zakresie spowodowane jest głównie posiadaniem przez placówki przedszkolne za wysokich mebli w oddziałach dzieci najmłodszych (poniżej 3 lat).

Jednocześnie skontrolowano sytuację pod kątem posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne zakupione po 1997 roku. Na 42 skontrolowane przedszkola w 41 (97,6%) odsetek mebli z obowiązującymi certyfikatami wyniósł 100%, natomiast tylko jedna placówka (2,4%) wyposażona była jeszcze w meble nabyte przed 1997r., lecz stanowiły one mniej niż 50% umeblowania. W żadnym kontrolowanym przedszkolu nie stwierdzono mebli zakupionych po 1997r. nie posiadających certyfikatów zgodności z Polską Normą.

Warunki sanitarno-higieniczne dla dzieci 5 i 6-letnich w tzw. oddziałach „zerowych” w placówkach oświatowych

W trakcie kontroli placówek szkolnych i przedszkolnych oceniano, czy istniejące warunki pozwalają na funkcjonowanie oddziałów „zerowych” w tych placówkach.

W roku 2018 na 177 placówek będących w ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu skontrolowano w tym zakresie 68, tj. 38,4%, w których przebywało łącznie 6 655 dzieci.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że oddziały „zerowe” funkcjonowały w 24 skontrolowanych placówkach (tj. w 35,3 %), w tym:

- w 10 przedszkolach funkcjonujących samodzielnie,
- w 2 szkołach podstawowych funkcjonujących samodzielnie
- w 9 przedszkolach w zespołach szkół,
- w 3 szkołach podstawowych funkcjonujących w zespołach szkół.

Właściwą infrastrukturę i wyposażenie pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez te oddziały posiadało ogółem 6 placówek, tj. 25% skontrolowanych. Brak odpowiedniej infrastruktury do funkcjonowania oddziałów „zerowych” stwierdzono w 18 placówkach (co stanowi 75% poddanych kontroli), łącznie w 18 oddziałach, ze względu na:

- zbyt małą powierzchnię sal;
- niedostosowanie mebli edukacyjnych do wzrostu dzieci;
- brak możliwości prowadzenia dożywiania dzieci podczas pobytu w szkole;
- brak możliwości wydzielenia ciągów komunikacyjnych, tak by nie krzyżowały się z drogami komunikacyjnymi starszych dzieci;
- brak wydzielonego placu zabaw.

STAN SANITARNO-HIGIENICZNY I TECHNICZNY SZKÓŁ.

W 2018 roku na 92 szkoły funkcjonujące w powiecie żywieckim (w tym 55 szkół funkcjonujących samodzielnie wraz ze szkołą specjalną oraz 37 szkół w zespołach) skontrolowano 28 (tj. 30,4%). W placówkach tych opiekę oraz naukę otrzymało 4 781 dzieci i młodzieży.

Przeprowadzone kontrole wykazały zły stan sanitarno-techniczny w 2 szkołach podstawowych, co stanowi 7,1% skontrolowanych

W porównaniu z rokiem poprzednim odsetek budynków szkolnych o złym stanie technicznym uległ nieznacznemu zwiększeniu, gdyż w 2017r. w złym stanie znajdowało się 3,3% kontrolowanych budynków.

W przeciwieństwie do roku 2017 w jednej szkole podstawowej stwierdzono brak dostępu do bieżącej ciepłej wody. Natomiast na tym samym poziomie kształtuje się liczba placówek szkolnych, w których stwierdzono niezachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. Zarówno w 2017r., jak i w 2018 stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie w 4 placówkach, co stanowiło odpowiednio 13,3% i 14,3% skontrolowanych.

Z roku na rok obserwuje się poprawę infrastruktury placówek szkolnych. W 2018 roku 3 placówki szkolne nie były podłączone do sieci kanalizacyjnej (*posiadały własne szamba*), co stanowi 10,7% skontrolowanych (w 2017r. - 13,3% skontrolowanych)..

Na stwierdzone nieprawidłowości w placówkach szkolnych ogółem wydano 27 decyzji administracyjnych, z których 13 zostało wyegzekwowanych. Ponadto do organów prowadzących lub do dyrektorów szkół wystosowano łącznie 19 wystąpień pokontrolnych.

Ergonomia mebli w szkole.

Wzorem lat ubiegłych w roku 2018 dokonano oceny doboru mebli edukacyjnych do wzrostu uczniów. Ogółem skontrolowano 80 oddziałów w 21 szkołach, gdzie oceniono 1 147 stanowisk. Tylko w jednej szkole podstawowej funkcjonującej w zespole stwierdzono 15 stanowisk niezgodnych z Polską Normą (1,3%).

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

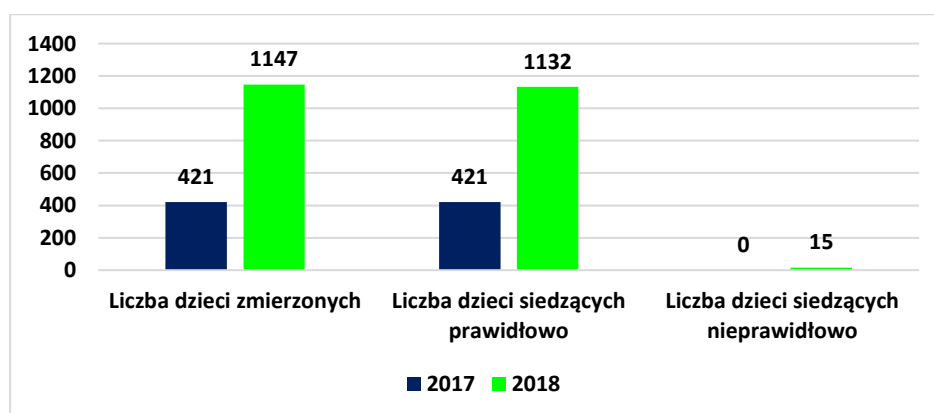
- nieodpowiedniego zestawienia stolików i krzesełek,
- zbyt wysokich stanowisk w stosunku do wzrostu uczniów.

Wyniki badań dostosowania mebli do wzrostu uczniów w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na przestrzeni lat 2017 - 2018 przedstawiają się następująco:

- w 2018 roku pomiary przeprowadzono w 21 placówkach, gdzie oceniono 1 147 stanowisk, z których 15 (tj. 1,3%) było niezgodne z Polską Normą.
- w 2017 roku pomiary przeprowadzono w 8 placówkach, gdzie zmierzono 421 uczniów, i nie stwierdzono niezgodnych z Polską Normą;

W związku z tym w porównaniu do wyników badań w roku 2017 nastąpiło nieznaczne pogorszenie w tym zakresie. Należy jednak zwrócić uwagę, że w 2018r. badaniami objęto ponad 172% stanowisk więcej niż w roku poprzednim, co spowodowane było planowym przedsięwzięciem dotyczącym przeprowadzania oceny w zakresie ergonomii w klasach od 1-3 szkoły podstawowej we wszystkich kontrolowanych placówkach.

Wykres 32. Wyniki badań dostosowania mebli szkolnych do wzrostu dzieci w latach 2017 - 2018.

Jednocześnie skontrolowano sytuację w zakresie posiadania przez szkoły certyfikatów na meble edukacyjne zakupione po 1997 roku. Na 28 skontrolowanych szkół w 24 (tj. 85,7%) odsetek mebli edukacyjnych posiadających certyfikaty zgodności z Polską Normą wyniósł 100%, natomiast w 4 szkołach stwierdzono jeszcze część mebli edukacyjnych nabytych przed 1997r., a więc nie posiadających certyfikatów zgodności z Polską Normą (14,3%). W porównaniu z rokiem 2017, w którym odsetek placówek posiadających wszystkie meble z certyfikatami wyniósł 96,4%, stwierdzono pogorszenie w tym zakresie. W większości kontrolowanych placówek użytkowane wyposażenie jest w dobrym stanie technicznym, jednak w dalszym ciągu placówki posiadają część mebli zakupionych jeszcze przed 1997r.

Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach.

Jednym z zadań nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest prawidłowe planowanie nauki i odpoczynku. Podczas oceny rozkładów zajęć lekcyjnych brano pod uwagę potrzebę równomiernego rozłożenia zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia. Analizując rozkłady zajęć lekcyjnych oceniano następujące aspekty:

- czy zajęcia rozpoczynają się o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy dniami nie jest większa niż jedna godzina,
- czy różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia nie jest większa niż 1 godzina.

Wyniki analizy tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w wybranych szkołach na przestrzeni 2017 i 2018 roku przedstawiają się następująco:

- w 2018 roku tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 223 oddziałach 23 szkół, z których 41 rozkładów (w 12 szkołach) było niezgodnych z zasadami higienicznej pracy umysłowej ucznia, co stanowi 18,4%;
- w 2017 roku tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 158 oddziałach 20 szkół stwierdzając nieprawidłowości w 30 rozkładach zajęć lekcyjnych (w 10 szkołach), co stanowiło 19%.

Nieprawidłowości stwierdzone podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych dotyczyły najczęściej:

- różnicy w rozpoczynaniu zajęć lekcyjnych, która pomiędzy dniami była większa niż jedna godzina;
- większej niż 1 godzina różnicy liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia.

Dyrektorów szkół, w których stwierdzono w/w nieprawidłowości zobowiązano do poprawy istniejącego stanu, kierując do nich 12 wystąpień pokontrolnych. Analiza porównawcza za lata 2017 - 2018 wskazuje, że odsetek niewłaściwie ułożonych tygodniowych rozkładów zajęć utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Tabela 18. Higieniczna ocena tygodniowych rozkładów zajęć w latach 2017 -2018.

Nazwa zakładu	Liczba szkół skontrolowanych w tym zakresie		Liczba skontrolowanych oddziałów		Liczba szkół w których stwierdzono nieprawidłowości		Liczba oddziałów w których stwierdzono nieprawidłowości	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Szkoły Podstawowe	7	14	77	130	4	7	11	22
Gimnazja	3	0	10	0	0	0	0	0
Licea ogólnokształcące	1	0	3	0	0	0	0	0
Zespoły szkół	9	9	68	93	6	5	19	19
Razem	20	23	158	223	10	12	30	41

Zagęszczenie i mikroklimat w pomieszczeniach lekcyjnych.

Dbając o higieniczne warunki pracy ucznia, podczas kontroli zwracano uwagę na warunki mikroklimatyczne w pomieszczeniach dydaktycznych (temperatura powietrza, wilgotność). Podobnie jak w roku poprzednim, w 2018r. w żadnej placówce nie odnotowano problemu dotyczącego nieprawidłowej temperatury podczas prowadzonych zajęć. W związku z prowadzonymi pracami termomodernizacyjnymi budynków przedszkolnych i szkolnych oraz innych obiektów, związanymi m.in. z: wymianą stolarki okiennej, instalacji centralnego ogrzewania, wykonaniem nowej elewacji, podejmowaniem działań zmierzających do zapewnienia właściwej wentylacji - mikroklimat pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży ulega systematycznej poprawie.

W omawianym roku w związku ze stwierdzeniem podczas kontroli braku właściwej wentylacji w 3 szkołach i 4 przedszkolach wydane zostały decyzje administracyjne.

W 2018r. podczas kontroli nie stwierdzono nadmiernego zagęszczenia w szkolnych salach lekcyjnych. Natomiast problem ten dotyczył 5 przedszkoli, w których powierzchnia sal była zbyt mała w stosunku do liczby przyjętych dzieci. W związku z tym do organów prowadzących wystosowywane były 4 wystąpienia pokontrolne. Natomiast w przypadku nieprawidłowej powierzchni sali w punkcie przedszkolnym została wydana decyzja administracyjna, która została wyegzekwowana w tym samym roku.

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach.

Oceniając szkoły pod kątem warunków, w których prowadzone są zajęcia wychowania fizycznego, stwierdzono, że na 28 skontrolowanych placówkach oświatowych:

- 12 szkół posiadało szkolny zespół sportowy z boiskiem (tj. 42,8%),
- 5 szkół posiadało szkolny zespół sportowy bez boiska (tj. 17,9%),

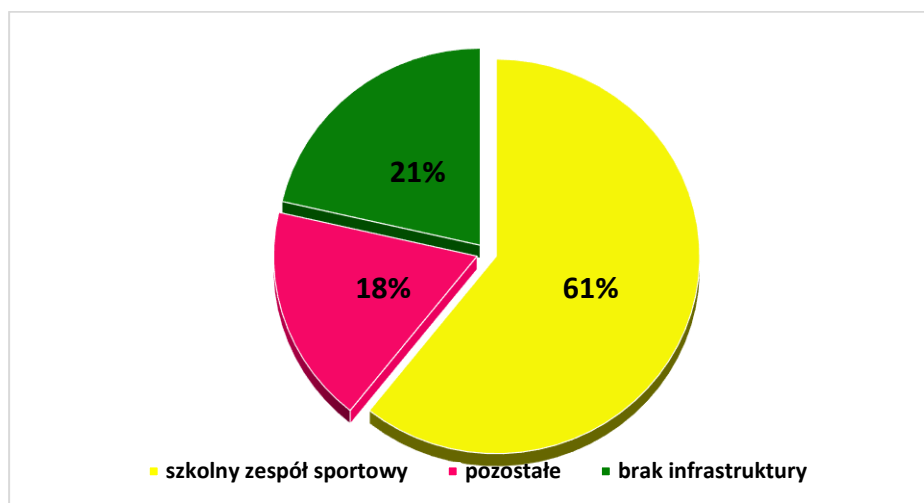
Ponadto w skontrolowanych placówkach stwierdzono, iż:

- 1 szkoła posiadała tylko salę zastępczą (3,6%),
- 1 szkoła posiadała wyłącznie boisko sportowe (3,6%),
- 3 szkoły posiadały salę rekreacyjną/zastępczą z boiskiem (10,7%),

- 6 szkół nie posiadało własnej infrastruktury do zajęć WF (21,4%).

Wykres 33. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach w 2018 roku.

Podczas kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej z roku na rok są coraz lepsze, dzieci i młodzież szkolna nadal nie korzystają z nich systematycznie.

Pomimo tego, że we wszystkich skontrolowanych szkołach posiadających pomieszczenia z natryskami (17 placówek) były one czynne, podczas sprawowanego nadzoru sanitarnego stwierdzono, iż w 9 z nich (53%) uczniowie nie wykorzystywali urządzeń natryskowych w ogóle, w 4 przypadkach (23,5%) natryski używane były sporadycznie po zajęciach WF i również w 4 przypadkach (23,5%) używane były tylko po dodatkowych zajęciach sportowych.

Na przestrzeni ostatnich lat na terenie działania PPIS w Żywcu można było zaobserwować systematyczną poprawę w zakresie warunków do prowadzenia zajęć WF poprzez budowę nowych obiektów sportowych. Jednak zarówno w roku 2018, tak jak i w roku poprzednim, w żadnej szkole nie została oddana do użytku nowa baza sportowa. Jedynie w 4 szkołach zmodernizowano istniejącą infrastrukturę do prowadzenia zajęć WF.

Szkoły, które nie posiadają wystarczającej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego organizują zajęcia w obiektach sportowych poza placówką, takich jak hala sportowa, basen czy boiska sportowe gminne lub miejscowych klubów sportowych.

Ogółem z takiej formy korzystali uczniowie 14 szkół, w tym z:

- hali sportowej/sali gimnastycznej - 6,
- basenu – 2,
- boisk sportowych – 6.

Niezależnie od posiadanej infrastruktury sportowej w 4 szkołach (14,3% skontrolowanych) zajęcia wychowania fizycznego prowadzone były na korytarzach.

W zakresie poprawy stanu techniczno-sanitarnego pomieszczenia sali gimnastycznej i zastępczej sali w zespole szkół wydano 1 decyzję administracyjną.

Warunki do utrzymania higieny osobistej w szkołach.

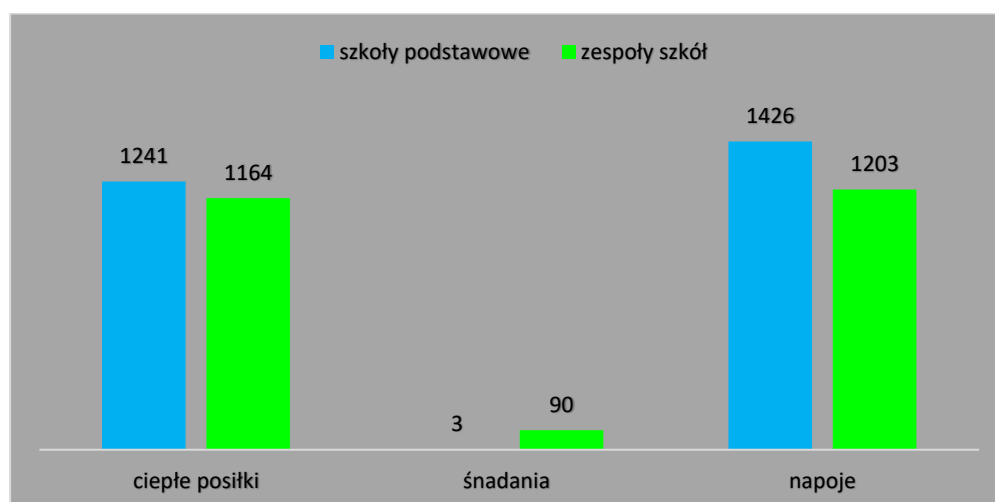
Na 28 skontrolowanych szkół, w 4 - tj. 14,3% nie zapewniono właściwych warunków do utrzymania higieny osobistej (10% w 2017 roku), natomiast w 24 szkołach, tj. 85,7% zapewniono odpowiednie warunki (90% w 2017 roku), tzn. był dostęp do bieżącej ciepłej wody, mydła w dozownikach, suszarek do rąk bądź ręczników jednorazowych, papieru toaletowego w kabinach ustępowych lub w ich obrębie. Niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych stwierdzono w 4 placówkach szkolnych, tj. 14,3% (10% w 2017 roku).

Na stwierdzone podczas kontroli uchybienia ogółem wydano 4 decyzje administracyjne. Ponadto w 4 szkołach stwierdzono, że nie są zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. W związku z tym wystosowano 4 wystąpienia pokontrolne kierowane do organów prowadzących celem podjęcia działań w tym zakresie.

Prowadzenie dożywiania w szkołach

W omawianym roku spośród 28 skontrolowanych szkół wszystkich typów 22 (tj. 78,6%) prowadziły dożywianie dla uczniów, z czego 21 szkół (tj. 95,4%) wydawało ciepłe posiłki przygotowywane na miejscu, natomiast w 1 placówce (4,6%) obiady dostarczane były w formie cateringu. Z obiadów (pełnych i jednodaniowych) skorzystało łącznie 2 299 uczniów, w tym 334 z posiłków dofinansowanych, co stanowi 14,5% uczniów. W trakcie przeprowadzanych kontroli ustalono, że 100% szkół prowadzących dożywianie oferowało swoim uczniom możliwość wypicia ciepłego napoju (mleka, herbaty), z którego korzystało 2 629 uczniów. Tylko 2 szkoły organizowały drugie śniadania (3,6%). W trakcie pobytu w szkole z tej formy żywienia skorzystało 93 uczniów.

Wykres 34. Prowadzenie dożywiania w szkołach w 2018 roku.

Zapewnienie uczniom miejsca na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych w pomieszczeniach szkoły.

W omawianym roku na terenie powiatu żywieckiego w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. z 2003r. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.) dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych spośród skontrolowanych 28 szkół, we wszystkich zapewniono uczniom odpowiednie warunki w tym zakresie.

Stan sanitarny placówek wychowania pozaszkolnego

W 2018r. PPIS w Żywcu obejmował nadzorem 53 takie placówki, w tym:

- 12 placówek wsparcia dziennego,
- 21 placówek wychowania pozaszkolnego,
- 20 placówek rekreacyjnych, tj.:

Ogółem spośród nich skontrolowano 15 placówek, tj. 28,3% i wydano 2 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Warunki w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży

Ze względu na walory krajobrazowe na teren powiatu żywieckiego chętnie przyjeżdżają dzieci i młodzież w czasie ferii zimowych i wakacji.

W trakcie trwania wypoczynku letniego i zimowego przeprowadzane były kontrole warunków wypoczynku dzieci i młodzieży.

Liczba turnusów zgłoszonych w bazie MEN w 2018r. na terenie powiatu żywieckiego wyniosła ogółem – 607, w tym 193 podczas wypoczynku zimowego i 414 podczas wypoczynku letniego.

W trakcie trwającego wypoczynku letniego, na którym przebywało 17 283 uczestników (*dane z elektronicznej bazy wypoczynku*), skontrolowano 45 turnusów (tj. 10,8% zgłoszonych) na których przebywało 2 024 dzieci. W 2 przypadkach stwierdzone zostały niewłaściwe warunki sanitarno-higieniczne pomieszczeń. Ponadto odnotowano 5 interwencji, z których 4 uznane zostały za zasadne.

Podczas trwającego wypoczynku zimowego, z którego korzystało 7 329 uczestników (*dane z elektronicznej bazy wypoczynku*), skontrolowano 26 turnusów (tj. 13,5%), w których uczestniczyło 1 197 dzieci. W 1 przypadku stwierdzone zostały niewłaściwe warunki sanitarno-higieniczne, natomiast nie odnotowano żadnej interwencji.

W roku 2018 nie wydano decyzji o zamknięciu całości lub części obiektu, w którym odbywał się wypoczynek dzieci i młodzieży.

Wypoczynek w miejscu zamieszkania wzorem lat ubiegłych zorganizowany był w formie półkolonii w placówkach oświatowo-wychowawczych. W ramach zajęć uczestnicy brali udział w zajęciach rekreacyjno-sportowych, artystycznych, plastycznych, w grach i zabawach oraz w wycieczkach i wyjazdach na basen.

Jak co roku, powtórzył się problem zorganizowania wypoczynku dla dzieci i młodzieży w obiekcie nie będącym w ewidencji PSSE w Żywcu. Upoważnieni przedstawiciele PPIS

w Żywcu przeprowadzili kompleksową ocenę sanitarną trwającego już turnusu, z uwagi na brak możliwości przeprowadzenia kontroli obiektu jeszcze przed rozpoczęciem wypoczynku. Spowodowane to było zbyt późnym pojawieniem się w bazie MEN informacji o tym wypoczynku. Informacja o stwierdzonych nieprawidłowościach przekazana została do Kuratorium Oświaty, organizatora, WSSE w Katowicach i Centrum Zarządzania Kryzysowego w Katowicach.

W trakcie kontroli prowadzono także działalność oświatową polegającą na udzielaniu zarówno kierownikom jak i uczestnikom wypoczynku wskazówek dotyczących higieny osobistej i otoczenia, a także zachowania zdrowotnego w celu zapobiegania chorobom i wypadkom. Informowano o niebezpieczeństwach związanych z zażywaniem środków zastępczych oraz prowadzono dystrybucję plakatów i ulotek dotyczących tej tematyki: „Dopalacze Wypalacze. Groźne Narkotyki”, „Dopalacze Wypalacze. Środki Zastępcze”, „Nowe narkotyki, czy znasz prawdę o dopalaczach”, „Biorąc nie jesteś sobą”.

Do wykorzystania w działaniach profilaktycznych i edukacyjnych dystrybuowano także plakaty „Bezpieczne Ferie Zimowe”, „Patent na bezpieczne wakacje” oraz ulotki i plakaty dotyczące skutków zdrowotnych wynikających z nadmiernego promieniowania ultrafioletowego „*Brązowo, ale czy zdrowo*”.

Podsumowanie i wnioski.

W oparciu o wyniki przeprowadzonych kontroli można stwierdzić, że stan techniczny placówek nauczania i wychowania na terenie powiatu żywieckiego ulega systematycznej poprawie. Niewątpliwie wpływ na to ma postępowanie pokontrolne prowadzone w tych placówkach przez PPIS w Żywcu. W związku z wydawanymi decyzjami oraz wystąpieniami pokontrolnymi dotyczącymi stwierdzanych nieprawidłowości, organy prowadzące placówki oświatowo-wychowawcze oraz ich dyrektorzy podejmują działania mające na celu poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych. Zauważa się jednak, że - podobnie jak w poprzednich latach - Dyrektorzy placówek często zwracają się o prolongatę terminów wykonania części lub całości obowiązków decyzji, uzasadniając to głównie zbyt małą ilością środków finansowych, co wydłuża czas usunięcia stwierdzanych nieprawidłowości.

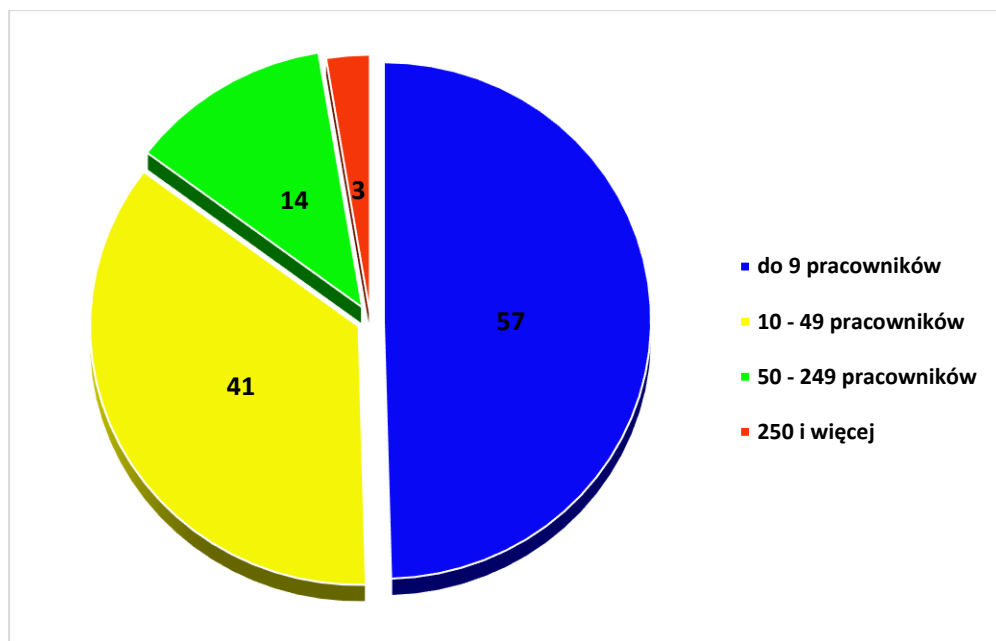
Przeprowadzona w 2018r. w 4 szkołach podstawowych ocena obciążenia uczniów ciężarem plecaków wykazała, że pomimo posiadania przez szkoły warunków na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych oraz podejmowania przez dyrektorów szkół działań edukacyjnych w tym zakresie, ok. 20% badanych uczniów posiadało zbyt ciężkie plecaki, przekraczające 15% masy ich ciała.

Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest niewątpliwie problem o charakterze higienicznym, związany ze wzrostem przypadków wszawicy. Jest to problem delikatny, a skuteczność działań w dużej mierze zależy od odpowiedzialności rodziców i chęci współpracy z placówką. Działania podejmowane przez dyrektorów we współpracy z rodzicami i pielęgniarkami nie są całkowicie skuteczne, ze względu na powtarzające się zakażenia. Problem ten w szczególności dotyczy przedszkoli ze względu na brak w tych placówkach profilaktycznej opieki zdrowotnej.

Nadzór nad zakładami pracy

W roku 2018 nadzorem bieżącym pionu higieny pracy na terenie powiatu żywieckiego objętych było 574 zakłady pracy, w których zatrudnionych było ogółem 19 050 pracowników. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba zakładów pracy objętych nadzorem wzrosła o 16 obiektów, a liczba zatrudnionych w nich pracowników zmniejszyła się o 19 osób.

Wykres 35. Struktura skontrolowanych zakładów pracy na terenie powiatu żywieckiego w 2018r. wg liczby zatrudnionych pracowników

W ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy skontrolowano 115 zakładów (tj. 20,0%), w których zatrudnionych było łącznie 6 307 osób, przeprowadzając 154 kontrole sanitarne.

W celu wyeliminowania stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych wydano 35 decyzji administracyjnych, w tym 20 dotyczących poprawy warunków pracy.

Wydane decyzje dotyczyły:

1) w zakresie poprawy warunków pracy:

- obniżenia do granic obowiązujących norm stężenia pyłu występującego na stanowiskach pracy;
- obniżenia do granic obowiązujących norm stężenia związków chemicznych występujących na stanowisku pracy;
- zapewnienia właściwego stanu powierzchni podłóg w pomieszczeniach pracy;
- zapewnienia właściwego stanu powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach pracy;
- zapewnienia właściwego oświetlenia dziennego w halach produkcyjnych (światłiki okienne brudne, zakurzone uniemożliwiające dostęp światła dziennego do hal produkcyjnych);

- zapewnienia odciągów miejscowych od maszyn.
- 2) w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin:
- brak spisu mieszanin chemicznych niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej;
  - brak kart charakterystyk mieszanin chemicznych niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej;
  - brak instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczących postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi oraz udzielania pierwszej pomocy.
- 3) w 10 zakładach - zapewnienia pracownikom pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych, których rodzaj, ilość i wielkość była dostosowana do liczby zatrudnionych pracowników, stosowanych technologii i rodzajów pracy oraz warunków w jakich ta praca była wykonywana

Tabela 19. Działalność kontrolno-represyjna w zakładach pracy w powiecie żywieckim w latach 2015 - 2018.

Rok	Liczba zakładów pracy w ewidencji	Liczba pracowników zatrudnionych w tych zakładach	Liczba zakładów skontr.	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba mandatów	Na kwotę
2015	474	15 980	72	91	17	0	0
2016	518	16 550	111	141	39	0	0
2017	558	19 069	137	173	36	0	0
2018	574	19 050	115	154	35	0	0

Na terenie powiatu żywieckiego w 13 skontrolowanych zakładach pracy, tj. 11,3% stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia.

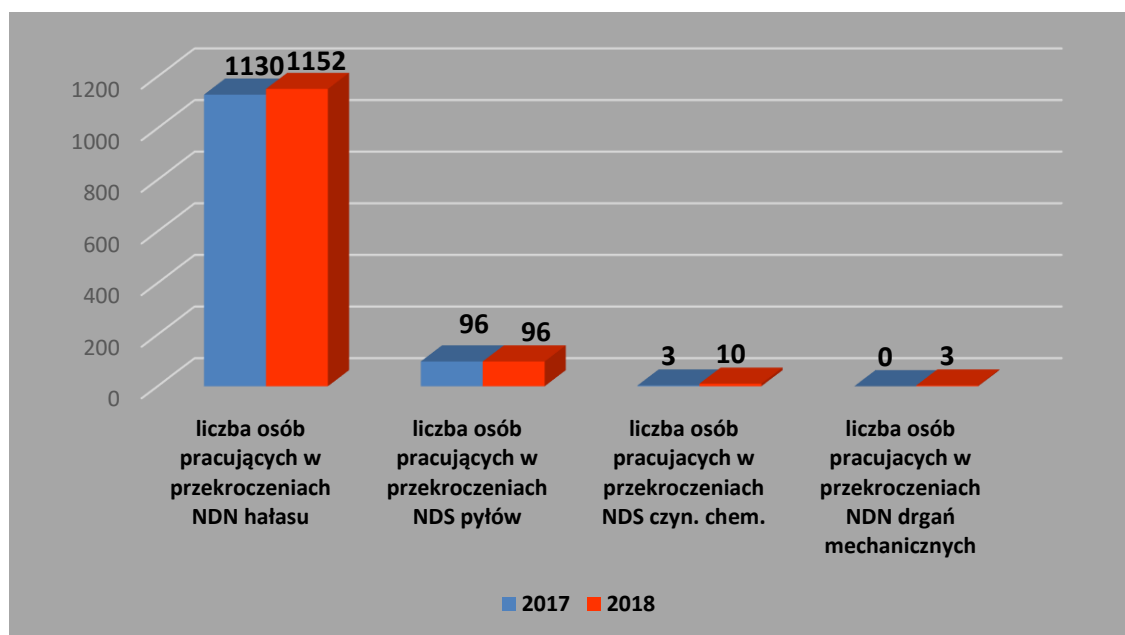
W zakładach tych w 2018r. 1 152 pracowników (tj. 18,3% zatrudnionych w skontrolowanych zakładach) ekspozowanych było na jeden lub więcej czynników szkodliwych dla zdrowia w stężeniach lub natężeniach przekraczających dopuszczalne normatywy higieniczne, z czego:

- 1 152 osoby pracowały w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych natężeń czynników fizycznych (hałasu),
- 96 osób w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłów,
- 10 osób w warunkach przekroczenia NDS czynników chemicznych,
- 3 osoby na działanie drgań mechanicznych.

W 2018r. wydano 2 decyzje administracyjne dotyczące obniżenia stężenia pyłów oraz związków chemicznych.

Dla porównania w 2017r. stwierdzono przekroczenia NDS i NDN w 16,8% skontrolowanych zakładów, w których pracowało 1 132 pracowników, co stanowiło 17,6% zatrudnionych.

Wykres 36. Liczba osób pracujących w przekroczeniach NDS i NDN w skontrolowanych zakładach na terenie powiatu żywieckiego w latach 2017 -2018

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez przedsięwzięcia techniczne i organizacyjne, a mianowicie:

- wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych;
- wymianę parku maszynowego;
- uruchamianie nowych zakładów pracy;
- zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy;
- modernizację istniejących zakładów pracy;
- zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy.

W celu doraźnego zabezpieczenia pracownicy zostali wyposażeni w odzież roboczą i ochronną oraz w indywidualny sprzęt ochrony osobistej (ochrony dróg oddechowych, ochronniki słuchu).

Ponadto poprawę warunków higieny pracy uzyskiwano poprzez:

- 1) egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy z określoną częstotliwością;
- 2) dokonanie oceny ryzyka zawodowego dla stanowisk pracy i zapoznanie pracowników z zagrożeniami;
- 3) urządzenie zgodnie z obowiązującymi przepisami pomieszczeń higieniczno – sanitarnych dla pracowników;
- 4) opracowanie instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 5) utrzymanie odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i pomieszczeń higienicznosanitarnych.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI RAKOTWÓRCZYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2018r. znajdowały się 34 zakłady pracy, w których występują szkodliwe czynniki rakotwórcze. W zakładach tych zatrudnionych jest łącznie 1 653 osoby, co stanowi 8,7% zatrudnionych we wszystkich zakładach pracy na terenie powiatu żywieckiego.

W roku 2018 skontrolowano 13 zakładów, w których występują szkodliwe czynniki rakotwórcze, co stanowi 38,2% zakładów z tej grupy. Przeprowadzono łącznie 18 kontroli. W skontrolowanych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości związanych ze stosowaniem w działalności zawodowej czynników rakotwórczych, w związku z czym nie wydawano decyzji administracyjnych w tym zakresie.

W zakładach pracy, gdzie występuje narażenie na szkodliwe czynniki rakotwórcze pracownicy objęci są profilaktyczną opieką zdrowotną. Ponadto, informowani są o zagrożeniach związanych z tymi czynnikami oraz o ryzyku zawodowym na okresowych szkoleniach BHP. W w/w zakładach stosowane są środki ochrony zbiorowej (wentylacja grawitacyjna, mechaniczna ogólna i miejscowa) oraz środki ochrony indywidualnej (maski, półmaski p/pyłowe, rękawice ochronne, okulary ochronne).

Pracownicy w w/w zakładach mają zapewnione właściwe warunki przechowywania odzieży własnej, roboczej i ochronnej, a także miejsca do spożywania posiłków zgodne z obowiązującymi przepisami.

ogólna i miejscowa) oraz środki ochrony indywidualnej (maski, półmaski p/pyłowe, rękawice ochronne, okulary ochronne).

Pracownicy w w/w zakładach mają zapewnione właściwe warunki przechowywania odzieży własnej, roboczej i ochronnej, a także miejsca do spożywania posiłków zgodne z obowiązującymi przepisami.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI BIOLOGICZNYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2018r. znajdowało się 291 zakładów pracy, w których występowały szkodliwe czynniki biologiczne. Skontrolowano 58 zakładów, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne, co stanowi blisko 20% zakładów z tej grupy. Przeprowadzono łącznie 75 kontroli. Decyzji administracyjnych nie wydawano.

Liczba osób narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne wynosi łącznie 3 916, co stanowi 20,6% ogółu zatrudnionych w nadzorowanych zakładach.

NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI.

W ewidencji PSSE w Żywcu znajduje się 10 dalszych użytkowników – formulatorów, 34 dystrybutorów oraz 415 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny. Pod nadzorem PPIS w Żywcu nie ma natomiast podmiotów zobowiązanych do rejestracji substancji.

W roku 2018 przeprowadzono łącznie 101 kontroli, w tym 4 kontrole u dalszych użytkowników – formulatorów, 4 kontrole u dystrybutorów oraz 93 kontrole u stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W 17 skontrolowanych podmiotach stwierdzono nieprawidłowości m.in. dotyczące braku spisu niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych stosowanych w działalności zawodowej (10 podmiotów), braku kart charakterystyki tychże substancji i mieszanin niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej (13 podmiotów) oraz nie opracowania instrukcji dotyczących postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi oraz udzielania pierwszej pomocy w 13 zakładach.

W związku z powyższym wydano 17 decyzji administracyjnych w zakresie właściwego postępowania z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami.

NADZÓR NAD PRODUKTAMI BIOBÓJCZYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu w omawianym roku znajdowało się 25 podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, w tym 3 podmioty zobowiązane do uzyskania pozwolenia na obrót wydanego przez Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. W roku 2018 przeprowadzono 30 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz 2 kontrole w zakresie stosowania tychże produktów. W trakcie przeprowadzania kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

NADZÓR W ZAKRESIE PREKURSORÓW NARKOTYKÓW KATEGORII 2 i 3.

W ewidencji PSSE w Żywcu znajdował się 1 podmiot wprowadzający do obrotu prekursorzy narkotyków kategorii 3 oraz 20 podmiotów stosujących prekursorzy narkotykowe. W roku sprawozdawczym 2018 przeprowadzono 8 kontroli w zakładach pracy stosujących prekursorzy narkotykowe. Nie stwierdzono uchybień w zakresie prekursorów narkotyków. Nie wydano w tym zakresie decyzji administracyjnych.

KONTROLA WARUNKÓW PRACY PODCZAS ZABEZPIECZANIA/USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.

W powiecie żywieckim w 2018r. prowadzono także nadzór w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem. Przeprowadzono 11 kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem, z czego:

- 5 kontroli w zakresie prac związanych z usuwaniem azbestu;
- 6 kontroli związanych z pracami podczas jego transportu.

Liczba pracowników zatrudnionych przy zabezpieczaniu/ usuwaniu/ transporcie wyrobów zawierających azbest – 41. Podczas kontroli sprawdzane były:

- stosowne zezwolenie dla firmy zajmującej się usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- właściwe oznakowanie terenu;
- sposób zabezpieczenia usuwanych wyrobów;
- zabezpieczenie pracowników w odpowiednią odzież ochronną;
- aktualne badania lekarskie.

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

KONTROLA WARUNKÓW PRACY I OCENA NARAŻENIA ZAWODOWEGO PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH W ZAKŁADACH SEKTORA GOSPODARKI ŚCIEKAMI I ODPADAMI W LATACH 2017 – 2018.

W latach 2017 – 2018 skontrolowano 9 zakładów sektora gospodarki odpadami i ściekami, w których zatrudnionych było w sumie 167 osób. W w/w zakładach 96 pracowników pracowało w narażeniu na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaliczanych do grupy 2 zagrożenia, natomiast 21 pracowników – na grupę 3 zagrożenia. W zakładach tych przeprowadzono 12 kontroli, w wyniku których w 3 obiektach (tj. 33,3%) stwierdzono nieprawidłowości dotyczące:

- braku aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy;
- braku rejestru oraz kart badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy;
- braku lub nieprawidłowo opracowanej oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy występujących w zakładzie;
- braku spisu oraz kart charakterystyki substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej;
- braku instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczących postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi;
- niewłaściwego stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń pracy;
- niewłaściwego stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń higieniczno – sanitarnych dla pracowników.

W związku z tym wydano 3 decyzje administracyjne.

CHOROBY ZAWODOWE.

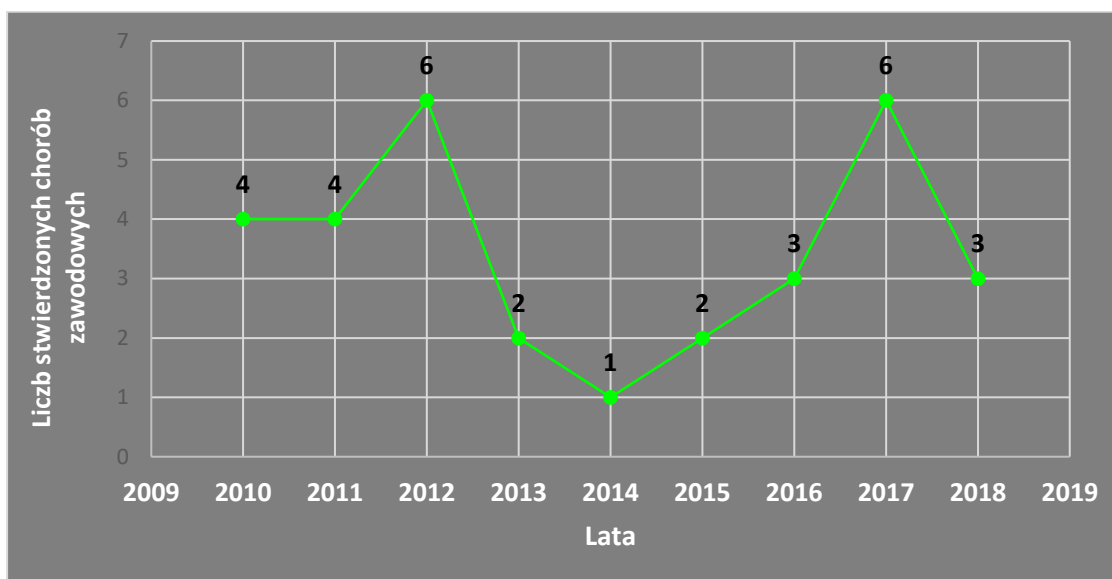
W roku 2018 zgłoszono 13 podejrzeń chorób zawodowych, wydano 3 decyzje stwierdzające chorobę zawodową i 3 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. Nie odnotowano przypadków odwołań od wydanych decyzji PPIS w Żywcu.

Decyzje stwierdzające dotyczyły:

- w 1 przypadku - borelioza (choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa) – poz. 26 wykazu chorób zawodowych określonego w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30.06.2009r. w sprawie chorób zawodowych (t.j. Dz. U. z 2013, poz. 1367);
- w 2 przypadkach - przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat: niedowład mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatą niedomykalnością fonacyjną głośni i trwałą dysfonią - wymienioną w poz. 15.3 wykazu chorób zawodowych w/w rozporządzenia;

Wydano 19 postanowień dotyczących chorób zawodowych zgodnie z KPA. Przeprowadzono 13 postępowań wyjaśniających dla innych jednostek, sporządzono 3 karty oceny narażenia zawodowego.

Wykres 37. Analiza zapadalności na choroby zawodowe w powiecie żywieckim w latach 2010-2018.

NADZÓR NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzą nadzór nad zakazem wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych na podstawie Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 1030 z późn. zm.).

Zmiany wprowadzone do w/w ustawy z dniem 21.08.2018r. wyłączają możliwość prowadzenia postępowania administracyjnego w stosunku do osób posiadających, produkujących czy wprowadzających do obrotu nowe substancje psychoaktywne. Wdrożone rozwiązania mają na celu objęcie nowych substancji psychoaktywnych kontrolą analogiczną jak środki odurzające i substancje psychotropowe oraz pozostawienie odpowiedzialności administracyjnej tylko w zakresie środków zastępczych.

Również z przepisów art. 44c w/w ustawy, na podstawie których Inspekcja Sanitarna dokonywała zabezpieczenia, orzeczenia o przepadku i zniszczenia, wyłączono nowe substancje psychoaktywne. W związku z tym w/w przepis obowiązuje obecnie jedynie w odniesieniu do środków zastępczych, zaś nowe substancje psychoaktywne, dotychczas nim objęte, uzyskały status, analogiczny jak środki odurzające i substancje psychotropowe, a więc ich nielegalna produkcja, czy szeroko rozumiane wprowadzanie do obrotu, podlegają odpowiedzialności karnej, a nie administracyjnej. Również zmiana brzmienia art. 52a ustawy wprowadziła zasadę objęcia karami pieniężnymi tylko środków zastępczych.

W konsekwencji zastosowania przepisów karnych względem nowych substancji psychoaktywnych zmianie uległa również definicja środka zastępczego.

W 2018r. w ramach nadzoru nad ustawowym zakazem wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych na terenie powiatu żywieckiego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu prowadził postępowania w stosunku do osób prywatnych, u których Policja w trakcie przeszukania stwierdziła obecność takich substancji.

W 2018r. do PPIS w Żywcu przekazano łącznie 20 takich spraw (w tym 17 spraw przekazano z Prokuratury Rejonowej w Żywcu, 1 sprawę - z Sądu Rejonowego w Żywcu,

2 sprawy - z Komendy Powiatowej Policji w Żywcu). Ponadto, w dalszym ciągu prowadzono postępowania przekazane i wszczęte w latach 2016 – 2017.

W wyniku prowadzonych postępowań administracyjnych wydano:

- a) 28 decyzji administracyjnych, w tym:
  - 12 decyzji umarzających postępowanie;
  - 14 decyzji zakazujących wprowadzania do obrotu środków zastępczych i orzekających o przepadku na rzecz Skarbu Państwa i komisyjnym zniszczeniu środków zastępczych;
  - 2 decyzje orzekające o przepadku na rzecz Skarbu Państwa i komisyjnym zniszczeniu środków zastępczych;
- b) 1 decyzję o wymierzeniu kary pieniężnej w kwocie 20 000 zł za wprowadzanie do obrotu na terytorium RP środków zastępczych;
- c) 22 postanowienia, w tym:
  - 16 postanowień o przesunięciu terminu załatwienia sprawy;
  - 1 postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania administracyjnego;
  - 4 postanowienia o nałożeniu grzywny za nie stawienie się na wezwanie na łączną kwotę 350 zł;
  - 1 postanowienie o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej.

Ponadto w Zakładzie Utylizacji Odpadów w Katowicach dokonano zniszczenia zabezpieczonych środków zastępczych stanowiących dowody rzeczowe w 35 sprawach prowadzonych w latach 2014 – 2018.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Zadania wykonywane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mają charakter prewencyjny, zmierzający do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na etapie uzgadniania dokumentów planistycznych podlegających ocenie, takich jak: strategię, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, programy rewitalizacji, ochrony środowiska, gospodarki odpadami, zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną oraz uzgadniania dokumentacji projektowej nowych i modernizowanych obiektów, w których pracować i przebywać będą ludzie.

OPINIOWANIE PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu na podstawie art. 53 i art. 54 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018r. poz. 2081 z późn. zm.) w 2018r. dokonał 20 uzgodnień, wydając:

- 5 opinii sanitarnych dotyczących uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 13 opinii sanitarnych dotyczących strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, tj. opiniowania projektu dokumentów wraz z prognozą oddziaływania na środowisko;

- 1 opinię dotyczącą odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;
- 1 opinię dotyczącą projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Głównymi kierunkami zmiany istniejącego zagospodarowania terenów w przedkładanych projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin było przede wszystkim powiększanie bądź tworzenie nowych kompleksów sportu i rekreacji (*tras narciarstwa biegowego i zjazdowego, wyciągów narciarskich, baz sportów, boisk sportowych, tras rowerowych, siłowni zewnętrznych*) oraz powiększenie terenów związanych z turystyką i wypoczynkiem (*szlaki turystyczne, ścieżki spacerowe i budynki rekreacji indywidualnej*). Dodatkowo tereny przeznaczane były pod usługi towarzyszące, np. handlu i gastronomii, a także pod zabudowę mieszkaniowo-usługową z dopuszczeniem nieuciążliwych usług (tereny nowe lub poszerzone istniejące).

Ponadto zmianą objęte były tereny przeznaczone na działalność produkcyjną, magazynową, usługową, bazy, składy (za wyjątkiem zakwalifikowanych do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko), tereny infrastruktury technicznej (ujęcia wody i stacje uzdatniania wody, urządzenia i obiekty kanalizacji, urządzenia i obiekty gospodarki odpadami), usługi transportu, handel detaliczny i hurtowy, tereny komunikacji (drogi publiczne, parkingi ogólnodostępne).

Zapisy dotyczące przeznaczenia terenów nie stwarzały problemów, gdyż zmiany w miejscowych planach obejmowały obszary, których nowa funkcja była kontynuacją już istniejącej, znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie (najczęściej budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne) lub ściśle z nią związaną.

W związku z położeniem geograficznym powiatu żywieckiego, szczególnie duży nacisk położony jest na rozwój turystyki górskiej i wypoczynku, sportów i rekreacji zimowej szczególnie narciarstwa (w tym budowę nowych wyciągów i tras narciarskich), a także rozwój niezbędnej bazy noclegowej.

Przy uzgadnianiu projektów miejscowych planów, w celu ochrony zdrowia i życia ludzi, zwracano uwagę na ochronę wód powierzchniowych i podziemnych, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami, oddziaływanie akustyczne, zwiększenie wykorzystywania alternatywnych źródeł energii, ochronę stref ujęć wody, wyłączenie lub ograniczenie zabudowy na obszarach osuwiskowych lub zalewowych, gospodarkę odpadami i interesy osób trzecich.

UZGADNIANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ NA ETAPIE DECYZJI ŚRODOWISKOWYCH

W roku 2018 uzgodniono 5 przedsięwzięć na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji dla przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko. Były to:

- przetwarzanie metodą odzysku odpadów z tworzyw sztucznych;
- 3 budowy ciepłowni na biomasę i paliwo alternatywne RDF;
- stację demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Przy uzgadnianiu przedsięwzięć na etapie decyzji środowiskowych zwracano uwagę na ochronę zdrowia ludzkiego, poprzez zapewnienie ludziom przebywającym w bezpośrednim sąsiedztwie inwestycji odpowiednich warunków życia, oraz ochronę środowiska. Szczególną uwagę zwracano na oddziaływanie akustyczne, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych, właściwe gromadzenie odpadów stałych (w tym niebezpiecznych), niekorzystne oddziaływanie na środowisko w zakresie emisji hałasu i pyłów oraz warunki higieniczno-sanitarne dla zatrudnionych pracowników.

SPORZĄDZANIE OPINII W ZWIĄZKU Z POTRZEBĄ PRZEPROWADZENIA OCENY ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘCIA NA ŚRODOWISKO ORAZ STWIERDZENIA OBOWIĄZKU SPORZĄDZENIA RAPORTU O ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

W 2018r. wyrażono 23 takie opinie, w tym:

- 15 - w których nie stwierdzono konieczności sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko,
- 8 - w których stwierdzono konieczność sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko.

Uzgodniono następujące rodzaje przedsięwzięć: ujęcia wód i sieci wodno-kanalizacyjne, budowę i przebudowę dróg w tym mostów, odzysk odpadów z tworzyw sztucznych, budowę hali magazynowej, budowę ciepłowni na biomasę i paliwo alternatywne, punkt skupu złomu, budowę wyciągu narciarskiego oraz budowę hotelu.

Przy uzgadnianiu przedsięwzięć na etapie decyzji środowiskowych zwracano uwagę m. in. na oddziaływanie akustyczne, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych (np. poprzez stosowanie stałych sorbentów jako środków neutralizujących, a także separatorów zanieczyszczeń ropopochodnych), prowadzenie monitoringu emisji hałasu i pyłu do środowiska, właściwe gromadzenie odpadów stałych w tym niebezpiecznych, warunki higieniczno-sanitarne dla zatrudnionych pracowników.

UZGADNIANIE DOKUMENTACJI PROJEKTOWYCH

Stosunkowo liczną grupę dokumentów uzgadnianych w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych przez pion zapobiegawczego nadzoru sanitarnego stanowiły dokumentacje projektowe obiektów.

W 2018r. ogółem wyrażono 22 opinie do projektów, a ostatecznie uzgodniono 13 dokumentacji projektowych. Dokumentacja projektowa uzgadniana była przy współpracy z sekcjami sprawującymi nad obiektami bieżący nadzór sanitarny.

Przy uzgadnianiu dokumentacji projektowej najczęściej stwierdzano niezgodność zaprojektowanego obiektu z obowiązującymi przepisami w zakresie:

- rozplanowania pomieszczeń,
- wyposażenia,
- braku uzyskania odstępstw od przepisów techniczno – budowlanych,

- zaprojektowania punktów wodnych,
- wentylacji,
- zastosowanych materiałów wykończeniowych.

Ponadto stwierdzano niezgodności części opisowej z rzutem pomieszczeń, brak przekroju pionowego pomieszczeń z zaznaczeniem wysokości oraz brak wymaganych odstępstw (od wysokości czy oświetlenia).

UCZESTNICTWO W DOPUSZCZENIU DO UŻYTKOWANIA OBIEKTÓW BUDOWLANYCH

W 2018r. pracownicy PPIS w Żywcu przeprowadzili 93 kontrole, w tym 41 kontroli w oparciu o art. 56 ustawy Prawo Budowlane. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu zrealizowanych obiektów i ich otoczenia, pod kątem zgodności z uzgodnioną dokumentacją projektową oraz obowiązującymi wymaganiami higieniczno-sanitarnymi. W celu zagwarantowania odpowiednich warunków pobytu ludzi w obiektach, sprawdzano również zastosowanie właściwych, pod kątem zdrowotnym, materiałów budowlanych.

Przy odbiorach najczęstszym problemem było zrealizowanie obiektów niezgodnie z dokumentacją projektową w zakresie:

- zainstalowania punktów wodnych;
- wykonania prawidłowej wentylacji;
- wykończenia ścian jako powierzchni gładkich i łatwozmywalnych;
- wykonania przedsionków izolujących w WC ogólnodostępnych i dla personelu, głównie w obiektach żywieniowo-żywnościowych;
- wyposażenia pomieszczeń;
- braku uzyskania wymaganych odstępstw od przepisów techniczno – budowlanych;
- brak instalowania kurtyn powietrznych nad wejściem, chroniących przed nadmiernym dopływem zimnego powietrza z zewnątrz;
- brak odrębnego opracowania projektu instalacji wentylacji;

Podsumowanie i wnioski.

Spośród obiektów kontrolowanych w 2018r. zdecydowanie najwięcej uruchomiono salonów fryzjersko-kosmetycznych oraz studiów tatuażu - łącznie 15 obiektów. Nowo otwierane salony są estetycznie wykonane i posiadają wysoki standard świadczenia usług. W każdym salonie, w którym wykorzystywane są narzędzia i sprzęty wielorazowego użytku urządzano przystosowane stanowiska do ich mycia i dezynfekcji. Niestety brak przepisów w zakresie wymagań sanitarno - higienicznych dla w/w grupy obiektów stanowi duże utrudnienie przy sprawowaniu zarówno zapobiegawczego, jak i bieżącego nadzoru sanitarnego.

W stosunku do roku 2017 zwiększyła się ilość uruchamianych punktów gastronomicznych - barów szybkiej obsługi i restauracji, sklepów spożywczych, a także zostało oddanych do użytku więcej szkół podstawowych. Ponadto wzrosła liczba nowych obiektów noclegowych

(zakwaterowania turystycznego), budynków mieszkalno – usługowych oraz obiektów służby zdrowia.

Zmniejszyła się natomiast liczba uruchamianych aptek oraz obiektów handlowo – usługowych nie związanych z żywnością.

Dodatkowo na terenie powiatu żywieckiego w roku 2018 powstało kilka nowych przedsięwzięć związanych z produkcją żywności, w tym: kuchnia hinduska, produkcja lodów naturalnych, obieralnia warzyw i browary (w tym jeden rzemieślniczy). W ciągu kilku ostatnich lat widać większe zainteresowanie konsumentów, a co za tym idzie również inwestorów, obiektami oferującymi produkcję rzemieślniczą piwa, lodów czy słodocy. Takie manufaktury, w których konsument może obserwować część procesu produkcji, cieszą się coraz większą popularnością. W 2018r powstało kilka nowych obiektów usługowych pod nazwą „Centrum Aktywności Społecznej” przeznaczonych do użytku dla lokalnych społeczności w celu m.in. aktywizacji zawodowej, prowadzenia kursów szkoleniowych lub też spotkań integracyjnych.

Działalność oświatowo-zdrowotna

Na terenie powiatu żywieckiego w 2018r. realizowano szereg programów edukacyjnych, których celem było kształtowanie postaw i zachowań sprzyjających zdrowiu. Do najważniejszych zaliczyć należy:

PROFILAKTYKA NADWAGI I OTYŁOŚCI

1. Ogólnopolski Program Edukacyjny pt. „Trzymaj Formę”.

Jego celem jest podniesienie wiedzy w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. Na terenie powiatu żywieckiego program ten realizowano w 24 placówkach (szkoły podstawowe i III klasy gimnazjum) z udziałem 1 737 uczniów. Grupę docelową, na którą skierowane zostały działania stanowili uczniowie klas III szkół gimnazjalnych, uczniowie klas V – VIII szkół podstawowych oraz ich rodzice i opiekunowie.

Placówki szkolne program realizowały poprzez:

- organizację zajęć pokazów, warsztatów żywieniowych;
- konsultacje z rodzicami istoty problemu właściwego żywienia;
- układanie jadłospisów zgodnie z zasadami zbilansowanej diety;
- organizowanie zajęć praktycznych, warsztatów z edukacji konsumenckiej;
- spotkania z ekspertem, specjalistą z zakresu żywienia;
- spożywanie wspólnie drugich śniadań przez uczniów i nauczyciela.

Program „Trzymaj Formę” realizowany w szkołach od wielu lat przynosi duże korzyści w postaci promowania zdrowego stylu życia wśród młodzieży, wpisał się już w klimat wychowawczy szkół. Jest też ciekawą formą wdrażania dzieci do stosowania zdrowego żywienia i aktywnego spędzania wolnego czasu. Uczniowie bardzo chętnie brali udział w projektach, pokazach i wszystkich działaniach promujących zdrowy styl życia.

Na zajęcia w szkole poświęcano średnio od 3 do 20 godzin lekcyjnych. Koordynatorzy szkolni oceniają program jako pozytywny w skali 4 – 6, a realizatorzy w 87,50% uważają, że program winien być kontynuowany.

Piknik rodzinny w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Żywcu Moszczanicy.

2. Wojewódzki Program edukacyjny „**Żywnienie na wagę zdrowia**” V edycja - w tym „**Klub Zdrowego Przedszkolaka**”

Cel główny programu to :

- wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez odżywianie i propagowanie aktywności fizycznej.

Cele szczegółowe :

- poprawa jakości żywienia dzieci i młodzieży w żłobkach, przedszkolach i szkołach;
- podniesienie świadomości rodziców w kwestii „odżywiania dzieci i ich aktywności fizycznej, a pozytywne skutki zdrowotne w przyszłości”.

W roku szkolnym 2017/2018 działaniami objęto 25 placówek przedszkolnych (1 130 dzieci i 1 111 rodziców). Łączna liczba działań jakie podjęto w placówkach (pogadanki, warsztaty, konkursy, quizy, zajęcia sportowe, krzyżówki itp.) to 1613.

Zajęcia dla dzieci prowadzone były przez nauczycieli przedszkolnych i poruszały następujące zagadnienia:

- prawidłowe odżywianie – „Żywnienie na wagę zdrowia”
- aktywność fizyczna - „Żywnienie na wagę zdrowia”
- higiena rąk/profilaktyka chorób zakaźnych/promocja szczepień – ph. „Szkoła czystych rąk”;
- promieniowanie słoneczne – ph. „Brązowo, ale czy zdrowo?”
- rodzaje dymów oraz ich unikanie (szczególnie papierosowego) – ph. „Czyste powietrze wokół nas”

W ramach Klubu Zdrowego Przedszkolaka odbył się konkurs na najlepsze przedstawienie, ph. „Jak wstąpić do Klubu Zdrowego Przedszkolaka”, w którym udział wzięło 10 przedszkoli z powiatu żywieckiego.

Program „Klub Zdrowego Przedszkolaka” z pewnością przyczynia się do poszerzenia wiedzy na temat zdrowego stylu życia wśród dzieci i ich rodziców. Warto podkreślić, że dzieci bardzo chętnie i aktywnie uczestniczyły w programie, wykazywały się własną wiedzą i odnosiły się do własnych

obserwacji. Po zrealizowaniu programu dzieci chętniej ograniczają słodczyce, częściej sięgają po ciemne pieczywo oraz surówki i wodę zamiast słodkich napojów.

Do najciekawszych zadań realizowanych w ramach programu zaliczyć należy: warsztaty praktyczne i konkurs kulinarny.

PROFILAKTYKA PALENIA TYTONIU

1) Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce

To działanie profilaktyczne kierowane do ogółu społeczeństwa realizowane przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej przy pomocy szeroko zakrojonej współpracy z kadrami pedagogicznymi i wychowawczą placówek nauczania i wychowania, przedstawicielami Podstawowej Opieki Zdrowotnej, instytucjami i organizacjami społecznymi, samorządami lokalnymi. Działaniami objęto w sumie 754 osoby.

Za przykład mogą posłużyć akcje :

- Światowy Dzień bez Tytoniu, który corocznie przypada 31 maja;
- Światowy Dzień Rzucania Palenia - przypada corocznie w trzeci czwartek listopada

Do najważniejszych akcji zaliczyć można:

- ✓ W dniu 26 maja 2018r. w ogrodzie terapeutycznym Fundacji Pomocy Dzieciom w Żywcu zorganizowano punkt informacyjny w ramach festynu z okazji Dnia Matki i Dziecka. Podczas akcji prowadzono dystrybucję materiałów związanych między innymi ze szkodliwością palenia papierosów. Osoby dorosłe, odwiedzające punkt miały możliwość dokonania pomiaru tlenu węgla w wydychanym powietrzu oraz pomiaru ciśnienia. W akcji wzięło udział 150 osób.

- ✓ w dniu 27 kwietnia 2018r. w Zespole Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Żywcu odbyło się seminarium pod hasłem: „Światowy dzień bez papierosa – Chińska gimnastyka zdrowotna”. Do uczestników skierowano prelekcję na temat szkodliwości palenia papierosów, dystrybuowano materiały informacyjno-edukacyjne związane z tym tematem. W drugiej części spotkania lek med. Janusz Wyrwalski zapoznał uczestników spotkania z chińską gimnastyką zdrowotną „QIGONG”, zwracając uwagę na jej wyjątkowe właściwości dla zdrowia. Uczestnicy spotkania mieli możliwość

poznać QIGONG w teorii i praktyce, poprzez aktywny udział w ćwiczeniach. Działanie zostało zorganizowane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Żywcu przy współpracy ze „Stowarzyszeniem na Rzecz Dzieci Chorych na Astmę i Choroby Płuc w Żywcu”. W spotkaniu wzięło udział 27 osób (nauczyciele WF oraz osoby zainteresowane tematem).

W ramach **Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu** w ciągu całego roku 2018 roku prowadzone były również kontrole przestrzegania zakazu palenia tytoniu w miejscach użyteczności publicznej.

Kontrole prowadzone są w ramach sprawowania bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno-sanitarnych przez pracowników PSSE Oddziału Nadzoru Sanitarnego. Ogółem dokonano 1125 kontroli. W jednym przypadku stwierdzono nie stosowanie się do Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

2) Program Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej pt. „Bieg po zdrowie” I edycja

Kierowany do dzieci w IV klasie szkoły podstawowej (grupa wiekowa 9-10 lat) oraz ich rodziców. Główne cele programu to:

- opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży;
- pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego;
- zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów.

Na terenie powiatu żywieckiego w programie uczestniczyło 17 placówek z udziałem 803 osób (uczniowie i ich rodzice).

Zajęcia w programie „Bieg po zdrowie” realizowane były za pomocą bardzo zróżnicowanych metod aktywizujących, które dostosowano do wieku odbiorców. Zajęcia pozytywnie wpłynęły na kształtowanie świadomości dzieci dotyczące palenia papierosów, promowały asertywną postawę oraz angażowały do samodzielnego zdobywania wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów. Uczniowie bardzo chętnie brali udział w programie. Zainteresowaniem cieszyły się materiały edukacyjne w formie plakatów, zeszytów ćwiczeń oraz filmików.

W ramach programu „Bieg po zdrowie” miało miejsce spotkanie edukacyjne ph. „W zdrowym ciele frajdy wiele” dedykowane uczniom Szkoły Podstawowej w Siennej. Prelekcję poprowadził lek. med. Janusz Wyrwalski. Działaniem objęto 70 uczniów.

PROFILAKTYKA CHOROÓB ZAKAŻNYCH

1) Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS

Jego głównym celem jest zwiększenie poziomu wiedzy młodzieży i dorosłych nt. HIV/AIDS oraz zmiana ich postaw ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedzialności za zdrowie własne

Ogółem działaniami na terenie naszego powiatu objęto 1 667 osób (młodzież, osoby dorosłe, społeczność lokalna, turyści).

Zadania realizowane z zakresu profilaktyki HIV/AIDS w 2018r. :

- ✓ w listopadzie i grudniu 2018r. młodzież szkół ponadgimnazjalnych powiatu żywieckiego uczestniczyła w wojewódzkim **Projekcie „HIV/AIDS – Wiem, nie boję się, toleruję!”**, którego celem było: podniesienie poziomu wiedzy młodzieży na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV i choroby AIDS, w tym dróg zakażenia oraz kształtowanie postaw odpowiedzialności za własne zdrowie i życie oraz postawy tolerancji wobec zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS. Działaniem objęto 21 placówek, w tym 1 187 uczniów.

Dziewięciu uczniów Zespołu Szkół Samochodowych w Żywcu uczestniczyło w Konkursie wiedzy o HIV i AIDS organizowanym przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Żywcu ph.: „HIV/AIDS- wiem, o co kaman!”.

Ważniejsze działania:

- ✓ w lutym 2018r. w Zespole Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych miała miejsca akcja walentynkowa „Mój Walenty jest the best, idzie ze mną zrobić test”. Podczas ćwiczenia wykonywano pomiar ciśnienia tętniczego, prowadzono dystrybucję materiałów. W akcji wzięło udział 50 osób;

- ✓ we wrześniu 2018r. Punkt Promocji Zdrowia zorganizowano podczas spotkania literackiego z Anną Cieplak w Miejskim Centrum Kultury, prowadzono dystrybucję materiałów oświatowych, młodzież testowała alko- i narkogogle. W akcji wzięło udział 280 osób;
- ✓ w listopadzie 2018r. miała miejsce akcja profilaktyczna połączona ze spektaklem teatralnym ph.: „My, dzieci z dworca ZOO”. We współpracy z Komendą Powiatową Policji przygotowano Punkt Promocji Zdrowia, prowadzono rozmowy i dystrybuowano materiały edukacyjne, testowano alko- i narkogogle. W akcji wzięło udział 150 osób.

2) „Podstępne WZW”

Celem działań jest: upowszechnienie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z zakażeń wirusem HBV, HCV oraz sposobów zapobiegania.

Adresatami programu byli uczniowie szkół ponadgimnazjalnych.

Działaniem objęto 1 342 uczniów i 486 rodziców w 16 szkołach ponadgimnazjalnych na terenie powiatu.

Program realizowano zgodnie z sugestiami pozyskanymi na szkoleniach prowadzonych przez Przedstawicieli Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach oraz zawartymi w poradnikach dla koordynatorów szkolnych. Dzięki materiałom dydaktycznym celowanym do programu, przekazano uczniom rzetelną wiedzę. Program bardzo dobrze odbierany jest przez młodzież, wielu uczniów nie było świadomych zagrożeń jakie niosą zakażenia HAV, HBV, HCV. Aktywnie uczestnicząc w zajęciach nabyli wiedzę jak chronić się przed zakażeniami, poznali podstawowe zasady profilaktyki. W wielu szkołach program został rozszerzony o dodatkowe działania: wykonywanie prac plastycznych, plakatów przez młodzież, tworzenie gazetek, film DVD „Choroby przenoszone drogą płciową”, wystawa prac. Uczniowie w dwóch wytypowanych szkołach wypełniali ankiety przed programem i po jego zakończeniu celem sprawdzenia wiedzy na temat WZW A, WZW B i WZW C.

Ocena programu przez koordynatorów szkolnych: 4-6

3) Zaszczep w sobie chęć szczepienia

Kampania Społeczna „Zaszczep w sobie chęć szczepienia” realizowana w ramach projektu Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Zdrowe dziecko - Zdrowy dorosły - zdrowa rodzina”.

Celem interwencji było podniesie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, wzrost świadomości dotyczących korzyści wynikających ze szczepień ochronnych. Grupą docelową był ogół społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem: rodziców dzieci 0-3 lat oraz dzieci przedszkolnych, studentów uczelni wyższych, osób starszych, osób podróżujących. Działaniami na terenie powiatu żywieckiego objęto 1 496 osób.

Zadania realizowano poprzez organizację szkoleń (6 szkoleń – 79 uczestników), dystrybucję materiałów edukacyjno- informacyjnych (12 dystrybucji – 533 odbiorców), organizację warsztatów profilaktycznych (3 akcje – 158 osób) i punktów informacyjno-edukacyjnych (3 punkty – 430 odbiorców), pogadanki (2 działania – 296 osób).

Do najważniejszych działań zaliczyć należy:

- ✓ W dniu 09.10.2018r. na terenie Kina „Janosik” w Żywcu miało miejsce spotkanie edukacyjno-informacyjne pt. „STOP Grypa!” w ramach Klubu Seniora. Przed projekcją filmu specjalista medyczny, pani Aneta Janiak przybliżyła uczestnikom spotkania formy zapobiegania przypadkom zachorowań na grypę wśród populacji z grupy podwyższonego ryzyka. Przy pomocy prezentacji multimedialnej przedstawiła problem grypy jako choroby, której powikłania mogą być groźne dla zdrowia, a nawet śmiertelne. Podczas spotkania prowadzono dystrybucję materiałów oświatowych, pozyskanych z Ogólnopolskiego Programu Zwalczenia Grypy. W spotkaniu wzięło udział 246 osób

- ✓ W dniach 03.10.2018 i 15.10.2018r. w dwóch przedszkolach żywieckich (nr 8 i nr 11) miały miejsce spotkania edukacyjne skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym (5-latków) i ich opiekunów. Zgromadzonym dzieciom przeczytano bajkę pt. „Przygody dzielnego niedźwiadka Szczepana”, która została opracowana w ramach ogólnopolskiej kampanii „Zaszczep się wiedzą”.
Celem akcji było obiektywne informowanie o szczepieniach w oparciu o najnowszą wiedzę medyczną. Wydarzenie spotkało się z dużym zainteresowaniem i entuzjazmem ze strony dzieci. Każdy uczestnik spotkania otrzymał dodatkowo naklejkę z wizerunkiem niedźwiadka Szczepana, kolorowanek oraz wierszyk ukazujący wartość szczepień ochronnych. W akcjach wzięło udział 98 osób.

- ✓ Dzień 22.10.2018 na długo zapadnie w pamięci żywieckich Seniorów Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna zorganizowała w ramach Europejskiego Dnia Seniora, który przypada na dzień 20 października, akcję „Zdrowy i bezpieczny Senior”. Do wspólnych działań zostali zaproszeni: specjalista ds. szczepień - pani Aneta Janiak, lek. med. Janusz Wyrwalski, a także przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Żywcu - Pani Mirosława Piątek. Problemy poruszane na spotkaniu obejmowały trzy bloki tematyczne: „Grypa nie wybiera!”, „Wiem, co jem” oraz „Bezpieczny Senior”. Po spotkaniu prowadzono dystrybucję odblasków i materiałów informacyjnych dedykowanych seniorom. W akcji wzięło udział 50 osób.

PROGRAM PROFILAKTYKI CHORÓB NOWOTWOROWYCH

Jego celem jest: zwiększenie świadomości społeczeństwa odnośnie zagrożeń nowotworami poprzez przekazanie wiedzy nt. zapobieganie chorobom nowotworowym i wczesnego ich wykrywania.

W ramach profilaktyki zrealizowano:

1) Program „**Znamię! Znam Je?**”.

Działanie skierowano do uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu. Zadania realizowało 17 placówek z udziałem 1 697 osób (uczniowie i rodzice). Kampania edukacyjna umożliwiła zapoznanie młodych ludzi z podstawowymi informacjami nt. czerniaka (nowotwór złośliwy skóry), a tym samym stworzyła możliwość budowania odpowiednich zachowań oraz postaw prozdrowotnych wśród młodzieży.

2) Program „**Wybierz Życie Pierwszy Krok**”.

Celem działań w tym programie jest:

- zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę,
- zwiększenie wiedzy na temat profilaktyki raka szyjki macicy i roli wirusa HPV w jego powstawaniu.

Adresaci programu to uczniowie klas I szkół ponadgimnazjalnych, ich rodzice oraz kadra pedagogiczna. Zadanie realizowało 10 placówek z udziałem 693 osób.

Działania podkreśliły znaczenie profilaktyki w codziennym życiu (ostrzeżenia zdrowotne), zachęcały młodych ludzi do wizyt u lekarza specjalisty, zwracały uwagę na bardzo ważne kwestie związane ze zdrowiem kobiet, młodzież bardzo potrzebuje takiej wiedzy.

3) Akcja „**Badam się mam pewność**”

Celem akcji jest zwrócenie uwagi mieszkańcom naszego regionu na to, jak ważna w zapobieganiu chorobom nowotworowym jest profilaktyka oraz regularne badania. Działaniami objęto 460 osób.

Jedno z ważniejszych działań:

- ✓ w dniu 28 września 2018r. w Miejskim Centrum Kultury w Żywcu została zorganizowana konferencja edukacyjno-informacyjna ph.: „Rak to nie musi być wyrok śmierci”. Inicjatorem wydarzenia było Stowarzyszenie „Żywiecki Klub Amazonek”. Konferencję poprowadzili dr n. med. Pan Rafał Muchacki, Pani Renata Wróbel - dietetyczka, a także Pan Michał Smągłowski - rehabilitant. Na konferencję przybyła także młodzież ze szkół średnich z powiatu żywieckiego. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żywcu wsparła akcję prowadząc Punkt Promocji Zdrowia. Uczestnicy wydarzenia mieli możliwość „poczęstowania się wiedzą” w zakresie profilaktyki chorób nowotworowych, szczepień ochronnych itp., pomiaru ciśnienia tętniczego krwi, pomiaru tlenu węgla w wydychanym powietrzu czy testowania alko- i narkogogli. W działaniu wzięło udział 180 osób.

„PROFILAKTYCZNE PROGRAMY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIU OD ALKOHOLU, TYTONIU I INNYCH ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH”

1) Program „Smak życia, czyli debata o dopalaczach

Program edukacyjny „Smak życia czyli debata o dopalaczach” mający na celu dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat „dopalaczy” i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami w roku 2018 po raz kolejny został skierowany do uczniów szkół gimnazjalnych powiatu żywieckiego. Programem objęto 1 983 osoby w 24 gimnazjach. Uczniowie chętnie uczestniczyli w działaniach biorąc udział w spotkaniach edukacyjnych, konkursach, nabyli też wiedzę z zakresu zagrożeń jakie niosą narkotyki i inne środki psychoaktywne.

Cele szczegółowe programu to:

- profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży;
- zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z korzystania z dopalaczy.

2) Program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Piąta już edycja programu kierowana była do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Jego celem jest: ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym (15 – 49 lat).

W programie wzięły udział 1 754 osoby (uczniowie i rodzice) z 19 placówek.

PSSE w Żywcu we współpracy z funkcjonariuszami Komendy Powiatowej Policji w Żywcu, lek. med. Januszem Wyrwalskim NZOZ „SPIRO” w Żywcu realizując zadania organizowała spotkania edukacyjne kierowane do uczniów szkół ponadgimnazjalnych:

- ✓ dnia 13.02.2018 w Zespole Szkół Ekonomiczno-Gastronomicznych w Żywcu miało miejsce spotkanie edukacyjne w ramach programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?” Prelekcję ph. „Uzależnienia, rak umysłu” na temat środków psychoaktywnych poprowadził dr Janusz Wyrwalski. W akcji wzięło udział 200 osób;
- ✓ dnia 15.01.2018 miała miejsce akcja informacyjno-edukacyjna w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych przeprowadzona w ZSME Żywiec, w której udział wzięły 32 osoby.

- ✓ w Szkole Mistrzostwa Sportowego w Żywcu zorganizowano apele dot. profilaktyki uzależnień, w których wzięło udział 220 osób.

- ✓ W Zespole Szkół Budowlano-Drzewnych w Żywcu miała miejsce akcja bezpłatnego badania spirometrycznego, którą poprowadził dr Janusz Wyrwalski. Z badania skorzystało 41 osób.

3) Kampania społeczna pt. „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”

Działaniem w 2018 roku objęto 72 osoby. W dniu 26 maja 2018r. w ogrodzie terapeutycznym Fundacji Pomocy Dzieciom w Żywcu zorganizowano punkt informacyjny w ramach festynu z okazji Dnia Matki i Dziecka. Podczas akcji prowadzono dystrybucję materiałów związanych z zasadami zdrowego odżywiania, prezentowano piramidę zdrowia (dla dzieci), zwracano też uwagę na szkodliwość palenia papierosów i zażywania środków psychoaktywnych (dla osób dorosłych). Punkt odwiedziło około 50 osób.

Na terenie powiatu żywieckiego kampanię realizowano między innymi poprzez organizację Punktu Promocji Zdrowia w ramach Tygodnia Kultury Beskidzkiej, w którym z informacji skorzystało 22 osób. W punkcie tradycyjnie mierzono ciśnienie tętnicze we krwi, prowadzono rozmowy, dystrybuowano materiały edukacyjne (ulotki, fiszki, broszury, torby, bidony, segregatory).

4) Dopalacze – Wypalacze – Środki Zastępcze.

W związku z licznymi przypadkami zatruc substancjami psychoaktywnymi oferowanymi jako tzw. dopalacze/środki zastępcze/nowe narkotyki na terenie powiatu żywieckiego została podjęta kampania edukacyjna kierowana do młodzieży i osób dorosłych.

W realizacji zadań współpracowano ze Starostwem Powiatowym w Żywcu, samorządami lokalnymi, dyrekcjami placówek nauczania, wieloma organizacjami społecznymi, a także Powiatową Komendą Policji w Żywcu. Działaniami objęto 1375 osoby.

Najważniejsze działania:

- ✓ w dniu 2.10.2018r. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna przy współpracy z lek. med. Januszem Wyrwalskim zorganizowała spotkanie profilaktyczne dla uczniów Zespołu Szkół Budowlano-Drzewnych w Żywcu pt.: „Substancje psychoaktywne – ich wpływ na organizm człowieka”. W programie spotkania, oprócz prelekcji odbyły się ćwiczenia przy użyciu specjalnych okularów, które po założeniu powodują zmiany w widzeniu świata rzeczywistego. Spotkanie dostarczyło bogatej wiedzy na temat zagrożeń wynikających z sięgania po substancje psychoaktywne. W akcji wzięło udział 120 osób. Zwieńczeniem spotkania było przyrzeczenie, którego słowa uczniowie powtarzali za pracownikiem Oświaty Zdrowotnej:

*„Dopalacze to życia partacze.
Jestem świadom, nie ryzykuję, bo życie swoje szanuję.
I tu wszystkim z miejsca przysięgnę, że po narkotyk nigdy nie sięgnę.”*

A.J.

- ✓ dni 27.08, 28.08 i 31.08.2018 upłynęły pod znakiem promocji zdrowego trybu życia z akcentem na aktywność fizyczną i zdrowe odżywianie. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żywcu zorganizowała we współpracy z właścicielem obiektu Tennis Park Żywiec event prozdrowotny na pożegnanie wakacji ph. „Smak zdrowia – Smak szczęścia”. Pracownik Oświaty Zdrowotnej zorganizował dla uczestników obozu tenisowego warsztaty edukacyjne i wygłosił prelekcję podpartą prezentacją multimedialną. Uczestnicy spotkania mieli możliwość założenia alko- i narkogogli celem uświadomienia sobie zagrożeń wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych i spożywania alkoholu. Po zajęciach edukacyjnych odbywały się rozgrywki w tenisa. Na zakończenie turnusu 31.08.2018 wręczono uczestnikom dyplomy za udział w zawodach i aktywny udział w warsztatach prozdrowotnych. Tematy poruszane podczas eventu: bezpieczeństwo, zdrowy styl życia (żywność i aktywność fizyczna), problem dopalaczy. W akcji wzięło udział 150 osób.

5) Akcja „Rozum mam, myślę sam!”

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna zorganizowała w dniu 20.07.2018 na terenie Pływalni miejskiej w Żywcu akcję informacyjno-edukacyjną dotyczącą tematu bezpiecznych wakacji i dopalaczy. Działania przeprowadzono we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w Żywcu w ramach akcji „Wakacje w mieście”. Pracownik OZ prowadząc pogadankę, przypomniał dzieciom o podstawowych zasadach bezpieczeństwa podczas letniego wypoczynku. Dzieci sprawdziły również swoją wiedzę z zakresu odżywiania, kategoryzując żywność na zdrową i niezdrową. Dodatkowo dzieci otrzymały kolorowanki „Bezpieczne wakacje”. Młodzież, rodzice i opiekunowie mieli możliwość pomiaru ciśnienia tętniczego krwi, wykonania testu z użyciem alko- i narkogogli. Podczas akcji prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych. W akcji wzięło udział 48 osób.

W dniu 21.09.2018 w Miejskim Centrum Kultury miało miejsce spotkanie literackie z Anną Cieplak, autorką, która w swojej twórczości porusza problemy współczesnej młodzieży, pochyla się nad ich zachowaniami, rozterkami i słabościami w trudnym okresie dorastania. Akcja profilaktyczna zorganizowana przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Żywcu stanowiła trafne uzupełnienie i podsumowanie spotkania młodzieży z autorką. Uczestnicy wydarzenia mieli możliwość założenia alko- i narkogogli. Dodatkowo w Punkcie Promocji Zdrowia prowadzono dystrybucję materiałów tematycznie związanych z następującymi tematami: problem dopalaczy, profilaktyka HIV/AIDS, profilaktyka palenia tytoniu, profilaktyka zakażeń HPV. W akcji wzięło udział 280 osób.

W związku z problemem dopalaczy zaangażowano do współpracy spółkę Beskid, Kino Janosik oraz Miejski Zakład Komunikacji Miejskiej celem dystrybucji i ekspozycji materiałów oświatowych, zwłaszcza podczas trwania ferii zimowych i wakacji.

PROFILAKTYKA WIEDZY O ANTYBIOTYKACH.

1) Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W ramach akcji „Światowy Dzień Wiedzy o Antybiotykach” w dniach 30.10.2018 i 16.11.2018 na stronie portalu społecznościowego Facebook (strona Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu) zamieszczono informację wraz z materiałami oświatowymi dotyczącymi zachowania ostrożności w stosowaniu antybiotyków. Celem tego dnia jest promowanie wiedzy na temat odpowiedzialnego stosowania antybiotyków oraz zwiększenie świadomości, jakim zagrożeniem dla zdrowia każdego z nas jest zjawisko

antybiotykooporności. Narastanie tego zjawiska to w dużej mierze skutek niewłaściwego stosowania i nadużywania antybiotyków.

INNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna uczestniczyła również wielu różnych programach i kampaniach społecznych np.:

- Światowy Dzień Zdrowia (27 osób), który corocznie przypada 7 kwietnia,
- akcjach informacyjnych dot. wypoczynku zimowego i letniego:
  - ✓ „Bezpieczne ferie” (1224 osób),
  - ✓ „Bezpieczne wakacje” (2874 osób)
  - ✓ „Brązowo, ale czy zdrowo?” (2865 osób).

Prowadzimy także stronę naszej Stacji na portalu społecznościowym Facebook, na którym zamieszczamy na bieżąco fotorelacje z naszych działań oświatowych.